

ΠΑΝΑΘΗ- ΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

Αιμύλιος Ζολᾶ.

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ

Ἀνεμῶνες σὶν ἄνεμο — ποίημα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ Μοναστήρι — διήγημα.

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΛΟΥ

Ἡ Ρήγαινα.

ΔΗΜ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Ἡ Νῆσος τῶν Μακάρων.

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Κλεονίκη Ἀσπριώτου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Θεατρικὴ Ζωή.

ED. SANSOT - ORLAND

Ἐπιστολὴ ἐκ Παρισίων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

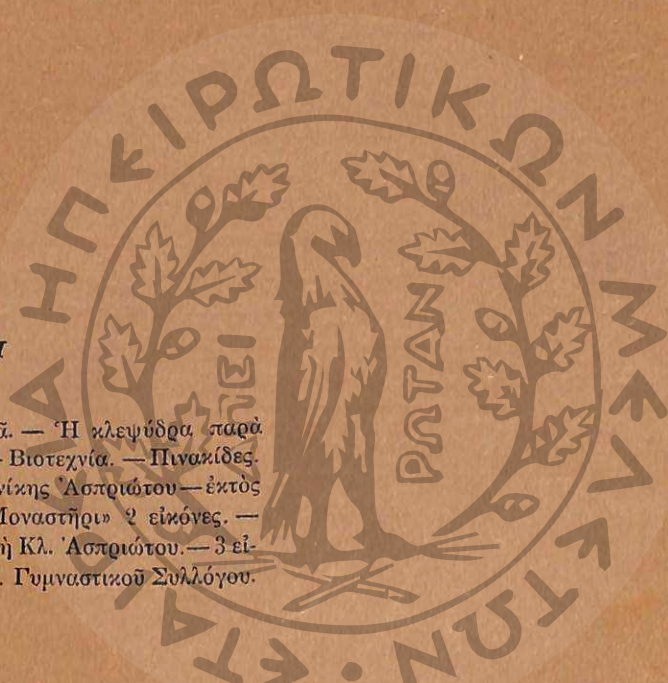
Πολιτικὴ Σελίς.

ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἀρμενικὰ ποιήματα. — Αἰμύλιος Ζολᾶ. — Ἡ κλεψύδρα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. — Ἀνδρέας Κορδέλλας. — Βιοτεχνία. — Πινάκιδες. — **Εἰκόνες**: Ὁ Καλλιτέχνης ὑπὸ Κλεονίκης Ἀσπριώτου — ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Αἰμύλιος Ζολᾶ. — «Στὸ Μοναστήρι» 2 εἰκόνες. — Κλεονίκη Ἀσπριώτου. — Ἰταλόπαις, σπουδὴ Κλ. Ἀσπριώτου. — 3 εἰκόνες τῆς κλεψύδρας. — Μετάλιον Πανελλ. Γυμναστικοῦ Συλλόγου.

‘Ο κ. Γεράσιμος Π. Χαλκιοπούλος έπαυσε νά είνε περιοδεύων αντιπρόσωπός μας, ούτε έχει πλέον καμμίαν υπηρέσιαν εἰς τὰ «Παναθηναῖα».

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἕν ἔτος δρ. 25
δι' ἑξ μὲν. „ 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἕν ἔτος φρ. 25
δι' ἑξ μὲν. „ 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αἱ ἐγγράφαι λογίζονται ἀρχόμε-
ναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Ἀ-
πριλίου.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
φονται.
Ἐν τῷχος ἀποστέλλεται δωρεάν
ὡς δαίγμα.
Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον τοῦ
ὁποῦν ἀποστέλλονται εἰς τὸ γρα-
φεῖον δύο ἀντίτυπα.

Ἐκαστον ἔτος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελοῦν δύο ὁγκώδεις καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένοι τόμοι
ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελῶς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 } ἐλεύθεροι ταχ. τελῶν
Ἀπλῶς „ „ 28 }
Χαρτόδετοι „ „ 25 }
Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αἱ τιμαὶ αὗται εἰσδραχμαί.

— Πᾶσα αἰτησίς πρὸς ἐγγράφην συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ
ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Φιλελλήνων 18, Ἀθήνας,

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

Ὁ ἐγγράφων ὃ συνδρομητὰς καὶ συναποστέλλων τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς των
λαμβάνει τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ἐπὶ ἕν ἔτος δωρεάν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος,
Ὁδησὸς Alexandrowski Prospect N° 3.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Δ. ΚΑΚΙΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάσσεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, εἰδήσεις ἀκριβεστάται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὸ ποικιλωτέρον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ. Τρίμηνος Δρ. 8. — Ἑξάμηνος Δρ. 15. — Ἑτησία Δρ. 30.

Ἐξωτερικοῦ. Ἑξάμηνος Χρ. φρ. 25. — Ἑτησία Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Σοφοκλέους ἀριθ. 2).

ΠΡΟΣΕΧΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Μ. Μαλακάση — ποιήματα.

Ι. Σβορώνου — Τὰ κειμήλια τῶν μουσείων μας: Πραξιτέλεια ἀνάγλυφα τῶν Μουσῶν.

Κλέωνος Ραγκαβῆ — Ὁ χρονογράφος Θεοφάνης.

Ἰωάννου Πολέμη — ποιήματα.

Κωστῆ Παλαμᾶ — ποιήματα.

Ν. Ἐπισκοποπούλου — Μεγάλῃ ἀγάπῃ — διήγημα.

Θ. Βελιανίτου — Ἐντυπώσεις ἐκ Θεσσαλίας.

Γ. Ε. Μαυρογιάννη — Νικόλαος Μακιαβέλης.

Μ. Μαλακάση — Ἀετὸς — ἱστορικὸν σημεῖωμα.

Ὁσκαρ Λέβερτιν — Ὁ ἅγιος Κτενοποιὸς — διήγημα ἐκ τοῦ σουηδικοῦ.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος — μετ' εἰκόνων.

Στυλ. Γ. Σπεράντσα — ποιήματα.

Α. Παπαδιαμάντη — Ἡ Φόνισσα — μυθιστόρημα.

Γ' ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ „ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ“

ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΕΝΑΡΞΙΣ 3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ. — ΛΗΞΙΣ 23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Καθ' ἐκάστην 9-12 π. μ. καὶ 4-8 μ. μ.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΛΕΠΤΑ 50

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1902 -
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1902 * ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Τύποις Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ἐν Ἀθήναις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ἑλληνικά :

- Ι. Ε. Δρύσκου : Ἡ καρρότσες, σ. 173.
Ν. Ἐπισκοποπούλου : Τὸ Ἐρυθρὸν Κρίνον, σ. 297.
Ι. Κονδυλάκη : Ὅταν ἤμουν δάσκαλος, σ. 254, 306, 366.
Παύλου Νιρβάνα : Ἀντρίγγου, σ. 73.
Α. Παπαδιαμάντη : Στρίγγα Μάνα, σ. 134.
Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου : Σκλάβοι, σ. 8.

Μεταφράσεις :

- Μαρίας Κορέλλη : Τὸ ὑπ' ἐνοίκιον βρέφος, σ. 81, 147.
Οὐίδα : Ἡ Σκῆ, σ. 324.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἑλληνικά :

- Πέτρου Γιαννίδη : Ποιήματα, σ. 314.
Ἰωάννου Ν. Γρυπάρη : Ὁ Κισσός, σ. 6. — Τὸ ἀπό-
βροχο, σ. 239.
Μ. Μαλακᾶση : Σολωμός, σ. 99.
Γ. Μαρκοῦ : Ἰουλίττα Κοσκινᾶ, σ. 229.
Στεφάνου Μαρτζώκη : Ὁ ἄνθρωπος στὸν ποιητὴ, σ. 295.
Στέλιου Σεφεριάδη : Τρελλὲ Τραγουδιστή! σ. 36.
Ἀγγέλου Σημηριώτου : Ἐκ Βαθέων, σ. 72.
Ἀγγέλου Σικελιανοῦ : Ars minima σ. 373.
Διονυσίου Σολωμοῦ : Ἱταλικά ποιήματα, σ. 114, 129,
161, 193. — Ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ, ἀποσπά-
σματα, σ. 126.

Ἀπαρχαί :

- Μαρίνου Σιγούρου : Ἀγνωστὴ ψυχὴ, σ. 275.

Μεταφράσεις :

- Δάντε : Francesca da Rimini, σ. 14.
Βίωνος : Ἀποσπερίτης, σ. 365.

ΘΕΑΤΡΟΝ

- Γρηγορίου Ξενοπούλου : Εἰς ἀναζήτησιν τῆς εὐτυχίας,
σελ. 22. — Τὸ στοίχημα, σ. 184. — Ἡ Μυλόπετρας,
σ. 217. — Ἡ Ἀρλεζιάνα, Ἡ Νύφη μου, Τὸ Αἶνγμα,
Ὁ Εἰσαγγελεύς, σ. 277. — Λεονάρδου, Λορένα, Ὁ
Κύριος Μπρινιόλ καὶ ἡ κόρη του, Ἀπιστος, σ. 345.
Ἡ 1η Σεπτεμβρίου, σ. 377.

Δράματα καὶ Κωμῳδία

- Γαβριήλ Δ' Ἀννοντίσιο : Φραγκίσκος ἡ ἐξ Ἀρμινίου,
πράξις Ε' σ. 43.
Maurice Maeterlinck : Μόννα-Βάννα, σ. 203,
241, 331.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

- Γεωργίου Καλοσγούρου : Διονύσιος Σολωμός, σ. 102.
Κωνσταντίνου Μακρή : Οἱ Ἀλμονγάβαροι, σ. 177.
Μ. Μαλακᾶση : Διαθήκη, σ. 266. — Ἀπαρχαί, σ. 274.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου : Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ
Τουρκοκρατίας, Οἰκογένεια Μαμωνᾶ, σ. 344.
Γρηγορίου Ξενοπούλου : Παιδικὰ διηγήματα, Πρόξοις
ἢ Ἐρεχθίδης, Ἱστορικὸν ἀρχεῖον Διονυσίου Ρώμα,
Ρόδα καὶ Μήλα, σ. 153.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

- Σπ. Δὲ Βιάζη : Ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Σολωμοῦ, σ. 122.
Τιγράν Γεργάτ : Τὸ Νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν, σ. 271.
Ν. Ἐπισκοποπούλου : Σολωμός, σ. 117. — Στιγμαὶ τοῦ
βίου τοῦ Σολωμοῦ, σ. 120.
Ἰακώβου Λεοπάρδη : Διάλογος τῆς Φύσεως καὶ μιᾶς
Ψυχῆς, σ. 10.
Χίλιες καὶ μιὰ Νύχτες σ. 21.
Κίμωνος Μιχαηλίδου : Θαμμένη ἀγάπη, σ. 230.
Παύλου Νιρβάνα : Ὡδὴ εἰς τὸν Φράντην, σ. 138.
Πῶλ Φόρ : „Θαλασσινὴ Ἀγάπη“ σ. 375.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

- Π. Καρολίδου : Παλαιότητες ἀναμνήσεις, σ. 15, 38.
Περικλῆ Δ. Ρεδιάδου : Ἀπὸ τὴν γενέθλιον τοῦ Βασι-
λέως μας, σ. 260, 320.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

- Α. Ἀλυάτου : Νικόλαος Βώκος, σ. 317.
Αγάθωνος Κριτωνίδου : Γεώργιος Ἰακωβίδης, σ. 167.
Κίμωνος Μιχαηλίδου : Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Σολωμοῦ, σ. 83.
Γρηγορίου Ξενοπούλου : Τὸ Βασιλικὸν Θέατρον, Ὑπό-
μνημα εἰς τὸν Βασιλέα, σ. 1.

ΙΣΤΟΡΙΑ

- Κωνστ. Γ. Ζησίου : Μορεμβασία σ. 225, 312.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου : Ὁ ἔλεον τῶν Κομνηνῶν, σ. 264.
Ἱστορικὸν σημεῖωμα, σ. 181.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

- Ἐρνστ Χάρτ : Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἄργου, σ. 214.
Μαντῶς : Τὰ Κεμήλια τῶν Μουσείων μας : Τὸ Ἐπί-
μητρον τῆς Ἐρετιᾶς, σ. 232. Τὰ „Πραξιτέλεια“
ἀνάγλυφα τῶν Μουσῶν σ. 353.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Νικίου τοῦ ἐξ Ὑακίνθων: Τὸ Σουδάριον καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, σ. 55.
Δρος Π. Ἀποστολίδου Ι. Β. Ν.: Ῥοδόλφος Βίρchow, σ. 340.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Δημ. Γεωργιάδου Λογίου: Σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς πρώτης δυναστείας, σ. 86.
Φιλίππου Δωρικοῦ: Ἡ μυστικὴ ἐταιρία τῶν Μπόξερ, σ. 141.
Ἡχοῦς: Κωνσταντῖνος Τζάνογλου, σ. 342.
Σ. Λοβέρδου: Αἱ ἐργαζόμεναι Ἑλληνίδες, σ. 65.

Ἐμμανουήλ Σ. Δυκούδη: Ἡ ἰδέα ἀτομικῶς καὶ ἡ κοινὴ γνώμη, σ. 289.
Προσπερόν τοῦ Παρωρίτου: Τὸ Ζάππειον, σ. 53.
Γεωργίου Κ. Πάπ: Τυχρὸν Γεργάτ, σ. 198.
Ἀγγέλου Φιλανθρωπινού: Τύποι γυναικείου κάλλους, σ. 301.

Γράμματα, Τέχνη, Ἐπιστήμη:

σ. 27, 59, 91, 128, 158, 189, 221, 282, 349, 382.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

Χάρη Ἡμερινού: Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι, σ. 25, 57, 88, 155, 187, 219, 281, 348, 380.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Μιχαήλ Βελουδίου (φωτογραφία): Χωρίζαι εἰς Λου-
τοάκι, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Γεωργίου Βρούτου: Ὁ Ἀνδριάς τοῦ Σολωμοῦ, σ. 90.
Ν. Βώκον: Ὁ Παῖς, σ. 319.
Δ. Γαλάνη: Σχέδια διακοσμητικά, σ. 381.
Θωμᾶ Θωμοπούλου: Ἡ Νύμφη τῆς Ἀβύδου, σ. 202.
Γ. Ἰακωβίδου: Προσωπογραφία, σ. 168.
Σπονδῆ, σ. 168.
Τὸ Κονσέρτο, σ. 169.
Σπονδῆ, σ. 170.
Ἡ Ψυχολογία, σ. 171.
Εὐ. Ἰωαννίδου: Χειροτονία Καλογραίας, ἐκτὸς τοῦ
κειμένου Σχεδιάσμα, σ. 71.
Θ. Ράλλη: Ὁ Εἰκονογράφος, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Puvís de Chavannes: Ὁ ἄλιεύς, ἐκτὸς τοῦ
κειμένου.
Claude Monet: Τοπίον, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Schenck: Καταγίς, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἰππότης Εὐνάρδος, σ. 13.
Ναπολέον Λαμπιέτ, σ. 27.
Λιονύσιος Σολωμός, σ. 98.
Νικόλαος Μάντζαρος, σ. 125.
Ἀντώνιος Φράτης, σ. 140.
Γεώργιος Ἰακωβίδης, σ. 167.
Ὁ πρίγκηψ Νικόλαος, σ. 183.
Ἡ Μ. Δ. Ελένη Βλαδιμιρόβνα, σ. 183.
Τυχρὸν Γεργάτ, σ. 198.
Maurice Melnik, σ. 282.
Νικόλαος Βώκος, σ. 317.
Νικόλαος Τζάνογλου, σ. 342.
Κωνσταντῖνος Χελδράχ, σ. 351.
Θεόδωρος Χελδράχ, σ. 352.
Μιχαήλ Λάμπρος, σ. 352.
Ροδόλφος Βίρchow, σ. 383.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

Ζεὺς τοῦ Ὀτρικόλι, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.
Τὸ ἐπὶ τῆς ἑστρίας, σ. 232.
Πρόσοψις τοῦ ἐπὶ τῆς ἑστρίας, σ. 233.
Αἱ 2 πλευραὶ τοῦ ἐπὶ τῆς ἑστρίας, σ. 234, 235.
Ἡ ῥάχis τοῦ ἐπὶ τῆς ἑστρίας, σ. 236.
Γυνὴ ἐργαζομένη εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἑστρίας, σ. 237.
Πραξιτέλεια ἀνάγλυφα τῶν Μουσῶν, σ. 355, 359, 360, 362.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

Ὁ Τοῖχος τῶν κλανθμῶν τῶν Ἰουδαίων, σ. 16.
Κεφαλὰ Κηφισίας, σ. 26.
Προσκυνητὰ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, σ. 41.
Ζάππειον, σ. 53, 54.
Τὸ Σουδάριον, σ. 55.
Παιδικὰ παγνύδια, σ. 58.
Τοποθεσία ἐπὶ τοῦ γηλόφου Στράνη ἐν Ζακύνθῳ, σ. 113.
Ἡ ἐν Ζακύνθῳ οἰκία τοῦ Σολωμοῦ, σ. 123.
Ἐρετρία ἀγ. Γεωργίου τῶν Λατίνων, σ. 124.
Ἡ κατάθελος τῶν στεφάνων εἰς τὸν τάφον τοῦ Σολω-
μοῦ, σ. 156.
Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ Σολωμοῦ, ἐν Ζακύνθῳ, σ. 157.
Οἰκία Κομούτου, σ. 157.
Τὸ ζωγραφεῖον τοῦ κ. Ἰακωβίδου.
Πύργος τῆς γεφύρας ἐν Μονεμβασίᾳ, σ. 226.
Χριστὸς Ἐλκόμενος, σ. 227.
Μέγαρον Ψύχα, σ. 259.
Kronberg, σ. 261.
Oerstedsparcken, σ. 262.
Trederiksborg slot, σ. 263.
Tirol, σ. 263.
Ὁ Λέων τῶν Κομούτων, σ. 264.
Ἡ "Νέα Σκηνή", σ. 280.
Τύποι γυναικείου κάλλους, σ. 301, 303, 305.
Ἀλλαγὴ Φρουρᾶς εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν, σ. 379.

Bibliothèque Wilberg

ΛΕΙΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

CIRCULATING LIBRARY

CABINET DE LECTURE

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΔ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡ. 8

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ

ΑΘΗΝΑΙ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΥΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — ΑΘΗΝΑΙ

Πλούτος γραφικῆς ὕλης.
— Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια
καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον
φακέλλων τέλειον. — Χάρτης
τυγραφικὸς λευκὸς καὶ ἔξω-
φύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποι-
ότητος.

Ἐθνηνία, Ταχίτης, Ἀκρίβεια

Δ. ΣΟΥΛΤΑΤΟΣ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑ

Ἀθῆναι ὁδὸς Σταδίου 28

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

ΤΦΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΜΩΝ

ΤΑΠΗΤΕΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

20 ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΑ

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

ΜΕΓΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ποικίλων μεταξωτών ύφασμάτων έλληνικής βιομηχανίας,
κατασκευής και συστήματος.

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

Βραβευθέντων διά του Α'. Χρυσού Βραβείου έν τη Παγκοσμίω έκθέσει των Παρισίων 1900, τιμητικού διπλώματος (άνωτέρου του χρυσού) της έκθέσεως του Σικάγου και της έκθέσεως Βουκουρεστίου και δι' 20 άλλων βραβείων και διπλωμάτων διαφόρων εκθέσεων ως και 10 Βασιλικών τίτλων.

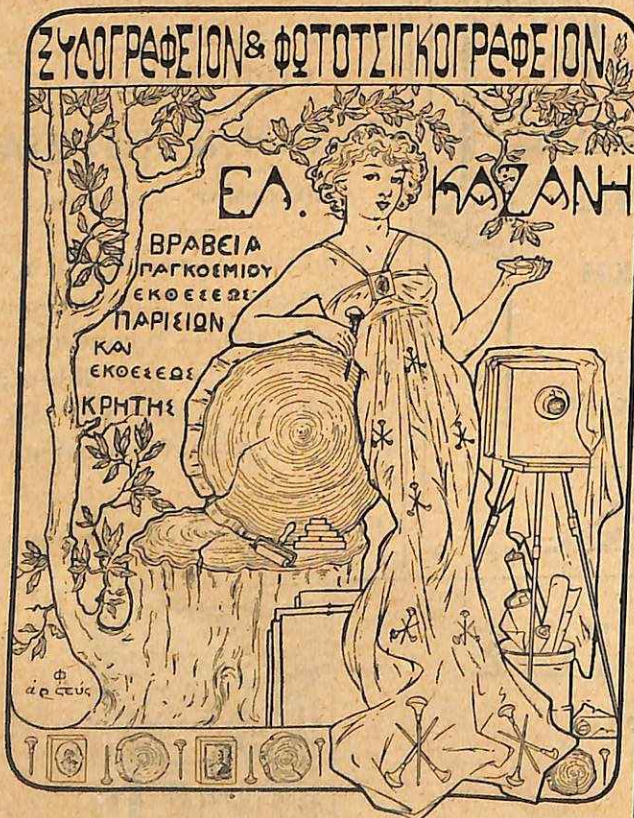
ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 9

ΑΜΟΙΒΗ 50,000

Ένεκα της καταπληκτικής τελειότητος των μεταξωτών ύφασμάτων μας υπερβαινόντων τα Εύρωπαϊκά και ως προς την στερεότητα και τελειότητα εργασίας πολλοί κακόβουλοι διαδίδουν μετ' επιτάσεως, ότι έν τω καταστήματι μας πωλούνται Εύρωπαϊκά τα όποια ως γνωστόν δεν είνε καθαρά μέσα και επομένως φθείρονται άποτόμως.

Ο δυνάμενος ν' ανακαλύψη έστω και μίαν κλωστήν χόρτου έντός των μεταξωτών ύφασμάτων μας καθώς και Εύρωπαϊκά μεταξωτά έντός του καταστήματός μας θα λάβη ως άμοιβήν 50,000 δραχμών.

ΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ ΔΙ' ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗΣ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ & ΘΑΛΑΜΟΣΤΟΛΙΣΕΩΣ

ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΒΑΒΕΚ

Όδός Σόλωνος 11 Αθήναι

ΕΠΙΨΑΛΩΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΧΕΛΙΑ, ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΗΝ
Καλαϊόθηδία — Κομπότης — Στερεότης

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΓΓΑΝΟΥ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεία Αγίων Θεοδώρων

*

Όλα τά είδη χάρτου τυπογραφικού
πρωτοκόλλων, γραφής κλπ.

Τιμαί έντός συναγωνισμού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ^Α

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ κτλ.

Άνώτατα βραβεία και διπλώματα τιμής εις τας διαφόρους Έκθέσεις οι μόνοι δε εις την τελευταίαν Έκθεσιν του 1900 των Παρισίων λαβόντες δύο Μεγάλα Βραβεία (Grand prix).

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΚΑΡΛΙΑΚΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

10 — Όδός Προαστείου — 10

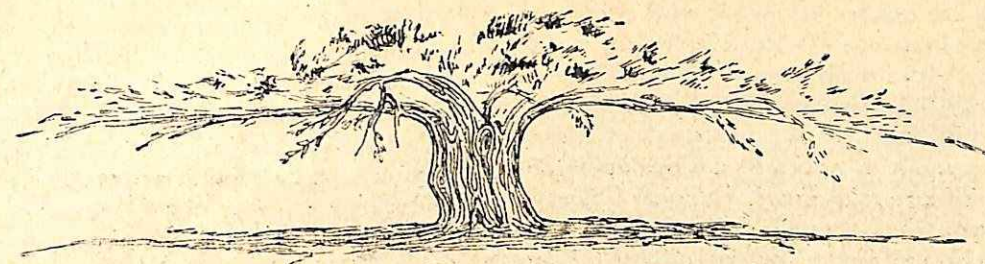
Τό άκρον άωτον έν τη Έλληνική και
Ξένη υποδηματοποιία.

ΕΡΓΟΝ ΚΑΘΟΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΣΤΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'
15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΖΟΛΑ

ΕΙΣ τὸ προτελευταῖον αὐτὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ζολᾶ, εἰς τὴν «Γονιμότητα», ἡ ὁποία εἶνε ὡς μία μεγάλη ἐποποιΐα τῶν σπερμάτων καὶ τῶν γονῶν, ὁ Λουκᾶς Φουμῶν ὁ ἥρως, ἀπο-θνήσκει ἕνα θάνατον γήρατος εἰς μίαν ἔξοχον καὶ πατριαρχικὴν σελίδα ὅπου τὰ τέκνα του καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων του τὸν περιστοιχίζουν καὶ ὅπου τὸ βλέμμα του βασιλεύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ σβέννυται ἀναπνόμενον εἰς ἀπογόνους, εὐελπι, εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς γενεᾶς, πιστεύων εἰς τὴν διαιώνισιν τοῦ ἔργου.

Καὶ ἀρέσκομαι νὰ νομίζω ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἡλιθίαν ἐπέμβασιν τοῦ ὀξειδίου τοῦ ἀν-θρακος, μεθ' ὅλην τὴν τραγικότητα τοῦ θανάτου, τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ τοῦ Ζολᾶ ὁ θάνατος. Θάνατος ἐπερχόμενος ἐν ὕπνῳ ἄνευ αἰσθήσεως, θάνατος εὐτυχῆς καὶ τέλειος ἐν μέσῳ ἔργων συντελεσθέντων, ἐν μέσῳ γενεᾶς ὀλοκλήρου ἔργων, ἐν μέσῳ δημιουργιῶν ἀπογόνων οἱ ὅποιοι θὰ ζήσωσι περισσότερον ἀπὸ ἄτομα, ἐν μέσῳ τεσσαρακοντάδος ἐποποιῶν, θάνατος περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τὴν δημιουργίαν χιλίων διακοσίων προσώπων τὰ ὅποια ὁ Ζολᾶ ἐπλασε διὰ τῆς γραφίδος του. Ὅποιος καλλίτερος θάνατος ἐργάτου ἀπὸ αὐτόν, ὅστις ἐπέρχεται καθ' ἡν στιγμὴν ἀκριβῶς ὁ μυθιστοριογράφος θέτει

τὴν τελευταίαν τῆς γραφίδος σφραγίδα εἰς ἕνα τοῦ ἔργου, εἰς τὴν «Ἀλήθειαν» καὶ σχεδὸν τελειώνει τὴν τρίτην σειρὰν τῶν κοινωνικῶν του κύκλων, θάνατος ἐπὶ τέλους ἐν μέσῳ δόξης, θάνατος εἰς τὴν στιγμὴν τὴν κοίσιμον, πρὶν ἀκόμη ὁ νατουραλισμὸς ταφῇ τελείως, πρὶν ἀκόμη ἡ αἴγλη τῆς διασώσεως τοῦ Δραυφὸν ἐλαττωθῇ, πρὶν ἡ παρακμὴ ἀμεινωθῇ τὸ δυνατὸν καὶ μινῶδες τάλαντον, τὴν βιαίαν ὑπερσχήν, θάνατος ὑπὸ γλῶρᾳς ἀκόμη δάφνας καὶ ὑπὸ πρόσφατον δόξαν...

Ἐνῶ ὁ τάφος εἶνε ἀκόμη νεόκτατος καὶ ἐνῶ ἀκόμη παριστάμεθα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς σχολῆς τὴν ὁποίαν ἴδρυσεν καὶ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον παρήγαγε, θὰ ἦτο δυσχερὲς νὰ προσφέρῃ κανεὶς μίαν δριστερικὴν κρίσιν ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Αἰμυλίου Ζολᾶ. Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ μέλλον καὶ τοὺς μεταγενεστέρους. Νὰ χαρακτηρίσῃ μᾶλλον τὸ ἔργον του καὶ τὴν γέννησιν τοῦ ἔργου του, νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ ἀνάλογον περιβάλλον, νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ποιητικὴν τοῦ Ζολᾶ, αὐτὸς θὰ εἶνε περισσότερον ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης μας.

Ἡ ζωὴ ἐνδιαφέρει ὀλίγον εἰς τὸν χαρακτη-
ρισμὸν ἐνὸς ταλάντου. Ὁ Ζολᾶ ἐγεννήθη τὴν 2
Ἀπριλίου 1840, καὶ εἶνε μόνον ἐνδιαφέρον δι-
μία διασταύρωσις αἵματος, μία ἀνάμιξις ἐλληνί-
δος προμάμης καὶ ἰταλοῦ πατρὸς καὶ γαλλίδος
μητρὸς ἐγέννησαν τὸ γενναῖον καὶ στιβαρόν του
πνεῦμα. Ἡ πτωχεία τὸν ἐσφράγισεν ἀμέσως
μὲ τὴν σφραγίδα της καὶ εἶχε καὶ αὐτὸς τὴν
ἀτυχίαν ἀλλὰ καὶ τὴν τύχην νὰ αἰσθανθῇ τὸν
πόνον, νὰ συγχρωτισθῇ μὲ τοὺς ἀπείρως ἐλει-
νοὺς καὶ τοὺς ἀπείρως δυστυχεῖς, νὰ μυηθῇ
εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πλήθους, νὰ ἴδῃ ἐν τῇ λε-
πτομερείᾳ τὴν πενίαν, νὰ ἀντιληφθῇ μὲ ὅλας
τὰς αἰσθήσεις τὴν μεγάλην καὶ γιγαντιαίαν
ἀγωνίαν καὶ προσπάθειαν τῆς ζωικῆς πάλης
ἢ ὅποια ἀπέσπα καὶ μίαν διηνεκὴ καὶ με-
γάλην κραυγὴν πόνου ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἀν-
θρωπότητα.

Ἐτη μυθώδους πτωχείας διήλθε ὑπάλληλος
ἢ μᾶλλον ὑπηρετῆς βιβλιοπωλείου κατ' ἀρχάς.
ὑπαλληλίσκος κατόπιν κερδίζων ὀλίγα χρή-
ματα, διατρέφων μίαν μητέρα κατ' ἀρχάς,
μίαν σύζυγον κατόπιν.

Αἱ φιλόλογικαὶ ἀπόπειραι, τὰ πρῶτα ἀπα-
ραίτητα ποιήματα, τὰ πρῶτα σχέδια μεγάλων
δραμάτων καὶ μεγάλων ἐπῶν ἤρχισαν ἀπὸ
ἡλικίας δεκαεῖς ἐτῶν. Ἡ ἀληθὴς ὁμως παρ-
γωγικὴ ἐργασία, τὸ πρῶτον βιβλίον διηγημά-
των, ὅχι ἀπαρχὴ μεγάλου ταλάντου, καθὼς
καὶ τὰ πρῶτα κριτικὰ ἄρθρα χρονολογοῦνται
ἀπὸ τὸ 1866.

Τὰ πρῶτα μυθιστορήματα χωρὶς κανὲν σχέ-
διον χαραχθέντα, γεμᾶτα ἀπὸ προτερήματα
ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀδεξιότητος. εἶνε τὰ τερατώδη
ἐκεῖνα «Μυστήρια τῆς Μασσαλίας» τὰ ὅποια
ἔγραψε διὰ τὸν ἄρτον, ἢ «Τύχη τῆς Νεκρᾶς»,
ἢ νευρώδης «Θηρεσία Ρακίνα» ἢ παρὰδοξος
«Μαγδαληνὴ Φερά», ἔργα τὰ ὅποια διήλθον ὅλα
σχεδὸν ἀπαράτηρα καὶ μόλις ἐγνώρισαν εἰς
περιορισμένους κύκλους τὸ ὄνομα τοῦ συγ-
γραφέως.

Τῷ 1869 — μία χρονολογία διὰ τὴν γαλλικὴν
φιλολογίαν — ὁ Ζολᾶ ἤρχισε νὰ γράφῃ κατὰ μί-
μησιν τῆς «Ἀνθρωπίνης Κωμωδίας» τοῦ Βαλζάκ
τὴν «Ἱστορίαν μιᾶς Οἰκογενείας ὑπὸ τὴν δευ-
τέραν Αὐτοκρατορίαν» μεγάλην πολύτομον
εἰκόνα τῆς γαλλικῆς κοινωνίας ἀπὸ τοῦ 1850-
1870, ἕνα τεράστιον πῖνακα ὁλοκλήρου ἀν-
θρωπότητος. Εἴκοσι μυθιστορήματα περιέλαβε
ἡ σειρά αὐτή. Κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1870
ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Αἰῶνα» ἢ «Τύχη τῶν
Ρουγκῶν» ἢ ὅποια ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου

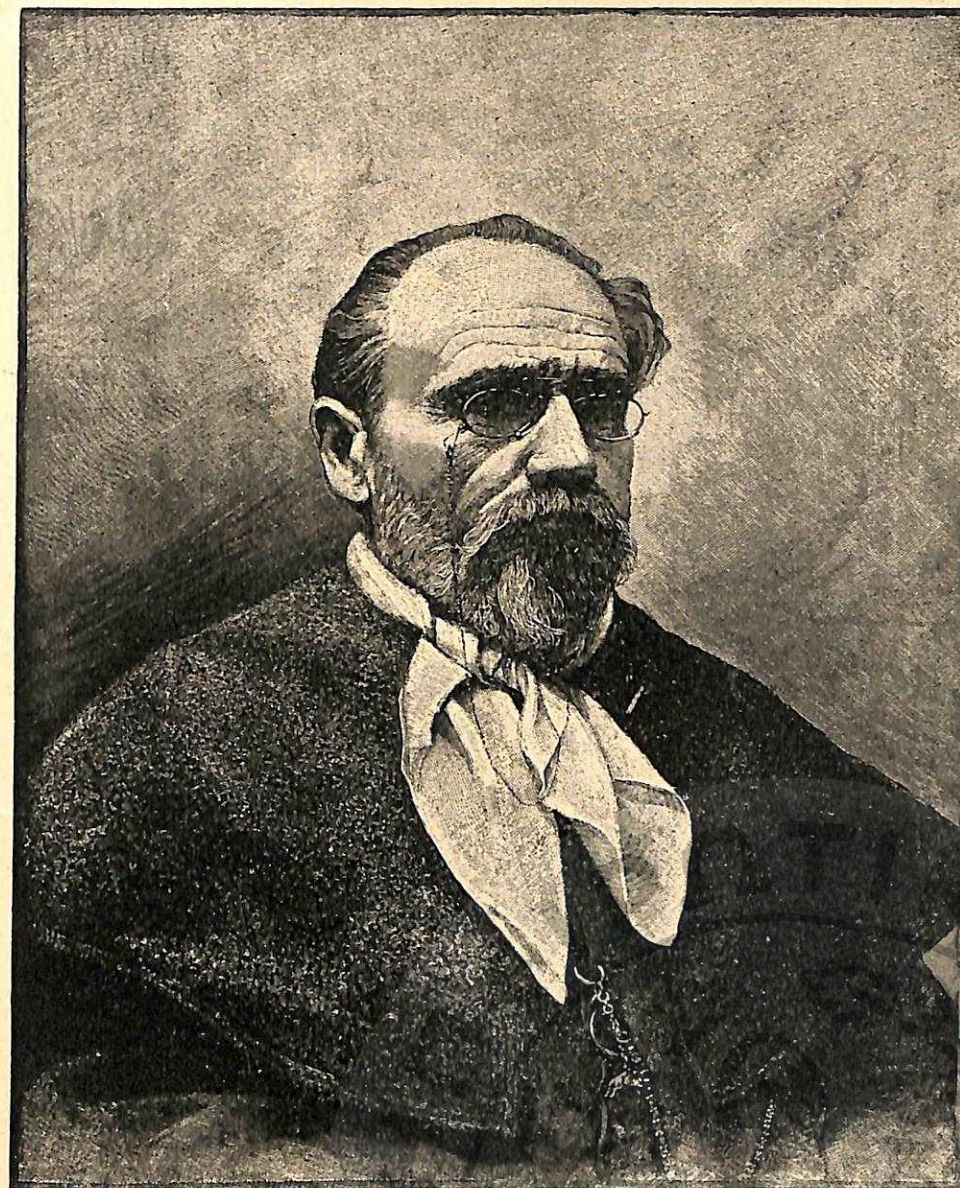
διήλθε σχεδὸν ἀπαράτηρος, καὶ μόνον εἰς
μίαν ἐκδοσιν ἐπωλήθη. Ἡ «Τύχη τῶν Ρου-
γκῶν» περιγράφει ὅλην τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκο-
γενείας τὴν ὁποίαν ἤθελεν ὁ Ζολᾶ νὰ ἐξιστο-
ρήσῃ, μᾶς δεικνύει τὰ κυριώτερα μέλη, μᾶς
παρουσιάζει τὴν ὑποθετικὴν αὐτὴν πόλιν
Πλασάνς τὴν κοιτίδα τῶν Ρουγκῶν ὑπὸ τὴν
ὁποίαν ὁ Ζολᾶ περιέγραψε τὴν μόνην ἐπαρ-
χίαν τῆς Γαλλίας τὴν ὁποίαν καλῶς ἐγνώριζε,
τὸ κοιμῶν καὶ μικρὸν Αἶξ εἰς τὸ ὅποιον διήλθε
τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν. Ἐν εἰδῶλον τρυ-
φετῶν τῆς Μιέττης καὶ τοῦ Σιλβέρου ἐμφυ-
ψώνει τὰς σελίδας τοῦ πρώτου αὐτοῦ καὶ ἀρ-
κετὰ σχετικῶς ἀσημάντου μυθιστορήματος.

Ἡ «Ἀρπαγὴ» εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ζολᾶ ἠθέ-
λησε νὰ περιγράψῃ τὴν μεταβολὴν ἢ ὁποία
ἐπῆλθε κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοκρατορίαν, τὴν
δίψαν τοῦ χρήματος ἢ ὁποία κατέλαβε τοὺς
πάντας, ἢ «Ἀρπαγὴ» εἰς τὴν ὁποίαν παρελαύ-
νει ἢ ὑψηλὴ ἀριστοκρατία τῆς Αὐτοκρατορίας
καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ χρυσὸς καὶ ἡ λαγνεῖα
κυριαρχοῦν μὲ τοὺς ἔρωτας τῆς Ρενὲ ἐντὸς
θερμοκηπίων καὶ μὲ τὰς λαγνεῖας καὶ τὰς πλεο-
νεξίας τοῦ Σακκά, ὑπῆρξε τὸ δεύτερον μυθι-
στόρημα τῆς σειρᾶς καὶ τὸ πρῶτον τῶν ἀλη-
θῶν ὥραίων ἔργων τοῦ Γάλλου μυθιστοριο-
γράφου. Ἀλλὰ καὶ ἡ «Ἀρπαγὴ» δημοσιευ-
θεῖσα κατὰ τὸ 1872 ὡς ἐπιφυλλὶς τοῦ «Κώδω-
νος» δὲν εἶχε ἐπιτυχίαν καὶ ἀφῆκε ἄγνωστον
ἐκόμῃ τὸν συγγραφέα της.

Τὴν αὐτὴν περίπτωσιν τύχην εἶχε καὶ ἡ «Κοι-
λία τῶν Παρισίων» τὸ ἔργον αὐτὸ εἰς τὸ ὁ-
ποῖον ὁ Ζολᾶ περιέγραψε τὸν κόσμον τῆς ἀ-
γορᾶς, ὅλον τὸν πυρετὸν τῆς ἐργασίας καὶ ὅλην
τὴν κίνησιν τῶν τροφίμων, ὅλας τὰς γιγαν-
τιαίας αὐτὰς προμηθείας τὰς τερατώδεις τὰς
ὁποίας καταναλίσκει ἡ ἀχανὴς μητρόπολις. Τὸ
ἔργον εἶνε ὁλόκληρον, ὡς ἔλεγε ὁ Ζολᾶ, μία
ρωπογραφία ὅπου ἀπὸ τὸ πρῶτον κεφάλαιον
τῆς εἰσόδου τῶν λαχανικῶν μέχρι τῶν τελευ-
ταίων μὲ τὰς συμφωνίας τῶν τυριῶν, ὅλα τὰ
τρόφιμα λαμβάνουν μέρος, αὐτὰ ἀποτελοῦνται
καὶ γέυσεις καὶ χρώματα τὸ μυθιστόρημα.

Ἡ «Κατάκτησις τοῦ Πλασάνς» περιγρά-
φουσα ἕνα ἔρωτα εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐξεικονίζου-
σα τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν καταστροφὴν μιᾶς
οἰκογενείας, ἔχει κυρίως ὡς πλαίσιον τὰ ἐπαρ-
χιακὰ ἥθη καὶ τὸν κόσμον τῶν ἐπαρχιωτῶν εἰς
τὸν ὅποιον πολλάκις ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθῃ ὁ
Ζολᾶ.

Μετὰ τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶνε

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΖΟΛΑ

ἀρκετὰ ἀσθενές, ἔρχεται ἐν καθαρὸν ἀριστοῦργημα, ἐν παραδόξον ἀλλὰ καὶ ὠραῖον ἔργον, τὸ «Σφάλμα τοῦ Ἀββᾶ Μουρὲ» τὸ ὁποῖον αἱ ἐφημερίδες ἠρκεσθήσαν νὰ δημοσιεύσουν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπίσης δὲν ἐπέσυρε καθόλου τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Τὸ «Σφάλμα τοῦ Ἀββᾶ Μουρὲ» περιγράφει τὸν ἱερατικὸν κόσμον καὶ μᾶς δεικνύει νεαρὸν ἱερέα ὅστις λησιμονεῖ διὰ μίαν στιγμὴν τὴν θρησκείαν παραδιδόμενος εἰς τὸν ἔρωτα, ἔπειτα δὲ κυριαρχοῦσης πάλιν τῆς θρησκείας ἐπανερχεται εἰς τῆς Παναγίας τοὺς κόλπους. Εἶνε ὁ Ταγχοῦζερ τοῦ Ζολᾶ, καθὼς βλέπετε, καὶ εἶνε ἕνα ἔργον παράδοξον τοῦ ὁποῖου τὸ πρῶτον καὶ τρίτον μέρος εἶνε ρεαλιστικώτατον, ἔχει τὰς μᾶλλον παρατηρημένας καὶ ἰσχυρὰς σελίδας τὰς ὁποίας ἔγραψε ὁ Ζολᾶ, τὸ δὲ δεύτερον πλέει ἐν ὀνείρῳ, περιγράφει τὸν Παράδεισον — ἐν τοῦλάχιστον εἶδος παραδείσου ἀπολεσθέντος κατοικουμένου ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη, ὅλα τὰ φυτὰ, ὅλα τὰ ζῶα. Εἰς τὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τὸν Σέργιον Μουρὲ καὶ ἀπὸ τὴν μικρὰν Ἀλβίαν τὸ σφάλμα τῶν πρωτοπλάστων, ἡ πρώτη σελὶς τῆς γεννήσεως, ἡ ἔνωσις τῶν φύλων, ἐν μέσῳ πανδαιμονίου χαρᾶς τῶν ἀνθρώπων, ἐν μέσῳ ἀληθοῦς ἐορτῆς τῆς φύσεως, ἐνῶ καὶ τὰ ἔντομα ἐνοῦνται εἰς τοὺς κλάδους καὶ τὰ τετράποδα ἀφίνουν κραυγὰς ἡδονῆς εἰς τὰς λόχμας καὶ τὸ μέγα γιγάντιον ὑπερφυσικὸν δένδρον ὑπὸ τὸ ὁποῖον οἱ δύο ἔρασταί ἐνοῦνται κραῖζει ἀπὸ φρικύσεως.

Τὸ ἕκτον μυθιστόρημα τῆς σειράς «Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Εὐγένιος Ρουγκὼν» μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας εἰς τοὺς Παρισίους καὶ τὴν αὐλὴν τῆς Κομπιένης καὶ ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς ἀστούς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ναπολέοντος, εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον τῶν αὐλικῶν ὅπου διὰ τῆς ἀξίας καὶ διὰ τῆς ιδιοσυγκρασίας του ἰδίως, ὁ Εὐγένιος Ρουγκὼν λαμβάνει θέσιν ὑπατον, διευθύνων τὴν αὐτοκρατορίαν, μεμιγμένος εἰς ὅλας τὰς δολοπλοκίας. Λέγεται ὅτι ὁ δούξ τοῦ Μορνὺ, ὁ περίφημος δούξ ὅστις ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον καὶ εἰς τὸν Δωδὲ, ἔδωκε λαβὴν καὶ εἰς τὸν Ζολᾶ ὅπως δημιουργήσῃ τὸν δούκα τοῦ Μορνὺ ὅπως ἴσως ὁ Εὐγένιος Ρουὲ ἐχρησίμευσε διὰ πρότυπον τοῦ Εὐγενίου Ρουγκὼν.

Ὁ Ζολᾶ ἐντοσούτω, ὅστις εἶχε κάμει συμφωνίαν μετὰ τὸν βιβλιοπώλῃν του νὰ τοῦ δίδῃ δύο μυθιστορήματα κατ' ἔτος λαμβάνων αὐτὸς πεντήκοντα φράγκα μηνιαῖον ἐπίδομα, δὲν ἔ-

βλεπε τὰ εἰσοδήματά του αὐξάνοντα. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκριβῶς, γνωρίζων ἤδη τὸν Φλωμπέρ, συνδεόμενος κάπως μετὰ τὸν Δωδὲ καὶ τὸν Γκονκούρ, ἐφαίνετο μελαγχολικὸς παραπονιάρης καὶ ἔλεγε μίαν ἡμέραν μετὰ μελαγχολίαν :

— «Ὁ Δωδὲ ἀρχίζει νὰ γίνεταί γνωστός, ὁ Φλωμπέρ εἶνε ἐνδοξος, τὰ μυθιστορήματα τοῦ Γκονκούρ ἀρχίζουν πρὸ πολλοῦ νὰ ἐπισύρουν τουλάχιστον τὰ βέλη τῶν κριτικῶν. Μόνον ἐγὼ εἶμαι προσωρισμένος νὰ μὴ με διαβάξῃ κανεὶς, καὶ νὰ μὴ ἔχω καμμίαν ἐπιτυχίαν».

Ἐνὰ ἔτος κατόπιν, εἰς τὴν μικρὰν παραλίαν τοῦ Σαιντ-Ὁβεν συνελάμβανε τὴν ιδέαν τοῦ «Ἀσσομοῦρ» καὶ μετ' ὀλίγου μῆνας ἦτο ἐνδοξος. Τὸ «Ἀσσομοῦρ» ὑπῆρξε τῶν πρώτων καὶ ἂν ὅχι ἡ μεγαλειτέρα ἀλλὰ τουλάχιστον ἡ μᾶλλον ἀπρόοπτος ἐπιτυχία τοῦ Ζολᾶ. Τὸ ἔργον ἤρχισε νὰ δημοσιεύεται εἰς τὸ *Κοινὸν Καλὸν*, ἐπροξένησε σκάνδαλον, διεκόπη, ἐτελείωσεν εἰς τὴν «Δημοκρατίαν τῶν Γραμμάτων», ἐπώλησεν ἁμέσως πεντήκοντα χιλιάδας ἀντίτυπα, ἐπολεμήθη, ἐδιπλασίασε τὰς ἐκδόσεις του, μετεφράσθη παντοῦ καὶ ἔκαμεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸν συγγραφέα του περιφίμῳ.

Καὶ τῶντι ἂν δὲν εἶνε τὸ ὠραιότερον, δὲν εἶνε ὁμῶς τάχα ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔργα τοῦ συγγραφέως τῶν Ρουγκὼν Μακάρ; Ὅταν τὸ πρῶτον ἀναγινώσκων ἕνα παλαιὸν μυθιστόρημα γραμμένον εἰς ἀργοτικὴν διάλεκτον καὶ ἐνθυμούμενος τὰς ἰδικὰς του ἀναιμνήσεις τῆς πτώχειας καὶ περιγραφῶν πρὸ πάντων τὸν πενθερόν του ὅστις ἦτο κάπηλος καὶ ἀπέθανεν ἀλκολικὸς προσεπάθει νὰ περιγράψῃ τὸν κόσμον τῆς πτώχειας τὸν δηλητηριαζόμενον ἔξ' ἀλκολ, τὸν ζῶντα μέσα εἰς τὴν κατάλυσιν παντὸς ἠθικοῦ αἰσθήματος, ὁ Ζολᾶ δὲν ἐφραντάζετο τοσαύτην ἐπιτυχίαν. Τὸ μυθιστόρημα μολαταῦτα ἦτο ζωντανόν, ἀπέπνεε τὸ παράπτωμα, τὸ ἔγκλημα, τὸ ἀνθρώπινον κτήνος, καὶ αἱ σελίδες του αἰ πλημμυροῦσαι ἀπὸ ἀργοτικά ἠντλημένα ἀπὸ λεξικά, ἐπανεσιτάτων ὅλας τὰς παραδόσεις τοῦ μυθιστορήματος. Καὶ ὁ μῦθος ἀκόμη τῆς ταιπώρου αὐτῆς Γεοργίας ἡ ὁποία ὑποκύψασα εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Λαντιὲ κατορθώνει νὰ γείνη ἐντιμος, νὰ ζήσῃ μετὰ τὸν ἀγαθὸν Κουπὼ καὶ ἔπειτα ἔνεκα τοῦ οἰνοπνεύματος ἀποκτηνοῦται εἰς τόσον βαθμὸν ὥστε νὰ δεχθῇ ἐκ νέου τὰς θωπείας τοῦ πρώτου ἐραστοῦ εἰς τὴν σύζυγικὴν κλίνην, ἦτο παραπολὺ ζωηρὰ ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἐπαχθὴς ὥστε νὰ ἐπαναστατήσῃ, νὰ καταπλήξῃ, νὰ προκαλέσῃ κατα-

κραυγὴν καὶ νὰ προξενήσῃ ἀπέχθειαν.

Ἡ λογικὴ συνέχεια τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σημειώων ἐποχὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ζολᾶ, ἦτο ἡ «Νάνα» ἡ θυγάτηρ τῆς Γεοργίας, τὸ τέκνον τῆς ἀπωλείας τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ ἐκδικήσῃ τοὺς γονεῖς τῆς, νὰ τιμωρήσῃ τὸν κόσμον τοῦ πλούτου καὶ τῆς διασκεδάσεως διὰ τὰς ἀθλιότητας καὶ τὰς στερήσεις τῶν πτωχῶν. Ἀλλὰ πρὸ τῆς Νάνας ἡ ὁποία ἐπρόκειτο νὰ περιγράψῃ τὴν Βαβυλῶνα τῆς ἀπωλείας, ὁ Ζολᾶ ἔγραψε, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ, ἕνα εἰδυλλίον ἔρωτος σαρκικοῦ ἀλλὰ ἡρέμου τὴν «Σελίδα Ἐρωτος» ὠραίαν ἀλλὰ ψυχολογικῶς ἀσθενῆ ἱστορίαν τὴν ὁποίαν περιγράφει ἰδιαίτερος καὶ καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσαν μία περιγραφή τῶν Παρισίων ἐπανερχομένη ὡς ἐπρόδος εἰς κάθε κεφάλαιον καὶ δεικνύουσα τὴν μεγαλούπολιν ἀφ' ὑψηλοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐπώψεις, εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἰς τὰς πρῶτας τῆς πρωῆς ἀναλαμπάς, εἰς ἡμέραν ὁμίλης, εἰς νύκτα ἀστροφεγγιάς. Εἶνε τὸ Παρίσι οὕτως ὁρώμενον ἀφ' ὑψηλοῦ ὡς ἕνα πρόσωπον καὶ αὐτὸ τοῦ ἔργου, ἕνα σύμβολον τῆς ζωῆς, καὶ τι τὸ ὁποῖον συνδυάζεται μετὰ τῶν προσώπων τὰς διαθέσεις καὶ χρησιμεύει ὡς μουσικὸν συνόδευμα τῆς ἱστορίας.

Ἡ «Νάνα» ὑπῆρξε τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπροξένησε τὴν δευτέραν μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ τὴν δευτέραν μεγάλην κατακραυγὴν κατὰ τοῦ Ζολᾶ. Ἐνῶ οἱ κριτικοὶ τὸν κατηγοροῦν ὅτι πίπτει εἰς τὴν λίσπην καὶ ὅτι εἶνε ὁ ποιητὴς τοῦ ἀκαθάρτου, καὶ τὸν ἐστόλιζαν μετὰ χίλια ἐπίθετα καὶ μετὰ χιλιάς κατηγορίας, τὸ ἔργον ἔκαμε τὴν τύχην τῆς ἐφημερίδος εἰς τὴν ὁποίαν ἐδημοσιεύετο — τοῦ «Βολταίρου» — καὶ κατόπιν ἐπωλεῖτο ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ἀντιτύπων.

Ἀλλὰ εἰς τὸ σκάνδαλον τῆς Νάνας, τῆς εταίρας αὐτῆς ἡ ὁποία ἀνέρχεται ἀπὸ τὰ κατώτερα στρώματα τῆς πορνείας μέχρι τῶν ἀνωτάτων καὶ καταπίπτει ἔπειτα καὶ ἀποθνήσκει τέλος θάνατον ἀθλιότητος καὶ παραμορφώσεως μετὰ φλυκταίνας εὐλογίας, μετὰ ὅλην τὴν φαντασίαν τῆς φύσεώς τῆς ἐξανθούσαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἀποπνίγουσαν αὐτὴν, καθὼς λέγει ὁ συγγραφεὺς, πρέπει νὰ προσθέσῃ κανεὶς καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν περιγραφῶν καὶ τὴν τελειότητα τῆς ἀποδόσεως τοῦ κόσμου αὐτοῦ τῶν παρασηκνίων καὶ τῆς ἡδονῆς ὅπου ὁ Ζολᾶ κατόρθωσε νὰ χαράξῃ φυσιογνωμίας ἐχούσας τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ὁριστικότητα συμβόλων. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης περιγραφῆς τῆς παρα-

στάσεως τῶν «Ποικιλιῶν» μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ οἰκτροῦ καὶ τοῦ ἐγκαταλειμμένου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅλα τὰ κεφάλαια εἶνε ὡς τόσαι σκηναὶ τέλειαι, τόσαι κινήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς δίδουν μίαν ὁπτασίαν μᾶλλον παρὰ μίαν ἀποψιν τῆς παρισινῆς διαφθορᾶς.

Καὶ ὁ Ζολᾶ ὅστις περιέγραψε τὸ παράπτωμα εἰς τὰς πτωχὰς τάξεις ἐν τῷ «Ἀσσομοῦρ» καὶ τὴν διαφθορὰν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἐταίρων ἐν τῇ «Νάνα», ἠθέλησε νὰ περιγράψῃ ἐπίσης καὶ τὴν διαφθορὰν τῶν ἀστικῶν τάξεων. Ἐνα χρονογράφημα τοῦ «Φιγαρὼ» ἐπιγραφόμενον «Ἡ μοιχεία εἰς τὴν ἀστικὴν τάξιν» καὶ περιέχουσα τὴν ἐξῆς φράσιν «Ἄν εἰς τὸν λαὸν τὸ περιβάλλον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις ῥίπτουν τὰς γυναῖκας εἰς τὴν ἐλαφρὰν ζωὴν, ἐν τῇ ἀστικῇ τάξει τὰς ῥίπτουν εἰς τὴν μοιχείαν» τοῦ ἔδωκε τὴν πρώτην ιδέαν τοῦ Pot Bouille ὅπως βραδύτερον ἡ θεὰ τῶν σιδηροδρόμων οἱ ὁποῖοι διασταυροῦνται ἔμπροσθεν τῆς ἐπαυλῆός του εἰς τὸ Μεδὰν θὰ τοῦ δώσῃ τὴν ιδέαν τοῦ «Ἀνθρωπίνου κτήνους». Τὸ Pot Bouille (δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀνάλογον ἐλληνικὴν φράσιν) δηλαδὴ ἡ «χύτρα εἰς τὴν ὁποίαν μαγειρεύεται ἡ σούπα» μᾶς δεικνύει ἀκριβῶς τί ἀκάθαρτα φαγητὰ μαγειρεύονται εἰς τὴν ἀστικὴν τάξιν. Ὁ οἶκος τῆς οδοῦ Σουζέλ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Ρόκου εἶνε τὸ θέατρον τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς τῶν οἰκογενειῶν τῆς ὁποίας πολλὰ παραδείγματα μᾶς δίδονται εἰς τὸ ἔργον. Τὸ Pot Bouille εἶνε ἀπὸ τὰ ζωηρότερα, τὰ μᾶλλον νευρώδη, τὰ μᾶλλον ποικίλα, τὰ μᾶλλον ἀληθῆ, τὰ μᾶλλον κατὰ γράμμα νατουραλιστικά, τὰ μᾶλλον τυπικὰ ὅχι ὅμως καὶ τὰ ὠραιότερα τοῦ Ζολᾶ ἔργα.

Δύο μυθιστορήματα δευτερεύοντα ἐπίσης ἔρχονται κατόπιν, ἡ «Εὐτυχία τῶν Γυναικῶν» ἡ περιγραφή τοῦ κόσμου τῶν μεγάλων καταστημάτων, ὅπου ἡ ἱστορία τῆς Διονυσίας Μουρὲ καὶ τοῦ προῖστομένου τῆς γίνεται ἀφορμὴ πρὸς περιγραφὴν τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ καταστήματος τῆς «Εὐτυχίας τῶν Γυναικῶν» εἶδος Λούβρου καὶ Μποναρσαί — καὶ κατόπιν ἡ «Χαρὰ τοῦ Ζήν» ζωηρὰ ἀλλὰ καὶ κάπως ἀγρία περιγραφή τῆς εὐτυχίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθλιότητος, τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἀγριότητος τοῦ θανάτου καὶ ὅπου ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα παίζει μεγάλον ρόλον.

Καὶ ἰδοὺ φθάνομεν εἰς τὸ δέκτατον τρίτον ἔργον τοῦ Ζολᾶ καὶ εἰς ἕν ἀριστοῦργημα τὸ «Ζερμινάλ». Τὸ Ζερμινάλ (germe σπόρος, ἐπωαστήριον;) τὸ ἐπωαστήριον αὐτὸ ὅπου ἐν

τῇ δυστυχίᾳ καὶ τῇ βασάνῳ παρασκευάζεται ἡ ζύμη τοῦ μέλλοντος, ἡ σοσιαλιστικὴ ζύμη ἡ ὁποία θὰ ἀνατρέψῃ τὴν ὕψιν τοῦ κόσμου, εἶνε τῶντι μία ἀπὸ τὰς γιγαντιωδεστέρας καὶ τὰς ὠραιότερας ὑδατογραφίας ὅπου ὁ Ζολᾶ θωπεύων τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον εἶχε τοῦ νὰ κατακλίνῃ τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον εἰς ἓν φύλλον χάρτου περιέγραψε ὁλόκληρον πονοῦσαν κοινω-νίαν. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφεται ὁ στένων ἐργατικὸς κόσμος τῶν μεταλλείων, ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ πάλῃ τοῦ ἐργάτου, ἡ διατροφή του, ἡ ἐξαχρεώσις του, ἡ μόνη του φροντίς διὰ τὸν ἄρτον καὶ τὴν γυναῖκα, διὰ τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου καὶ τὸ ράκος τῆς ἡδονῆς, εἶνε μία ἐναλλαγή, ἐν καλειδοσκοπίῳ ἀπὸ φοβερὰς εἰκόνας, γραμμένας μετὰ τὸς ζοηρὰ χρώματα, ὥστε νὰ νομίσῃ κανεὶς ὅτι ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν κόλασιν τοῦ Δάντου καὶ ὅτι μία νευρώδης χεὶρ Μιχαὴλ Ἀγγέλου τὰς ἐπλάσεν ἐν ἐριάλῃ, ὥς γιγαντιαία γρανίτου ἀνάγλυφα. Ἡ ζωὴ μιᾶς ὑπογείου πόλεως, ἡ ἐξάντλησις εἰς ἄγονον ἐργασίαν, ὁ θάνατος ὁ τραγικὸς κατόπιν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ἡ τερατώδης ζωὴ καὶ πνοὴ τῶν μηχανῶν, ἡ ἀσπλαγχνία τῆς γῆς καὶ ἡ ἀσπλαγχνία τοῦ σιδήρου εἶνε τὰ θέματα τοῦ φοβεροῦ καὶ πυκνοῦ αὐτοῦ μυθιστορήματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τὴν ἀνάγνωσιν ἐξέρχεται κανεὶς γεμᾶτος θαυμασμὸν ἀλλὰ καὶ κόπῳσιν, τρόμον καὶ κάποιαν στυγνότητα. Ὁ θαυμάσιος περιγραφεὺς ὁμάδων καὶ πλήθους ὁ ὁποῖος ἐκρύπτετο εἰς τὸν Ζολᾶ, θριαμβεῖ εἰς τὸ «Ζερμινάλ», ὅπως καὶ εἰς τὴν «Καταστροφὴν» κατόπιν, ὅπως καὶ εἰς τὸ «Ἀσσομοῶρ» πρῶν, καὶ αἱ περιγραφαὶ αὗται ὁλοκλήρου κό-

σμου, τὸ μυθιστόρημα ὄχι πλέον ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ μιᾶς ψυχῆς, ἀλλὰ μιᾶς πόλεως καὶ ἐνὸς κόσμου δίδουν τὴν ἄρρητον, τὴν ἀπέραντον δύναμιν καὶ ὠραιότητα τοῦ ἔργου.

Μετὰ τὴν τραγικότητα τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν εἰς τὸ «Ζερμινάλ» ὁ Ζολᾶ ἠθέλησε νὰ περιγράψῃ τὴν τραγικότητα τῆς ἐργασίας τοῦ πνεύματος καὶ τὸ «Ἔργον» εἶνε ἡ συμβολικὴ πάλῃ τοῦ Κλαυδίου Λαντιέ μετὰ τὴν ἐμπνευσιν, μία πάλῃ τραγικὴ, ἀγρία κατὰ τῆς ἀδυναμίας κατὰ τῆς στείρωσεως, μία πάλῃ τοῦ ζωγράφου αὐτοῦ ὅστις εἰς τὸ τέλος πνίγεται, ἀπαγχονίζεται, αὐτοκτονεῖ ἐμπροσθεν τοῦ ἀτελοῦς ἔργου του εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ συμβολίσῃ μίαν νέαν τέχνην, εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς καλλιτεχνικὰς ἐπαναστάσεις, ὅλους τοὺς θριάμβους τοῦ χρώματος τοὺς ὁποῖους ἡ φαντασία του περιέκλειε καὶ ἡ χεὶρ του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ.

Ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος περιγράφεται εἰς τὸ «Ἔργον» καὶ ἐκπροσωπεῖται εἰς τὰς παραδόξους αὐτὰς μορφὰς τοῦ φιλολόγου Σανδὸς ὅστις ἐκπροσωπεῖ τὸν ἴδιον Ζολᾶ, τοῦ Βονγροῦ καὶ ὅλων τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ρατῶν οἱ ὁποῖοι γεμίζουν μετὰ μουσικὰς, μετὰ ζωγραφικὰς, μετὰ αἰσθητικὰς περιγραφὰς τὸ ἔργον. Ἐνας ἔρως ἀνήσυχος ἐπίσης καὶ παλλόμενος, ὁ ἔρως τοῦ Κλαυδίου πρὸς τὴν Χρηστίναν διασχίζει τὸ πένθυμον βιβλίον εἰς τοῦ ὁποῖου τὸ βάθος κυριαρχεῖ τὸ Παρίσι, τὸ ἀσπλαγχνον Παρίσι, τὸ ὄνειρον τῆς κατακτῆσεως ὅλων τῶν καλλιτεχνῶν, τὸ Παρίσι τὸ ὁποῖον περιγράφεται ὑπερόχως διαβλεπόμενον ἐν μέσῳ ἀστραπῶν καὶ καταιγίδος εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ἔσσεται τὸ τέλος.

ΑΝΕΜΩΝΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

1

Γαλήνη, ποῦ τ' ἀνθόλωτα νερά σου καθρεφτίζουν
Τοῦ μόλου τὴ φτωχὴ ζωὴ σὲ μαγικὸ κρουστάλλι,
Καὶ κάπου ἡ αὐρα ἂν σὲ ξυπνᾷ, γιὰ μιὰ σιγμούλα ἀνθίζουν
Τ' αὐλα κρινάκια τοῦ ἀφροῦ στ' ἀμμονδιαστὸ ἀκρογιάλι,

ὦ! νᾶξερές πῶς λαχταρῶ τὸ κῆμα, ποῦ ὡς κ' οἱ γλάροι
Τὸ τρέμουν, καὶ τρυπώνουνε στοῦ βράχου τὴν κουφάλα,
Τὸ σύννεφο, σὰν ἄλογο ποῦ σπάει τὸ χαλινάρι
Καὶ σέρνει τ' ἄγριο φάντασμα τῆς τρικυμίας καβάλλα...

2

Τότε ποῦ σ' εἶδα νᾶρχεσαι μετὰ τ' ἅγια χελιδόνια,
Τότε καὶ μόλις ἐνωσα γιὰ ποιά χαρὰ μιλοῦσαν
Μέσα στὰ φύλλα τὰ πουλιά, τὰ πνεύματα στὰ κλώνια,
Κ' οἱ πεταλοῦδες ποῦ στὸ φῶς νειογέννητες ξυπνοῦσαν.

Τὸ μονοπάτι ἐδιάβαινες, κ' εἶχες μιὰ λάμψη τόση,
Μιὰ τέτοιαν ἀνθινή ὁμορφιὰ στὸ νοτισμένο χῶμα,
Ποῦ δίχως ἄλλο ἢ Ἀνοιξὴ θὰ σ' εἶχεν ἀνταμώση
Καὶ κάτω ἀπ' τῆς ἀμυγδαλιᾶς σ' ἐφίλησε στὸ στόμα

3

Τί κι' ἂν χιονίζῃ; ἐσύ, φτωχὴ καρδιά, τὸ φῶς θυμήσου,
Θυμήσου τῶν παραμυθιῶν τ' ἀγγελικά τὰ χρόνια,
Ἄς ἀνοιχτῇ ὁ Παράδεισος ξανά στήν προσευχή σου,
Καὶ τότε ἂς πέφτουν στὸ βουνό, στή στέγη ἂς πέφτουν χιόνια.

Ἐσὺ θὰ λές στὸν οὐρανὸ ψηλὰ πῶς ξεφυλλίζουν
Φούλια, κρινάκια, μασεμιά, κάποια τρελλὰ ἀγγελούδια,
Μὰ πρὶν νὰ πέσουν, οἱ κακὲς οἱ σιγίγλες τὰ ξορκίζουν
Κ' ἔτσι μαδοῦν τριγύρω μας σὰ χιόνια, τὰ λουλούδια.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

ΤΟ ΤΑΞΙΜΟ. — 842 Μ.Χ.

Το Βυζάντιον ἐγλυκοκοιμᾶτο στῆς Προποντίδος τὴν ἀγκαλιά. Ἡ Ζωή, ἡ ξακουστὴ ἐρωμένη τοῦ Βάρδα, ἐκάρφωσε τὴ λαμπερὴ ματιά της στὸν ἑσπερο οὐρανὸ καὶ εἶπε μεθυσμένη ἀπ' τὴ δύναμι καὶ τὴ δόξα της.

— Ἄ, Θεοδώρα, μέσα ἀπ' τὰ μάτια σου ποὺ τὰ χαμῆλωσες τάχα ἀπὸ ἐντροπή, τὴν ὥρα ποὺ ἐπαιρνες ἀπ' τοῦ Θεοφίλου τὰ χέρια τὸ μῆλο, εἶδα ἐγὼ τὴν ἀστραπὴ τῆς περηφάνειας καὶ κατάλαβα πὼς ἡ χαρὰ καὶ ὅχι ἡ ντροπὴ σ' ἔβαψε τριανταφυλλιά. Πέρασες ἔμπρὸς ἀπ' τῆς ἀπορριζιζόμεναις τοῦ Βυζαντίου εὐμορφίαις, μετὸ μῆλο στὰ χέρια, ποὺ ἐφανερώανε πορφύρα καὶ νυφικὸ πέπλο.

Ἡ Εὐφημία, ἡ παινεμένη ἀδελφὴ τῆς γυναικας τοῦ Πετρωνᾶ ἐρρίχθηκε στὰ κύματα. Ἡ Κασσιανή, ποιήτρια καὶ ξακουσμένη εὐμορφιά, σὸ μοναστήρι κλείσθηκε. Κ' ἐγὼ... ἔμεινα ἔδω γιὰ νὰ σοῦ ἀποδείξω πὼς τὸ μῆλο τῆς ἀγάπης πάντα φέρνει δυστυχήματα.

Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀληθινὴ τοῦ Βυζαντίου Αὐγούστα.

— Φρόντισε ἥσυχά γιὰ τὴ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Θεοφίλου σου· σώριαζε ψεύματα, γιὰ ν' ἀποδείξης, πὼς προσκύνῃς τῆς εἰκόνας, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀντὶ λιβάνι ἀνέπνευσε τὸ αἷμα τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Θεοφίλου ποὺ ἄχνιζε ἀπ' τὸ νωποκομμένο του κεφάλι.

Τὸ παιδί σου βρῖσκεται σὲ καλὰ χέρια.

Ἡ σκιὰ τῆς Πουλχερίας, ἔστειλε Λάζαρο ἑμένα, νὰ διδάξω πὼς ἀνατρέφονται αὐτοκράτορες ἀνίκανοι.

— Θέλεις νὰ με χωρίσης ἀπ' τὸν Βάρδα; Ὁ Βάρδας μ' ἀγαπᾷ· ἐγὼ τοῦ θυμίζω ἀδιάκοπα τὴν βασιλικὴ καταγωγὴν του καὶ χύνω λάδι στὴ φλόγα τῆς φιλοδοξίας του.

Ἀσπασίαν μ' ὠνόμασαν· τί μεγάλο ὄνομα! Δὲν τὸ πῆρα μοναχὴ μου· μοῦ τὸ ἔδωκεν ὁ

Θεόφιλος, ὅταν τοῦ ἦλθε ἡ καλλιτεχνικὴ ἰδέα νὰ ἐπισκεφθῇ τῆς εὐμορφίαις ποὺ περιφρόνησε.

Πῆγε στὸ Βόσπορο, καὶ ἔρρανε τὰ κύματα μετ' ἀνθὴ μετ' ἀνάμνησι τῆς Εὐφημίας. Καὶ ὅταν ἦλθε σ' ἐμένα, κουρασμένος ἀπ' τὴν ἐπίσκεψιν ποὺ ἔκαμε στὸ μοναστήρι γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν Κασσιανή, μ' ὠνόμασεν Ἀσπασίαν.

Ἐλαφρὰ πατήματα ἀκούσθηκαν καὶ σταμάτησαν τοὺς λογισμοὺς τῆς Ζωῆς.

Νέος καλόγηρος φάνηκε σὰν φάντασμα.

Προσκύνῃς με σεβασμό, τὸ ῥάσο του τὸ μαῦρο σύρθηκε κατάχαμα.

— Δέσποινα, με στέλνει ὁ γέροντάς μου γιὰ νὰ σὰς ῥωτήσω «ἂν θὰ στηρίζετε τῆς εἰκόνας». Οἱ ἅγιοι θυμωμένοι, τοῦ εἶπαν στὸν ὕπνο του πὼς μεγάλα δυστυχήματα θὰ στείλουν στὸ Βυζάντιο, καὶ ὁ λαὸς ὠνόμασε ἀντίχριστο τὸν Ἰωάννη τὸν Γραμματικό. Προσεῖξε... φωνὴ λαοῦ, φωνὴ Θεοῦ.

— Πάτερ, προσκυνῶ τὴ σεβασμιότητά σου· μὰ ἐκεῖνος ξέρει καλὰ πὼς δὲν πρέπει νὰ βιασθοῦμε. Ὁ στρατὸς ἀγαποῦσε τὸν αὐτοκράτορα καὶ θὰ δυσανεχτοῦ τὴν παραμικρὴ μεταβολή.

Ἡ Αὐγούστα Θεοδώρα ἡ μάνα μας, βύξαξε τὸ γάλα τῆς ζωστῆς Θεοκτίσης καὶ ἡ ἱστορία τῶν νινίων εἶναι γνωστὴ, ποῦ τόσαις φοραῖς ἐχάλασε τὴν ἁρμονία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ζευγαριοῦ. Ὅστε ἡ εἰκονολατρεία θὰ στηλωθῇ.

— Ἐγὼ, Δέσποινα, δὲν ρώτησα τί ἔχει στὸ νοῦ της ἡ Αὐγούστα τοῦ θρόνου· ἐγὼ ρωτῶ: τί ἀποφασίζει ἡ ἀληθινὴ μάνα μας, ἡ Ζωή.

Ἡ Ζωὴ χαμογέλασε μετ' περηφάνεια καὶ ἔρριψε τὸ χρηματοφυλάκιόν της στὸν καλόγηρο γιὰ τοὺς πτωχοὺς.

Ὁ καλόγηρος χάθηκε σὰν φάντασμα πάλιν. Ἀπὸ ἄλλη θύρα ἔμβαιεν ἄρχοντας χρυσοφορεμένοι· τὴν προσκύνῃς καὶ εἶπε γρήγορα·

— Δέσποινα, προστάξτε· δὲν πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ γείνουν πάλιν παντοδύναμοι. Ὁ στρατὸς ταράχθηκε, γιὰτὶ ψιθυρίζουν πὼς ἡ εἰκονολατρεία θὰ στηριχθῇ.

— Ἀγαπητὲ ἄρχων, ὅλα εἶναι πρόωρα· πρὸ πάντων μὴν πιστεύσης εἰς τὰς φήμας. Γιὰ σένα λέγεται «πὼς εἶσαι ἄθεος» καὶ ὅμως δὲν σ' ἔκαψαν ἀκόμη.

— Χά, χά, χά, Δέσποινα· εἶναι ἡ ἀλήθεια πὼς ἓνα θεὸν εὗρισκω, εἰς τὸ βάθος τοῦ ποτηριοῦ μου.

— Καὶ ὅμως, ἐὰν ὑπεστηρίζαμεν τὴν προσκύνῃσιν, θὰ ἔμεινες ἀδιάφορος; παράξενο! τί σ' ἐνδιαφέρει ἡ προσκύνῃσις τῶν εἰκόνων τοῦ μηδενός σου; εἶπε, σταυροκοπομένη ἡ Ζωή.

— Ἄ, ὑποστηρίξω τὸ κόμμα μου.

— Μ' ἀρέσει, ἄρχων, ἡ εἰλικρίνειά σου· πῆγαινε μετ' εἰρήνην· στὸ καλὸ τίποτε δὲν εἶναι ἀκόμα ἀποφασισμένον.

Ὁ ἄρχων ἔφυγε καὶ ἡ αἶθουσα ἀντιλαλοῦσε ἀκόμα τὰ ἀνοικτὰ γέλοιά του, ὅταν παρουν-

σιάσθηκε μαυροφορεμένος, σεμνός, συμμαζευμένος ἓνας νομομαθής.

— Δέσποινα, οἷαν δῆποτε μερίδα στηρίξῃ ἡ πανίσχυρος χεὶρ σου, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος στηρίζαι αὐτήν, δι' ἐπιχειρημάτων ἀκαταμάχητων.

Ἐγραφα περὶ καὶ ἐμμέτρως εἰς σχῆμα σκορπίου καὶ χελιδόνος, δι' ἀμφοτέρων τὰς μερίδας.

— Αὐτό, ἄρχων, σὲ φανερώνει πολὺ προβλεπτικὸν ἄνθρωπον.

— Δὲν ἀγαπῶ τὰ ἔργα τῆς τελευταίας στιγμῆς, Δέσποινα· ἡ ἐργασία ἡ εὐσυνειδήτος, ἀπαιτεῖ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ πόνον πολύν. Ἡ ἰδική μου ἐργασία, ἐδράζεται ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν συνόδων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων καί...

— Μοῦ φθάνουν αὐτὰ, ἄρχων, θὰ προστρέξω εἰς τὰς ἐπικουρίας σου περὶ καὶ ἱππικάς. Ἀκόμη τίποτε δὲν εἶναι ἀποφασισμένον.

Ὁ νομομαθὴς σεμνῶς ἐχαιρέτισε καὶ χάθηκε μετὰ τὰ λοξὰ βήματά του.

Ὁ Βάρδας, μετὰ τὰ μεγάλα ὥραϊα μάτια του, μετὰ τὸ ἀνάστημα θεοῦ πολεμικοῦ καὶ τὸ μέτω-

πον ποιητοῦ, φάνηκε καὶ ἡ Ζωὴ χαϊδευτική, τρυφερή, ὁμιλητική, ἀφοῦ τὸν γλυκοφίλησε, ἄρχισε νὰ τοῦ μιλῇ γιὰ πράγματα ἀσήμαντα, μὲ εὐθυμὴ φλυαρία ποντιοῦ, γιατί ἔβλεπε ἓνα μεγάλο σύννεφο τοῦ Βάρδα τὸ μέτωπο.

Ἐκάθησε σὰ πόδια του, ἐπάνω σὲ δέρμα βαρύτιμο καὶ ἀφοῦ εἶδε πῶς ἡ φλυαρία της δὲν τὸν ἡμερεύει, μὲ ταπεινῶσι τὸν παρακάλεσε νὰ τῆς ᾤῃ τὸν πόνο του.

— Καὶ γιατί εἶμαι φίλη σου; τοῦ ἔλεγε παρπονετικά μόνον γιὰ τῆς καλαῖς σου μέραις; Ὁχι, ἐγὼ μὲ Ἀλεξάνδρου μαχαίρι κόφτω κάθε δεσμὸ μετὰς μας. Ἐγὼ θέλω νὰ πίνω ἀπ' τὸ ποτήρι ποῦ ἐσὺ πίνεις νὰ μὲ φαρμακεύῃ τὸ ἴδιο φαρμάκι.

Δάκρυα ὕψαναν τὰ δόλοαμπρα μάτια της καὶ ὁ Βάρδας τὴν ἔθλιψε στὰ στήθη του καὶ εἶπε.

— Ὅλοι ἄς ξεφωνίζουν πῶς πρέπει νὰ χωρισθοῦμε. Ἐγὼ χωρὶς ἐσένα εἶμαι πτώμα· εἶσαι ἡ ζωὴ μου.

Ἡ Ζωὴ ἔκρυψε μὲ τὰ δύο της χέρια τὸ πρόσωπό της, γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν ἀστραπὴ τοῦ μίσους ποῦ τὴν ἐφώτισε.

— Ἀς ξεφωνίζουν. Μὴ σὲ μέλλει κοιμήσου ἥσυχά, πολυαγαπημένη μου. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ξεστομίσει τὰ ἴδια, τώρα στὴν παντοδυναμία σου, ἀκριβὰ θὰ τὸ πληρώσῃ.

— Κύριέ μου, αὐθέντα μου, μὴν κυριεύεσαι ἀπ' τὸ θυμὸ. Ἐγὼ εἶμαι τὸ ἐμπόδιο; Ξερρίζωσέ με σὰν χορτάρι ἀχρεῖαστο καὶ ρίψε με μακριὰ ἀπὸ σένα, ἀπ' τὸν ἥλιο μου, ἀπ' τὴν δροσιά μου. Δὲν θὰ παραπονεθῶ μὰ θέλω ν' ἀνοίξῃς τὰ μύτια σου στῆς ἀλήθειας τὸ φῶς. Θέλω νὰ ξέρῃς τὴν πηγὴ ὅλων αὐτῶν τῶν θολῶν νερῶν, ποῦ θέλουν νὰ πνίξουν ἐμένα. Φοβοῦμαι μήπως τὸ ἴδιο χέρι, ποῦ δίνει σήμερα ἀόρατο σ' ἐμένα τὸ κτύπημα, κτυπήσῃ καὶ σένα ἀργότερα καὶ τότε θὰ πονέσω ἐγὼ ἀληθινὰ· μοῦ εἶναι ἀκριβώτερη μιὰ τριχὰ τῆς κεφαλῆς σου, ἀπ' τὴν ζωὴν τὴ δική μου. Θέλω νὰ ξέρῃς τὸν ἐχθρό σου, ὅχι γιὰ νὰ κρατηθῶ ἐγὼ σιμὰ σου, ἀλλὰ γιὰ τὸ δικό σου τὸ καλό.

Ὁ Βάρδας τὴν ἔβλεπε μὲ ἀγάπην, μὲ ἐμπιστοσύνην, καὶ τὰ λόγια της τὸν μάγευαν. Τὸ ὄνομα ποῦ θὰ ἔβγαινεν ἀπ' τὰ χεῖλη της, ἦταν ὄνομα ἀνθρώπου καταδικασμένου ἀπὸ πρὶν.

Ἡ Ζωὴ δὲν ἀνοίξε τὰ χεῖλη της γιὰ πολλὴ ὥρα.

— Λέγε, εἶπεν ὁ Βάρδας μὲ πνιγμένη φωνή.

— Ἀχ, τὸνομα αὐτὸ μοῦ καίει τὰ χεῖλη.

Ἄν δὲν ἦταν λόγος γιὰ τὴν ζωὴν σου τὴν ἀτίμητην, ποτὲ δὲν θὰ τὸ ξεστόμιζα.

— Λέγε...

Ἡ Ζωὴ ἔκρυψε τὸ κεφάλι της κάτω στὸ παρδαλὸ δέρμα τοῦ θηρίου.

— Λέγε! εἶπε δυνατὰ ὁ Βάρδας.

— Βάρδα, ἀγάπη μου, λατρεία μου, ἐφώναξεν ἔξαφνα μὴν πονέσης, μὴν πικραθῇς. Ἡ Θεοδώρα.

Ὁ Βάρδας πετάχθηκε τρομαγμένος.

— Ναί! ἡ Θεοδώρα...

— Ζωή, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, σιώπα...

— Ναί, ἡ Θεοδώρα. Ποιὸς ἄλλος παρὰ ἐ-

κείνην, ποῦ ζούλεψε τὸ ὑπερύψηλο ἀρχοντόσπητο τοῦ ἀδελφοῦ της Πετρωνᾶ, καὶ τάχα ἀπὸ φιλανθρωπία, γιατί ἐσκοτεῖναζε μιανῆς χήρας σπῆτι, ἐβίασε τὸ Θεόφιλο νὰ κάμῃ δικαιοσύνη ἀδικίᾳ καὶ νὰ τὸν μαστιγώσῃ δημοσίᾳ αὐτόν, τὸν πατρίκιον, τὸν γυναικάδελφό του. Ἡ Θεοδώρα, Βάρδα, ἡ Θεοδώρα θέλει νὰ μᾶς χωρίσῃ. Ἐκείνη ὅχι ἄλλη.

Φοβᾶται τὴ δύναμί σου, τὸ πνεῦμά σου, καὶ φιλόργυρη ὅπως φυσικὰ εἶναι, κλαίει τὰ χεῖματά ποῦ ξοδεύεις γιὰ τὰ γράμματα.

Εἶσαι ἐμπόδιο στὸ δρόμο της καὶ θέλει νὰ σὲ ξεριζώσῃ.

Ὁ Βάρδας ἐδάκρυσε· ἐστήριξε τὸ κεφάλι του βαρὺ στὰ γόνατα τῆς μάγισσας καὶ εἶπε:

— Ἡ Θεοδώρα; Ζωή, κόρη μου, ἀπατήθηκεν.

— Ἡ Θεοδώρα. Μιὰ καρδιά ποῦ ἀγαπᾷ, ὅπως ἐγὼ ἀγαπῶ, ἔχει δύναμι μαντική. Ἡ Θεοδώρα σὲ πρόσωπο ἐμπιστευτικό, εἶπε. «Φοβοῦμαι τὴ φιλοδοξία τοῦ Βάρδα». Ἴσως θὰ χωρισθοῦμε ἴσως σὲ βλέπω γιὰ ὑστερὴν φορὰ. Ἀφῆσέ με, ἀφῆσέ με νὰ σοῦ φανερώσω τοὺς ἀληθινούς ἐχθρούς σου καὶ πρὸ πάντων πιστευσέ με. Ἡ Θεοδώρα, Βάρδα, κἀνείς ἄλλος.

— Ἐγὼ ὁ παιδικὸς της σύντροφος, ὁ ἀδελφός της καὶ σύμβουλος της, σ' ὅλη τὴν ζωὴ της ἔμενα ἀφωσιωμένος καὶ ἀπ' τὴ στιγμὴ ποῦ ξαπλωμένος ὁ Θεόφιλος στὴν κλινὴ τῆς λύπης, ἄκουε ἐκεῖνο τὸ τελευταῖο «Ἐξέλθε, βασιλεῦ, καλεῖ σε ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων» ἐγὼ πῆρα στὰ χεῖρα μου τὸ κοπιαστικὸ τιμόνι καὶ τὸ Βυζάντιον, ἡ καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ ἰδῇ στοὺς ἐπτὰ λόφους τοῦ τὰς Μούσας μὲ τὸν Ἀπόλλωνα.

Ἐγὼ βλέπω τὸν κίνδυνον ἀπ' τὴ δύσι, ἀπ' τὴν πλεονεξία τῶν παπῶν καὶ νύχτα μέρα συλλογίζομαι πῶς νὰ στηρίξω τὴν ὁρθοδοξία μεγάλην, ἀκλόνητην, παντοδύναμη. Ἐργάζομαι

Τώρα τὴν Κυριακὴν θ' ἀναστηλωθοῦν αἱ εἰκόνες. Ἡ Θεοδώρα διστάζει· τῆς φαίνεται πῶς παραβαίνει τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ Θεοφίλου.

— Μὴν ἀπατηθῇς, Βάρδα, φοβεῖται μήπως κερδίσῃς δημοτικότητα.

Ὁ Βάρδας ἐγέλασεν ἄγρια.

— Αἴ λοιπόν... ἄς τὴν στείλουμε νὰ θεραπευθῇ ἀπ' τοὺς φόβους της στὸ μοναστήρι. Μὰ ὅχι τώρα· ἡ παρουσία της μᾶς εἶναι ἀναγκαία. Μὲ πολεμεῖ; Θὰ τὴν πολεμήσω.

— Ἀ... τώρα φεύγω εὐχαριστημένη.

— Νὰ φύγῃς; Ποτέ! κανεὶς θεὸς ἢ ἄνθρωπος δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ μᾶς χωρίσῃ· κανεὶς. Ἀς τὸ μάθουν ὅλοι.

Τὴν ἔσφιξε στὸ στήθος του καὶ τὴν ἀπεχαιρέτισε, ἐνῶ ἐκείνη τὸν συνώδευε μὲ βλέμμα γεμάτο ἀγάπην.

Ἀμα τὰ βήματά του δὲν ἠκούοντο, ἡ Ζωὴ μπῆκε στὸ εἰκονοστάσι της. Ἐβγάλε τὴν πορφύρα της καὶ προσευχήθηκε δόλοθερμα.

«Παναγία μου, ὅταν ἔβγαίνα περιφρονημένη ἀπ' τὸ ἀνάκτορον καὶ ἀπαντοῦσα τὸ περιπαικτικὸ τῶν πατρικίων χαμόγελο, πῆγα στὴν ἁγία Σοφία καὶ προσευχήθηκα καὶ ζήτησα τὴ δική σου προστασία γιὰ νὰ ἐκδικηθῶ. Καὶ ἡ ἐκδίκησις ὀριμᾶζει μὲ τὴν βοήθειά σου, Παναγία μου. Ἐκαμὰ τάξιμόν' ἀφιερῶθῶ σ' ἐσένα.

Ὁ Θεός μου ποῦ συχώρεσε τὸ ληστὴ καὶ τὴν ἁμαρτωλὴν θὰ συχωρέσῃ καὶ μένα, ποῦ θὰ κλεισθῶ στὸ μοναστήρι, νέα ἀκόμη πεντάμορφη, δοξασμένη καὶ λατρευμένη.

Ὅλα γιὰ τὴν ἀγάπην σου, Παναγία μου, θὰ τ' ἀφήσω καὶ θὰ ζητήσω τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου.

Μὰ τώρα θὰ τὴν ἀποτελειώσω τὴν ἐκδίκησιν· γιατί ἡ Θεοδώρα δὲν μὲ ἔχνηξέ, μόνο μοῦ στέλλει κεραυνούς.

Ὅταν μὲ τὴν βοήθειά σου σβύσῃ ἡ λάμψις τῆς δόξας της καὶ δηλητηριάσω ἐγὼ τὰ σπλάγχνα τοῦ παιδιοῦ της, κανένα ἐγκόσμιον ἀγαθὸ δὲν θὰ μὲ κρατήσῃ.

Ἡ Ζωὴ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν προσευχήν της, ἐπέρασε ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς μικρῆς προστατευμένης της Εὐδοκίας Ἰγγερίνης, ποῦ τὴν προῦριζε γιὰ ἐρωμένη τοῦ Μιχαήλ, τοῦ υἱοῦ τῆς Θεοδώρας, ἐκαμίρωσε τὴν εὐμορφιά της καὶ κατόπιν ἐσταύρωσε τὸ μαξιλάρι τρεῖς φορὰς καὶ γλυκοκοιμήθηκε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐπτεται συνέχεια.

μαζὺ μὲ τὸν σοφὸ πρωτοσπαθάριο Φώτιο νὰ φυλάξουμε καὶ τὴν ἐνότητα τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰσότητα.

— Ἀλήθεια, τί ἄνθρωπος ὁ Φώτιος!!

— Πῶς τὸν ὀνειροπολῶ στὸν πατριαρχικὸ θρόνον! Ὁ θρόνος αὐτὸς εἶναι συνηθισμένος στοὺς Χρυσοστόμους, δὲν θέλει, θαρρεῖς, τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀγραμμάτους, ἄς ἦνε καὶ ἀπὸ αἶμα βασιλικό. Μὰ αὐτὰ εἶνε πρόωρα. Ὁ Φώτιος θέλει νὰ ἱερωθῇ, ἀργότερα θὰ συλλογισθῶ.

Η ΡΗΓΑΙΝΑ

Υπό τὸν ἀνωτέρω τίτλον δημοσιεύεται εἰς τὸ προσηγὸς τεύχος τοῦ Δελτίου τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας κυπριακὴ λαογραφικὴ μελέτη τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου ἀνακοινωθεῖσα πέρυσιν εἰς τὸ φιλολογικὸν τμήμα τοῦ Παρισαίου. «Ρήγαινα εἶναι ἡ μυθικὴ βασίλισσα τῆς Κύπρου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδονται πλείστα ὅσα τοπωνυμία πανταχοῦ τῆς ἱστορικῆς νήσου. Ὁ κ. Μενάρδος, συλλέξας πάντας τοὺς σχετικούς μύθους, ἀναγράφει τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ Ρήγαινα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη. Στηρίζει δὲ τὴν ἀπόδειξιν ὅχι μόνον εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν μύθων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὡς ἡ Ἀφροδίτη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Πάφῳ, ὀνομάζετο, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων κυπριακῶν ἐπιγραφῶν Γάνασσα.

Ὁ κ. Μενάρδος εὐηρεσθήτη νὰ μᾶς παραχωρήσῃ τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.

Σ. τ. Δ.

Τὸ ἐπίθετον λοιπὸν τοῦτο — Ἀνασσα — ἢ μᾶλλον αὐτὸς ὁ τίτλος, ἦτο, νομίζω, τὸ σπέρμα τοῦ σωζομένου θρύλου τῶν Κυπρίων. Ἐφύλαξε δὲ τὸ σπέρμα τοῦτο κάτω ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν πλάκα, ὥστε ν' ἀναπτυχθῇ, ἔστω καὶ μὲ ἄλλον τύπον, καὶ νὰ περιτυλίξῃ τέλος, ὡς κισσός, τόσα ἱστορικὰ ἐρεῖπια, αὐτὸς ἐκείνος κατὰ μοιραίαν εἰρωνεύειν ὁ τάφος, ὅπου ἐπίστευσαν κειμένην, καὶ «διαλυθεῖσαν» τὴν Ἀφροδίτην τὴν ἁμαρτωλὴν, οἱ ἱεροὶ Πατέρες.

Κατὰ τὸν τάφον ἐκείνον ἢ τὸν «σπήλιον» τῆς Ἀνάσσης ἢ τῆς Ρήγαινας ἤσαν ὄνομα καὶ κτίστην καὶ οἱ ἄλλοι δύο μεγάλοι τάφοι εὐκόλον ἦτο κατόπιν αἱ ἄλλαι λαξευταὶ τῆς νήσου νεκροθῆκαι νὰ τῆς ἀποδοθῶν ὡς «σπήλιον» ὡς «κάστρον» ὡς «σπίτια». Ἀπὸ τὰ φράωναν ἄλλοτε τὰ βουνά, ἦτο ἐπόμενον κάθε χαλασμένον φρούριον ὁρεῖν νὰ νομισθῇ κάνα ὄν, ἦτο φυσικὸν καὶ ἄλλα νερά, νερά τὸσον πολῦτιμα κατὰ τὰς μεγάλας ἀνομβρίας, νὰ νομισθῶν δῶρα βασιλικὰ τῆς ἀρχαίας Ρήγαινας τῆς Κύπρου.

Ἀλλὰ τὴν παράδοσιν τὴν ἀνενέωννε, νομίζω, καὶ ἄλλο. Κάτι ἄλλο ἀπεγέμιζε τὸ λάδι τῆς χρυσῆς κανδήλας τῆς παραδόσεως κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀμαθείας. Μέσα εἰς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα τῆς Ρήγαινας, εἰς τὰς ἀρχαίας νεκροπόλεις, εὐρίσκοντο συχνὰ κτερίσματα, ἐνώτια χρυσᾶ, περιδέραια χρυσᾶ, χρυσᾶ βρα-

χιόλια. Τίνος ἦσαν αὐτὰ ὅλα; Τῆς Ἀνάσσης, τῆς Βασιλίσσης, τῆς Ρήγαινας, ποῦ εἶχεν ἄλλοτε ὀρηγᾶτα, θησαυροὺς καὶ «σκέλες». Καὶ ποῖαν ἄλλην ἐξήγησιν ἤξευραν νὰ δώσουν οἱ ἀπλοῖκοι γέροντες εἰς τὴν ἀπορίαν τῶν νέων γενεῶν, ὅταν οἱ φάροι τῆς Ἀγίας Σοφίας δὲν ἐγνώριζαν ἄλλο τῆς ἱστορίας πρόσωπον; Ἡ συγκομιδὴ αὐτῆ τῶν τάφων δὲν ἔπαυσε ποτέ. Ἐφθάνει ν' ἀνοίξῃ κανεὶς ἀνήξευρος χριστιανὸς ἀγρότης κανένα τάφον, ἔστω καὶ Φοίνικος ἢ Ρωμαίου, ἢ ἐφθάνει νὰ εὕρῃ ὀλίγα νομίσματα, ἔστω καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἢ τῶν Πτολεμαίων, διὰ ν' ἀκουσθῇ πάλιν ὁ μῦθος τῆς πλουσίας βασιλίσσης φαντασθῇτε πλέον ὅταν ἐξέθαπταν κανένα «σεντούκι χρυσᾶ», δηλαδή, κανένα σαρκοφάγον.

Ἀλλὰ εἰς τοὺς μύθους τοῦ μεγάλου θησαυροῦ καὶ τῶν πολλῶν ὀρηγᾶτων, ὑπάρχει, νομίζω, καὶ κάποια θλιβερά ψυχολογία. Ἡ Κύπρος ἐδοκίμασε μεγάλας συμφοράς· ἴδε γὰρ ἔθνη εἰσελθόντα εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτῆς (1). Ἀπὸ τὴν μετοικεσίαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην ἔξοδον τῶν Κυπρίων, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ ἀρχαῖος πλοῦτος ἦσαν πλέον ἀνάμνησις — καὶ ἀνάμνησις ποθεινῇ. «Σὰν ῥᾶρκετον κορυφᾶν» λέγουσι μέχρι σήμερον ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν Σαρακηνῶν «ἐπὶ ῥὰν μας οἱ Φράγκοι» λέγουσι δὲ μεγάλην ταραχὴν, καὶ ἀναφέρουσι «τὸν καιρὸν τῆς καταδρομῆς» τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν ὡς τὴν μεγίστην δυστυχίαν. Καὶ λοιπὸν ὅσον ἐσχόταζεν ἐκείνη ἡ δυστυχία, καὶ ὅσον ἐστένετο τὸ πνεῦμα τῶν χωρικῶν, τόσον τάχα καὶ κτίρια ἐπυργώνοντο ἐμπρός τους καὶ τόσον τὰ πλούτη τῆς ἀρχαίας βασιλίσσης ἐξέλαμπαν εἰς τοῦ πτωχοῦ λαοῦ τὴν φαντασίαν. Πλοῦτον πολλὸν εἶχεν ἰδεῖ, ἢ μᾶλλον εἶχε φαντασθῇ, δουλοπάροικος αὐτός, εἰς τὴν φραγκικὴν αὐλὴν τῆς Λευκωσίας. Τὴν ἀνασσάν ἐκείνης τῆς αὐλῆς ὀνόμαζε τρεῖς αἰῶνας

(1) Θερμὸς, 1, 10.

ῥήγαιναν. Ρήγαινα λοιπὸν καὶ ἡ ἀρχαία, ἡ ἐρωμένη τοῦ Διγενῆ. Ἀλλὰ καὶ ἡ φράγκισσα ῥήγαινα ἐδιώχθη καὶ τὰ βενετικὰ καὶ τουρκικὰ κανόνια νέους ἀφῆσαν σωρούς. Ἡ Κύπρος εἶχε

νέα ἐρεῖπια καὶ ἡ Ρήγαινα καὶ ἄλλα «σπίτια».

Τὸ μετακίνημα τῶρα τοῦτο τῶν ἱστορικῶν περιόδων καὶ ὁ ταυτισμὸς καιρῶν προηγουμένων δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐξαφνίσῃ. Σχεδὸν εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν νοῦν τῶν χωρικῶν ὅπου δὲν χωρεῖ διάστημα μεγαλείτερον τῆς ἐμπειρίας τῶν, μακρινώτερον ἀπὸ τὸν πρόπαππὸν τῶν. Ἡ ἱστορία ὅλη συνοψίζεται εἰς τέσσαρας, τὸ πολὺ πέντε γενεάς. Δυστυχισμένοι λοιπὸν οἱ πατέρες ἴσως καὶ οἱ πάπποι τῶν, ποῦ ἐγνώρισαν οἱ «διπλωμένοι ἀπὸ τὰ χρόνια» ἀντιπροσωπεύουσι μίαν ὅλην «ἐποχὴν»· ὁ καιρὸς τῆς καταδρομῆς εἶναι καὶ ἡ τελευταία ἡ σφαγὴ (1821) καὶ ἡ κατάκτησις (1571) παραπάνω, οἱ πρόπαπποι, οἱ παππεπάπποι τῶν — τῶν δ' αὖτις τὸ ὄνομα σπανιότατα γνωρίζουν — ἀντιπροσωπεύουσιν ὅλους τοὺς προγόνους· ἐκεῖνοι εἶχαν ἰδεῖ τὰ μνημεῖα σχεδὸν ἀκέραια, ἐγνώρισαν τὰ πλούτη, παρενέβησαν εἰς θαύματα, ἀντίκρισαν ἀνθρώπους παραδόξους. Τοιοῦτο τρόπος οἱ «μυλόρδοι» δὲν ἀπέχον καὶ πολὺ ἀπὸ τοὺς «λᾶς τοὺς δρακοντεμένους»! Βλέπετε, ὁ πάππος τοῦ ἀγωγιάτη μου ἐγνωρίσθη προσωπικῶς μὲ τὴν «Γερόντισσαν», ποῦ ἦτο σύγχρονη τοῦ χρυσοῦ κυπριακοῦ αἵματος. (1)

Ὅλα λοιπὸν αὐτά, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ τοῦ ἔφερεν πάντοτε κοντὰ, τὴν Ρήγαιναν τὴν ἀλλοτινὴν, τὴν Ἀνασσάν του. Χίλια πεντακόσια τοῦλάχιστον ἔτη ὑπῆρξεν ὑπὸ τοὺς καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν συνέζησε, συνέκλαυσε, συνωργίασε μαζί της. Ἡ λατρεία της, αἱ παννυχίδες, αἱ «καρπώσεις», αἱ «ζαχορίαι», ἡ παραλυσία ὅλη καὶ αἱ ἡδοναὶ εἶχαν κατανήσει τὰ ἔθιμά του, καὶ εἶχαν ἀφήσει τὰ ἴχνη τῶν ἐντὸς τοῦ μνημοῦ του. «Ἀνὰ πάντ' ἐνι αὐτὸν» αἱ νύμφαι καὶ αἱ παρθέναι ἔβαλλον τοὺς ὕμνους της καὶ ἀπέθεταν εἰς τοὺς βωμοὺς της καὶ αὐτὴν τῶν τῆς τιμῆν. Τόσον ἰσχυρὸν ἦτο τῆς Κύπριδος τὸ κράτος! Ἀλλὰ καὶ ἐπροστίτευσεν ἡ Ἀνασσα τὴν Νήσον της. Ὁ Ἀβγουστός ἐδαπάνη δι' ἀνοικοδομήν της Πάφον ὅλην, ὅταν ὁ σεισμὸς εἶχε βλάψῃ τὸ ἱερόν της (2). Καὶ ἔκτοτε ἐπὶ τριακόσια ἔτη τὰ κυπριακά νομίσματα ὅπισθεν τῆς προτομῆς τῶν Αὐτοκρατόρων ἔχουσι σύμβολον τὸν ναόν της ὡς τὸ πρῶτον οἰκοδόμημα τῆς Νήσου καὶ ἴσως τὸ

ἔσχατον ἄστυλόν της Κυπριακῆς αὐτονομίας (1).

Ἦτο λοιπὸν ἐπόμενον καὶ κατόπιν, ἀφοῦ ἐσκέπασε τὸ χῶμα ἐκείνον τὸν ναόν, καὶ ὅταν ἔπαυσε νὰ ἔρχεται κατὰ τὸν θανάσιον διηρικὸν ὕμνον μὲ τὸ σύννεφον, τὴν ἀμαξάν της, ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὅταν ὁ Ζέφυρος ἐκύλα κενὰ πλέον τὰ κύματα πρὸς αἰγιαλοὺς ἐρήμους, καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους ἐξητοῦσαν τὸν τάφον θεᾶς, ἦτο ἐπόμενον, ὁ κυπριακὸς λαός, ὁρατὸς εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τὴν ἰδικήν της, σκέλεος εἰς τὸν ἄερα ἐκείνον, τὸν χλιαρὸν ἀκόμη ἀπὸ τὴν εὐώδη της πνοήν, νὰ ἐνθυμῆται καὶ νὰ ἀνακαλῇ τὴν Ἀνασσάν του, ὅπως ὁ ποιητὰς τὴν χαμένην του καλὴν

Σηκῶν πύργον, βροῖσκω τὴν πύργον, θωρῶ τὴν

Αὐτῇ, Κύριοι, εἶναι ἡ ταπεινὴ μου γνώμη διὰ τὴν κυπριακὴν ταύτην παράδοσιν. Οἱ παλαιοὶ μῦθοι τῆς Ἀνατολῆς ποῦ περιέβαλλαν ἄλλοτε πυκνότατοι τὴν Κύπρον, μετὰ τὸν χριστιανισμόν, ἐπεκράτησαν τρόπον τινά, ὡς θελκτικὴ ὁμίχλη, καὶ εἰς τὰ ἱστορικὰ ἐρεῖπια τῆς νήσου καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσκεπάσθησαν μαζί τάφοι καὶ παλάτια, πύργοι καὶ ναοί, σπήλαια καὶ κάστρα καὶ ἡ Ἀνασσα ἡ παλαιὰ ἔγινε Ρήγαινα τῆς Κύπρου. Διὰ τοῦτο χαρακτηρεῖται καθαρὸν ἂς μὴ ζητοῦμεν. Εἶναι, λέγετε, ἡ Ρήγαινα ψυχὴ τῶν ἐρειπίων. Ὅπως αὐτὰ, ἔχει κατὰ τὸ μυστικόν, εἶναι κάποτε κατάμνησις καὶ μελαγχολικὴ, συχνὰ ὅμως ὡραία καὶ πλουσία. Ἀλλὰ τὰ μνημεῖα ταῦτα παράγουσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀγροτῶν καὶ ἕνα βαθὺν, βαθὺν ἀντίλαλον, «περασμένων μεγαλείων»· ποῖν τοῦ καιροῦ τῆς καταδρομῆς. Καὶ ἰδοὺ, πῶς εἰς τοὺς θρύλους της καὶ τὴν ἀνάμνησιν της διακρίνομεν τὴν θλίψιν ἑνὸς λαοῦ διὰ ὃ,τι ἔλασε, τὴν δύσαν νὰ τὸ ἀνακτήσῃ πάλιν. Καὶ δὲν ἤξεύρω, Κύριοι, τὸ διατὶ — ὅταν ὁ πτωχὸς κοφινὰς διηγείτο περὶ τῶν τῶν ἀνεκτίμητον ἐκείνον τῆς Ρήγαινας θησαυρόν, ποῦ εἶναι κατάκλειστος καιροὺς τώρα καὶ χρόνια καὶ κρατοῦν «τὰς χάριτες του» οἱ μυθικοὶ μυλόρδοι, ἴσως, εἶπα μόνος, ἴσως ἐκεῖ μέσα εἶναι κλειδωμένη καὶ μανδλωμένη, ἑπτακόσια ἔτη τώρα, — ἡ ἐλευθερία τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

(1) Ἡ γερόντισσα ἐκείνη εἶναι ἡ ἰδίᾳ ἡ Βασιλίσσα τῆς παλαιᾶς Λεμεσοῦ καὶ ὀνομάζει πολὺ τὴν ἀνδρείωμένην γυναῖκα τῆς φυλῆς τῶν Ἑλλήνων, τὴν ὁποίαν ἐθαύμασαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ χωρικοὶ τῆς Ἀχαρνῆς Βλ. Πολίτου Νεοελλ. μυθολογ. 1874 σ. 503.

(2) Δίων Κάσιος, 54-23.

(1) Βλ. προοίμιον Head Σβορώνου. Ἱστορία τῶν νομισμ. τόμ. Β' σελ. 327. Σακελλ. Α', 664-670. Τὴν σημάδιαν τῶν ἀρχαιολογικῶν τύπων τῶν νομισμάτων κατέδειξε καὶ τελευταῖον ὁ Σβορώνος (βλ. Ἀρμενίαν 1901, σ. 273, ἡ θύλος τοῦ Πολυκλείτου).

Η ΝΗΣΟΣ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΩΝ

Εκ τοῦ ἀνεκδότου ἔργου τοῦ κ. Δ. Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου « Ἡ Νῆσος τῶν Μακάρων » δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα γεμῆτα χροῶμα καὶ ποιήσιν τὰ ὁποῖα μᾶς παρέδωκεν ὁ συγγραφεὺς.

Τὸ ὅλον ἔργον γραμμένον με ψυχὴν, ἐγκλείει σελίδας ὡραιότητας, ἄλλας με ἀπλότητα ἀρχαιοπρεπῆ, ἄλλας με πάθος καὶ πόνον σύγχρονα, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἐν τούτοις περιβάλλει μία γαλήνη φιλοσόφου.

Μίαν ἐκ τῶν Κυκλάδων, τὴν γαληνωτέραν ὅλων, ὑψωθεῖσαν εἰς ὕψη, διὰ καθὲς κορσμένον ἀπὸ τὸν κόσμον, ιδεώδους νήσου, τὴν Πάρον, ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν ὁ συγγραφεὺς.

Σ. Τ. Δ.

ΠΩΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΟΙ ΜΑΚΑΡΕΣ

Εἶπον : Οὐχὶ ὡς ποιητής, τρικυμίας ἀντῶν στήν φαντασίαν, ἀλλ' ὡς πιστὸς ἐπλευσά εἰς τὴν νῆσον, πιστὸς μ' ἔρωτα χριστιανικόν. Ὡς ποιητής, θὰ ἤθελα τὴν παλαιὰν γαλήνην τοῦ ἀπλοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Καὶ δὲν τὴν εὐρίσκον. Ὡς πιστὸς, χριστιανικὰ ἐρωτευμένος, ὅλην τὴν ἡρεμίαν ἦν ἀπέπνεον αἱ Ἀγάπαι τῶν πρώτων χριστιανῶν. Καὶ τὴν εὐρίσκον παντοῦ, ἕως περάτων.

Ἡ ἀγάπη μου δὲν εἶχε τὰς θυέλλας, ἄς, ἐπ' ἀλλήλων, δέκα ἑννέα αἰῶνες πολιτισμοῦ ἐσώρευσαν. Καὶ δὲν ἐστρέφετο πρὸς ἓνα πλάσμα μόνον πάγκαλον. Καὶ δὲν ὠραίετο ἀπὸ τὴν μέθην τὴν ἡδεῖαν μιᾶς μόνης παρθένου ἐρωτευμένης.

Ἡγάπων ὅ,τι εἶχεν ἡ νῆσος τοὺς κατοίκους τῆς ὅλους, τὰς γυναῖκάς τῆς ὅλας, τὰ κειμήλιά τῆς, τὰ ἐρεῖπιά τῆς, τοὺς ναοὺς τῆς, τὰ ἄνθη τῆς, τὰ δένδρα τῆς, τοὺς βουνούς τῆς, τὰς ἀκτὰς τῆς, ὅλα, ὅλα, ὅσα τὴν ἐκάλλυνον, ὅ,τι ἐφύετο ἢ ἐθαλλεν ἐπάνω τῆς, ὅ,τι ὑψοῦτο ἢ ἐκυπτεν, ὅ,τι εἰσῆγε καὶ ὅ,τι ἐβρόντα, ὅ,τι ἀνεδίδετο εἰς ὠραῖα σώματα, εἰς ὠραῖα μάτια, εἰς ὠραῖα στόματα, ὅ,τι μοῦ ἀνεμίμησεν ὅσας ἐφαντάσθην τελετὰς ἐν Οὐρανῷ, ὅσας ὀνειροπόλησα γαλήνας ἐπὶ Γῆς, ἄχ! ἓνα βίον μεστὸν ἀπὸ παρθενίας καὶ εὐγένειας καὶ ἡμερότητας, ἰδοὺ ὅ,τι ἡγάπων.

Καὶ με τὴν ἀγάπην αὐτὴν ἐστολισμένος,

ἐξηλθὼν ν' ἀπολαύσω τὴν ἑορτὴν τῆς Παναγίας τῆς

Οἱ δρόμοι βοῖθουνσι κόσμου. Τὸ θῆλυ ἐπικρατεῖ παντοῦ. Ὀλονὲν καὶ κατέρχονται ἐκ τῶν χωρίων χωρικά με τοὺς πέπλους τῶν. Εἶναι τὸ μόνον ὅπλον ποῦ προβάλλουν πρὸς ἄμυναν, καὶ εἶναι οἱ πέπλοι αὐτοὶ λευκοί, ὑπόλευκοι, διάλευκοι, με κορσσοὺς δανδελωτοὺς τριγύρω τῶν, κάπου με κᾶνα χροῶμα ὁδὸν μέσα τῶν, καὶ εἶναι οἱ πέπλοι αὐτοὶ ἀγαπητοί, παρὰ τὰς κόρας τῶν χωρίων, καὶ ἀπὸ τὰς κόρας τῆς πόλεως, ὅταν ἐξέρχονται μόναι ἢ δυο-τρεῖς μαζῇ, εἴτε φιλικὰς ν' ἀνταλλάξουν ἐπισκέψεις, εἴτε ἐπὶ τῆς ἀμμουδιᾶς νὰ πλανηθοῦν, εἴτε ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὄνειρα οὐράνια νὰ δρέψουν.

Τόσον σιγὰ κάποτε βαδίζουν, ὥστε οὔτε τὰς αἰσθάνεσαι. Με τὰ πρόσωπα χαμηλωμένα ἄλλοτε. Με τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόδρα βλέποντας. Καὶ ἐπὶ τῆς κόμης τῶν, νὰ λάμπη κᾶνενα ἐκ μεταξοῦφάντου σέλας. Καὶ εἰς τὸ σῶμά τῶν, ὁ θυμὸς νὰ ποικίλλῃ εἰς ὅλα τὰ εἶδη καὶ εἰς ὅλα τὰ σχήματα. Τὸ ἀγνὸν χωρικὸν ἔνδυμα με τὸ αὐγάζον ὅλην τὴν τελειότητα τῆς μόδας. Τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀφελές με τὸ λειποτακτοῦν πρὸς ὀδνεῖους καὶ παρεισάκτους κόσμους.

Μία τετράς καταλαμβάνει ὅλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ. Πλησιάζεις καὶ παύουν. Προχωρεῖς καὶ ἀρχίζουν. Σχολιάζουν ὅ,τι βλέπουν. — Ποιὸς εἶνε... Ποιὰ εἶνε... Τί κάμνει... Πῶς ἦλθε... Νὰ προσκυνήσῃ ἄρᾳ γε;... Νὰ δεμβάσῃ ἄρᾳ γε;... Ἀχ! καὶ νᾶταν ὁ δικός μου... — μέσα στοὺς λόγους τῶν παρένδυρος μίᾳ στροφή προβάλλεται μελλοφονμένη. — Ἀχ! καὶ νὰ φευγα... Σὲ ξέναις χώραις, σὲ πολιτεῖαις μακρυναῖς νὰ πῆγαινα μαζῇ του... — Καὶ τὰ χεῖλη ἐξακολουθοῦν. Καὶ οἱ ἐγκέφαλοι δουλεύουν... Ἡ κάθε μιὰ τῶν καὶ ἀπὸ ἓνα ὄνειρον ἀκούει ν' ἀναδύεται στὸ νοῦ τῆς... Ὡ! τί χαρά, εἰάν τὴν ἐξίτηι τώρα ἐκεῖ... — Εἶσαι δική μου... Με θέλεις!; — εἰάν τῆς ἔλεγε.

Καὶ αὐτὴ νὰ χαμήλωνε τὰ μάτια, ὡς νὰ μὴν ἤθελε. Μίαν σιωπὴν νὰ ἐσιώπα ἀγνήν... Καὶ μέσα τῆς: Παναγία μου βόηθα με! νὰ ἔλεγε. Καὶ νὰ ἔφρισεν ὅλη... Καὶ νὰ ἐμέθην ὅλη...

Νά! ἀπὸ τὰ παρὰθυρα τὴν βλέπουν νὰ κυττάζεται... Ὡ! βέβαια τὴν ζηλεύουν. Ποία ὡς αὐτὴ φορεῖ με τόσην ἐκεῖ χάριν, τὸν πέπλον; Ποία ἔχει μεγαλῆτερα μάτια ἀπ' αὐτὴν; Διέρχεσαι, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ξεπροβάλλουν μορφαὶ ποῦ σὲ κυττοῦνε σά μωσχίδες, με τόσα νὰ ἐκεῖ βλέμματα, ἢ μία σεμνότερα τῆς ἄλλης, ἢ μία γαληνότερα τῆς ἄλλης.

Φεύγουν κ' ἔρχονται πάλιν καὶ πάλιν φεύγουν καὶ τὰ παρὰθυρα ὑπὸ τὸ βάρος τόσων ἐλπίδων καὶ τόσων ἡμεροέντων πόθων τρίζουν. Τὰς βλέπεις καὶ σὲ βλέπουν, ὅταν σὲ βλέπουν, τόσῳ φυσικά, ἀτάραχα, ὥστε, χωρὶς νὰ θέλῃς, ντρέπεσαι! Σὲ παρακολουθοῦν κάποτε κ' ἐννοεῖς ὅτι μαζῇ με τὸ βλέμμα τῶν σὲ παρακολουθοῦν καὶ τὰ ὄνειρά τῶν.

Ὅλαι αἱ μελλόνυμφοι τῆς νήσου τὰς ἡμέρας ἐκείνας δεμβάζουν ὀρέβην γλυκύτην... Δὲν ἀναταράσσονται καὶ δὲν παθαίνονται. Τί κόσμοι καὶ κόσμοι μέσα τῶν κρημνίζονται, δὲν ξεύρεις... Εἶναι ὅλαι ὄνειρα ποῦ σοῦ χαμογελοῦν... Ἐκλέγεις, προτιμᾷς εἰς μάτην. Κάτι γαληνωτέρων θὰ ἴδῃς... Κάτι ἀπὸ ἡρεμωτέρων μορφῶν ἀγνότερον θ' ἀντικρύσῃς πάρα κάτω, εἰς ἓνα σου μόλις βῆμα.

Ὡ! αἱ κόραι αὐταὶ ποῦ φέρουν τόσην γαλήνης προῖκα στήν καρδίαν τῶν, ὅσην καὶ ἂν ἔχουν τρικυμίας πόθων, αἱ μάγοι αὐταὶ συλφίδες τῶν νήσων μας, ποῦ ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἐκεῖ ἐμπροσθέν σου σὰν φαντάσματα, — ἄς ἐγνώριζα ποῖα καὶ πόσα ὄνειρα, σὲ κάθε στιγμή, ποῦ ἔτσι φαίνονται γαληνευμένα, χάνονται, σβύνονται μέσα τῶν εἰς μάτην, καὶ ἄς ἀπέθνησκα...

ΟΝΕΙΡΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΡΗΝΗΝ

Καὶ ὅπως ὅλα τῶν, καὶ ἡ πανήγυρις τῶν λευκῇ, ὀνειρευμένη. Δὲν φιλοσοφεῖς τὴν ματαιότητα στὰ στήθη τῆς. Καὶ δὲν ζητεῖς συλλογισμοὺς ἀφθάστους εἰς τοὺς κόμους τῆς.

Ὅλαι αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ὀρθάνοικοι. Πρὸ τῶν οὐδῶν τῶν διέρχονται οἱ πανηγυρισταὶ με ὅλην τοῦ δικαίου τὴν γαλήνην. Πηγαινοέρχονται ὡσεὶ Περιπατητικοὶ φιλόσοφοι. Καὶ ἡ διασκέδασίς τῶν σοῦ ὑπενθυμίζει καὶ

γλαυκὸν ἀπὸ τὸν γάμον τοῦ Κανᾶ... Με τόσην ἀθωότητα γλεντοῦν, γελοῦν, εὐφραίνονται! Ἄν καὶ πολὺς ὁ οἶνος, δὲν παρασύρει εἰς μέθην. Καὶ ὅλῳ χαμόγελα. Καὶ ὅλῳ ψιθυροὶ. Καὶ ὅλῳ βλέμματα τηκτά, ποῦ σὲ καρφώνουν ὅχι μετὴν ἔντασιν, ἀλλὰ μετὴν γλυκύτητα.

Ὅμιλαιο ἡμεροὶ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, ἀπὸ ἐξώστου εἰς ἐξώστην. Καὶ σοῦ φαίνονται ὡς συζητήσεις ἀκαδημαϊκαί. Καὶ νομίζεις ὅτι τὰς συνέλαβον ὅπου χθὲς τὰς ἄφησαν, καὶ ὅτι θὰ μείνουν πάλιν σήμερα ἀτελείωτοι, διὰ νὰ τὰς συνεχίσουν αὐριοι. Τὴν εἰσαγωγὴν μίᾳ Καλῇ σπέρα ἀποτελεῖ μελωδικὴ καὶ τὸ ἰντερμέτζο μιὰ Καληνύκτα γλυκοσβυνομένη.

Ὅλαι αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ὀρθάνοικοι. Καὶ δίπλα τῶν, παρθενόστρατα, ῥωμαντικά σὰν νύμφαι... Καὶ δίπλα τῶν, κρῆναι ποῦ ἀργοσταλάζουν σὰν δάκρυ τὸ νερό.

Κάθε στανροδόμοι, καὶ μία πλατεῖά τῶν. Τόσῳ μικρῇ, ὅπου δὲν ξεύρεις ἂν εἶν' πλατεῖα ἢ αὐλὴ σπητιοῦ ποῦ παρεστράτισε.... Καὶ βλέπεις κορίτσια, ποῦ πῆγαν γιὰ νερό στὴ βρύση, σιγὰ-σιγὰ νὰ φέρονται καὶ ὡς ἐκεῖ καὶ νὰ κυττοῦν με μέθην βαρκάρηδες με λεβεντένια σώματα καὶ νὰ ἀκούουν μ' ἔκστασιν τραγούδια κρουσταλλένια...

Ὡ! τὸ θέαμα τὸ ἀγνὸν ποῦ ἐκτυλίσσεται ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐκεῖ! Με στάμνους μεγάλας ἢ μικράς, λιγνὰς ἢ ὡς προγαστορας ἢ ὡς βατράχους φυσικινάθους ἢ ὡς πῖθους διογενικούς, ἔρχεται μετὴν ἀράδα τῆς ἢ κάθε μιᾶ, ἡσυχᾶ-ἡσυχᾶ σὰν ὄνειρο, αἱ νέαι μετὰς γοαίας, μετὰς παιδίσκας αἱ τραναί, ὡσὰν φίλαι ἀοχαῖται ἢ ἀδελφαί, κάπου-κάπου με κᾶνα θυμωμα ποῦ σβύνει εἰς γέλοια πρὶν ἀνάψῃ, χωρὶς τὸ γῆρας νὰ τὰς φοβίξῃ διόλου καὶ χωρὶς ἢ εὐμορφία νὰ προκαλῇ ποτὲ τὸ φθόνο ἢ τὴν ζήλεια. Καὶ παρατάσσονται αἱ ὁδοὶ κοντὰ-κοντὰ, ὡσὰν νὰ πλάνωνται ἀπ' τὰ χεῖρα, στῆς νεροσυρμαῖς, στοὺς τοίχους, στὰ σκαλιά, στὴ γῆ, πέραν ἕως τὸ ἄκρον κάποτε τοῦ δρόμου, — μιὰ χαρά!

Ὅχι Μωραίτικα, οὔτε Ρουμελιώτικα, μόνον Νησιώτικα, μετὰ τὸ δικό τους χροῶμα, μετὰ τὴν δική τους τρυφερότητα σιγολέγονται τὰ μυστικά ἐκεῖ ἀπ' τὰ κορίτσια.

Αὐτὴ ἐδῶ, ὀρθή, σὰν ἀγαλμα, ἀκουμπᾷ λευκὸν ἀγκῶνα ἐπάνω στὰ μάρμαρα τῆς βρύσης καὶ σκέπτεται-σκέπτεται ὅλα τῆς ἡμέρας καὶ

αναμνησκάζεται ἀρχαίας με νέας ἀναμνήσεις καὶ μεγαλοφθαλμοῖ ποδὸς τ' ἄνω, ὡς ἂν θεόληπτος... Ἄλλη ἐκεῖ, με τὰς παλάμας ἐνταῦς ὑπὲρ τοὺς κροννοὺς, ἐναρμονίζει πρὸς τὸ ἄσμα των τὰ αἰσθημάτων της καὶ ἀφυπνίζεται, μόνον ὅταν ξεχειλίση ἡ στάμιος ἀπὸ γέλοιο... Κάτω ἐκεῖ, μιὰ ἄλλη λέει, λέει, βομβοῦσα ὡς ἂν μέλισσα, ὅσα ἔγειναν, ὅσα γίνονται καὶ ὅσα θὰ γείνουν στή μιὰ καὶ στήν ἄλλη γειτονιά... Καὶ δίπλα, χοροὶ καὶ ᾠσματα στὰ σπήτια, ποὺ μοιάζουν σὰ σφηκοφωληαῖς. Ἡχοιοῦν τὰ τουμπάκια, ἐγχώρια, παρεμφερῆ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἀσκαύλους, ὄργανα, καὶ ἀνάβει ὁ μπάλλος καὶ ψιλοτραγουδοῦν ἢ γλυκοβλέπουν ἢ γλυκογελοῦν γύρω τὰ κορίτσια, καί, χωρὶς νὰ διστάσης κἄν, στέκεσαι, βλέπεις, σὲ βλέπουν ἀθῶα, βλέπεις ἀθῶα, καμμιὰ φορὰ καὶ μπαίνει στο χορὸ με τὸ συγγενολόγιον μαζῇ, ἂν θέλῃς, ἢ παίζεις μαζῇ των ἢ πίνεις μαζῇ των κἄνα ποτῆρι παριανό, καὶ φεύγεις, ἀπὸ γλυκοματιαῖς προπεμπόμενος καὶ εὐχάς, σὺν ἄρχοντας!

Η ΕΚΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗ

ὦ! ὅπως ὅλα των καὶ ἡ πανηγυρὶς των, λευκή, ἀναιρεμένη.

Πρὸς πυροτέχνημα δμοιάζει ὁ Ναός. Αὐγάζει ὅλος. Ἡ πρὸ αὐτοῦ πλατεῖα γέμει ἀπὸ θήλεα. Καὶ αἱ ἀντανεκλίσσεις του φθάνουν ἐδολογηταὶ ἕως τὰ ἄβρα των σώματα καὶ τὸ μεγαλεῖόν του μεγαλύνει τὰς ψυχὰς των ἕως τὸν Κύριον...

Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τοῦ ἄλλου ἄκρου, εἰς τετράγωνον εὐρύτατον ὁριζοῦνται κελλία πυργωτὰ καὶ πρὸ τῆς Μεγάλῃς θύρας, ὁπῇ ἀρχαία, φορητὰ καλουμένη ἀπ' τὸν λαόν, μάρτυρεῖ παλαίφατον κατὰ τὸν πειρατῶν, τῶν καλογήρων ἄμυναν. Ζέον ἔλαιον καταιωνεῖτο κατὰ παντὸς ἀρπαγὸς ἐκεῖθεν καὶ βρόμος ἐντὸς τῆς Μονῆς πολιορκητικὸς με Δόξαν σιγαναιβενε πρὸς τὸ στερέωμα...

Ὡς με πυργόλευκον τεῖχος τὸν Ναὸν στεφανώνει ἡ Μονὴ καὶ τὰ παράθυρά της, ὡς ξεφύρους εὐάροστα ὅσον καὶ διὰ τοὺς ρας... Πανηγυρίζει, καὶ ὅμως σὺν κἄτι θροῦ θροῇ γύρω του. Δὲν ἀκούεις μόνον νὰ ὡσεὶ ψαλίδος κάθε γλώσσης τὴν εὐστροφίαν κἄτι πρὸς ἀνέμισμα στηθῶν καὶ ἀλλάεται, καὶ καρδιῶν πνιγμένων, κἄτι σὺν ἀνεμομύλων γύρισμα, σὺν σημαῖων πλατάγισμα, σὺν ψόφος

κοῦφος νοθρῶν ποδῶν καὶ σιγοπερπάτημα, νομίζεις ὅτι ἀποτελεῖ ὅλα τὰ περὶ τῆς πανηγύρεως...

Εἰσέρχεται καὶ εὐρύτατον προαύλιον, ἐνθεν καὶ ἐνθεν μετὰ κήπων, καὶ εἰς τὸ βάθος, ὁ Ναὸς ἀρενωπὸς, πανοραμικώτατα προβάλλονται. Καὶ πάλιν ἄλλα θήλεα πυκνότερα ἐδῶ. Καὶ πάλιν ἄλλα μυστικά καὶ ἄλλα χαμόγελα...

Κύκλῳ καμάραι ἀψιδωταὶ χάσκουν κενά, μ' ἔρημα ἄνω, μ' ἔρημα κάτω τὰ κελλία, ἔρημα ὡς ἂν καρδίαι ποὺ ἔμειναν ἔρημοι ἀπὸ ἔρωτα...

Κολοβωμένος φαίνεται ὁ Ναός. Τόσοι τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας πειραταί, τῆς κεφαλῆς του δὲν ἐφείσθησαν καὶ μένει μόνον τεταμένος ὁ λαιμὸς εἰς σχῆμα κωδωνοστασίου...

Τὴν ἀποψιν, ὡς εἰσέλθῃς, ἔχει χουστὴν, ἀλλ' ἀμυγρὰν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν χρόνον. Σταυροῦ ἔχει τὸ σχῆμα καὶ τὸν θυμὸν Βασιλικῆς. Κίονες δωρικοὶ τὸν περιέδουν καὶ ἀντερεῖσματα τὸν ἀσχημίζουν καὶ δόξαι ἱστορικὰ τὸν ἀγλαίζουν καὶ μῦθοι μοναχικοὶ καὶ ποιητικὰ φαντασιώσεις τὸν κοσμοῦν. Λιτὸς, λεῖνός ἔσθινεν καὶ ἔξωθεν. Ἄνωθεν, καφασωτοὶ πάλαι, οἱ γυναικωνίται. Καὶ γύρω του πέντ' - ἔξι παρεκκλήσια. Θραύσματα ναῶν ἀρχαίων, παντοῦ ἐντειχισμένα. Διερωγότα δὲ ἡ τεθλασμένα ἢ αἰωρούμενα εἰς αἰχμὰς λιθίνας.

Ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ, ἀρχαῖον Δωδεκάθρονον καὶ ὑπὲρ τὴν Τράπεζαν, ἐπὶ στηλῶν, κιβώριον μονόλιθον ὡς σκέπος της. Δίπλα, τὰ Κατηχούμενα. Καὶ δίπλα, ἔρημον κ' ἐγκαταλελειμμένον, Βαπτιστήριον σταυροειδές, με σκότῃ ἄνωθεν καὶ γύρω, χωρὶς κόσμον, ἄγριον, καὶ κἄπου εἰς τὸ βάθος, ἄγριον, — ἀκτῖνα σκοτεινὴ ποὺ διαλίσσῃσε — κανένα ὄντος σαύρας...

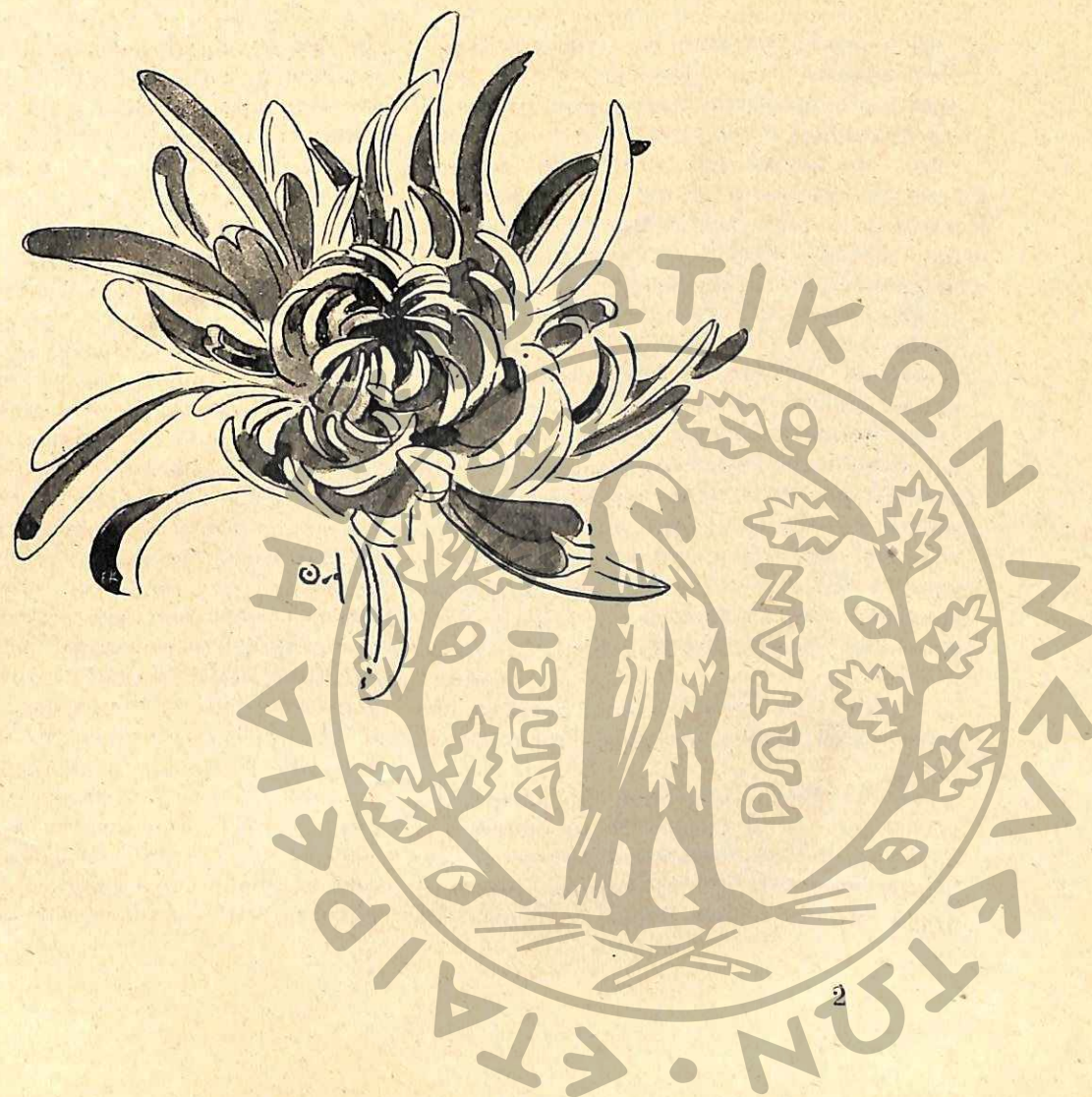
Λευκός, λευκώτατος ὡς κρῖνον, ὅλος. Λευκὸς τὴν ὁροφὴν, τοὺς τοίχους, τὰ ἐδάφη. Παρὰ τὴν θάλασσαν δέ. Οἱ φλοῖσβοι της ἀντηχοῦν εἰς τὰ κενὰ του καὶ τῶν κυμάτων της ἡ δρόσος, ἔταν τὴν παραφέρῃ ἢ θύελλα, περιοραίνει πολυλάκις ὡς με ἄνθη κυανὰ τὰ τεῖχη του.

Ἄλλ' εἰς τὴν πτωχίαν αὐτὴν καὶ τὴν παρακμὴν αὐτὴν, τί μεγαλεῖον! Θαυμασμόν, ὡς τὸν ἴδῃς, σοῦ ἐπιβάλλει ἡ ὄψις του. Θαυμασμόν ἐκ τῆς Ἱστορίας του καὶ ἐκ τοῦ κλέους του... Τὰ δεδοξασμένα ἴχνη των φαίνονται παντοῦ. Καὶ ἐὰν δὲν ἔχῃ μωσαϊκά, ὡς ὁ τοῦ Δαφνίου, ὡς ὁ τοῦ Μιστραῖ, ἔχει τὴν δόξαν δέκα ἐννέα ἀμφιλαφῶν αἰώνων ἐπάνω του.

Ὑπὲρ τῆς Ἑκατονταπυλιανῆς Παναγίας διατί, ἄρά γε, ὅλα τῆς Δυτικῆς Μεσογείου τὰ πελάγη, τὸ Αἰγαῖον, τὸ Κρητικόν, τὸ Μυρτώον, διατί κἄν ὅλαι αἱ Κυκλάδες ἕως τῶν περάτων των, ὡς ὑπὲρ τοῦ Ἀηλίου Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αἱ Κυκλάδες πάλαι, τὸ Ἑλληνικὸν ὁλόκληρον, ἀνεβόα ὕμνους καὶ ἔκαie ὁλοκαυτώματα, — διατί νὰ μὴν ἀνοβοήσουν καὶ ὑπὲρ Αὐτῆς μίαν κατανυκτικὴν προσευχὴν ἕως Οὐρανῶν καὶ νὰ μὴ θύσουν πρὸ τῶν ἀχράντων ποδῶν τῆς Ἱστορίας της τόσα ἐρέβη δεισιδαιμονίων καὶ προλήψεων;

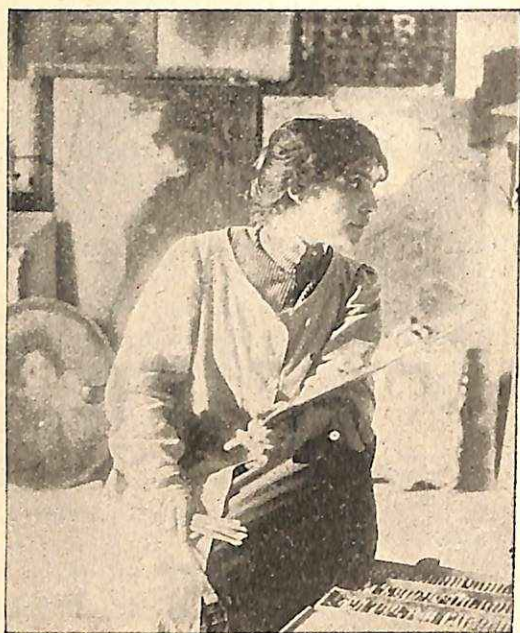
Ὑπὸ ἔποψιν ἀρχαῖου χριστιανοελληνικοῦ ὕψους, κρούει ὅλα τὰ πλάτη τὰ οὐράνια καὶ εἶναι δημιουργὸς ψυχῶν καὶ ὠραιότητων καὶ εἶναι δύναμις ἡθοποιὸς ἐλληνοχριστιανικῆ ἀνέφικτος... Ἄνδρες ἐθνικοί, γυναῖκες ἐθνικαὶ μόνον, ἔπρεπε νὰ λούωνται ἐκεῖ μέσα, πρὶν ἢ ὁ Κωνσταντῖνος κηρύξῃ θρησκείαν τοῦ Κράτους τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ ἔπρεπε, διὰ νὰ λούωνται εἰς τὰ νάματά της. τὰ νεκρὰ σήμερον καὶ στεῖρα, ἔπρεπε τὸ κήρυγμα τὸ ἀποστολικὸν νὰ μὴν ἔχῃ ἀκόμη κατασιγάσῃ ἐπὶ τῆς Γῆς τὸν βρόντον του...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΚΛΕΟΝΙΚΗ

ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΔΕΝ έχω την αφέλειαν να πιστεύω μετά των πολλών ότι η τέχνη διὰ νὰ εἶνε καλὴ πρέπει νὰ ἀρέσκη καὶ εἰς τοὺς πολλούς. Ἡ τέχνη ἐλευθέρᾳ οὐσα ζητεῖ νὰ συγκλονίσῃ τὰς ψυχὰς μας καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ βελτίονας, ζητεῖ τὸ καλὸν παντοῦ καὶ πέραν τῆς πραγματικότητος μέχρι τοῦ μυστηρίου διὰ νὰ μᾶς ἀποπλανήσῃ ἀπὸ τὸν γήινον κόσμον καὶ νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν αἰώνιαν ζωὴν.

Ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἤνοιξεν ἡ Ἐκθεσις τοῦ Παρισιῶν, ἰδιαίτως ἐντύπωσιν μοῦ ἐπροξένησαν τὰ ἔργα τῆς ἀγνώστου ἕως τότε διὰ τὴν Ἑλλάδα καλλιτέχνης Κλεονίκης Ἀσπριώτου. Πρὸ τῶν ἔργων τῆς ἐστάθην διὰ νὰ συνειθίσω τὸν ὀφθαλμὸν μου εἰς τὴν καινότροπον ἐργασίαν τῆς ἰδοῦ μία ἀτομικότης ἐσκέφθην, καὶ ἔκτοτε ἤρχισα νὰ μελετῶ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐγέμισε τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ μίαν ἄγνωστον ἁρμονίαν, ἡ ὁποία ἐβασίλευε μέσα εἰς τὰ ἔργα τῆς, τὸν «Καλλιτέχνην» καὶ τὴν Σπουδὴν τῆς «Κεφαλῆς Ἰταλοπαιδός».

Τὰ ἔργα τῆς Ἑλληνίδος καλλιτέχνης συν-εκίνησαν ὀλίγους ἀλλ' ἐκλεκτοὺς θαυμαστάς τῆς τέχνης.

Ἡ Κλεονίκη Ἀσπριώτου ὡς Ἑλληνὶς ζωγράφος ἔχει εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν τὸ ὁποῖον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὰς ἄλλας συναδέλφους τῆς. Χαρακτὴρ θελήσεως ἰσχυρᾶς ἐνισχύει τὸν χρωστήρα τῆς, τὸν ὁποῖον θαρραλέα θραύει ἐπὶ

τῆς ὁδόνης μὴ ὑποχωροῦσα ἀπέναντι καὶ τῶν μεγίστων δυσκολιῶν τῆς τέχνης. Ἡ Ἀσπριώτου εἶνε ἡ πρώτη Ἑλληνὶς ζωγράφος ἣτις ἐπέμεινεν εἰς τὴν αὐστηράν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς καὶ ἡ ἐμμονὴ τῆς τὴν καθωδήγησεν εἰς ἕνα δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ.

Ἡ Ἀσπριώτου ζωγραφίζει κατὰ τρόπον ὅλως ὑποκειμενικόν, ἀφομοιεῖ τὰ χρώματα, τὰς ἁρμονίας, τοὺς τόνους καὶ αὐτὰ τὰ σχήματα μὲ τὴν ἁρμονίαν τῆς ψυχῆς τῆς, μιᾶς ὥραιας ψυχῆς βαθέως αἰσθανομένης τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως· δὲν ζωγραφίζει μὲ παραδεδεγμένον σύστημα ζωγραφικῆς· ἀπεσιώρησεν ἀπὸ τὰς γνωστὰς ἀκαδημαϊκὰς μεθόδους διὰ νὰ μαθητεύσῃ εἰς τῆς φύσεως τὸ σχολεῖον τοῦ ὁποῖου τὰ βάρη εἶνε ἀδιάσειστα. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη, καὶ μοῦ προξενεῖ ἐντύπωσιν, τὸ βαθὺ παρατηρητικὸν βλέμμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐξήταζε τὸ δύσκολον ἔργον τοῦ Γύζη. Ἦθελε νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὰς ἀτελετέτους ἐκείνας ἁρμονίας τοῦ μεγάλου Ἑλλήνου καὶ νὰ ποθήσῃ μετ' αὐτοῦ τὸ ἱερὸν τέμενος τῆς ὑπερόχου τέχνης τῶν προγόνων μας.

Ὁ ὑπερβολικὸς ζήλος τῆς Κλεονίκης Ἀσπριώτου εἰς τὸ νὰ δείξῃ μὲ πόσῃν ὁρμῇ ζητεῖ νὰ καταστήσῃ τὰς σχολιάς ἀτραποὺς τῆς τέχνης, ἀρῆκε καταφανῆ τὰ ἔργα τῆς κοπώσεως ἐπὶ τῆς φωτεινῆς μερῆς τῆς. Γεννηθεῖσα εἰς Βάρναν τῆς Βουλγαρίας, ἐστερήθη πολὺ ἐνωρὶς ἐκουσίως τῶν κοσμικῶν ἐκείνων ἀπολαύσεων διὰ τῶν ὁποίων

ἡ ζωὴ τῶν πολλῶν ἔχει πολλὰ θέλγητρα, καὶ ἀφιερῶθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φωνὴν τῆς ψυχῆς τῆς. Μεταβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὰ γράμματα, ἀλλ' ἀδύνατον· ἡ τέχνη τὴν προσελκύει, καὶ μὲ θάρρος, μὴ ἀπαντῶμενον συνήθως εἰς τὰς Ἑλληνίδας, ἀποφασίζει τὴν μεγάλην πορείαν τῆς τέχνης, καὶ τὴν βλέπομεν στερουμένην τῶν πάντων, ταλαιπωρουμένην ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, νὰ καταγίνεται μὲ ἀφοσίωσιν ἱερὰν εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ τὸ ἀσύλληπτον καὶ νὰ δημιουργήσῃ τεχνοτροπίαν ὅλως ὑποκειμενικὴν. Μεταβαίνει εἰς Πράγαν, ἀκολουθεῖ μαθήματα ἐν Μονάχῳ καὶ τέλος καταλήγει εἰς Παρισίους ὅπου βλέπει τοὺς κόπους τῆς τοῦ ὑπερανθρώπου στεφομένου ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ τὰ ἔργα τῆς γινόμενα δεκτὰ εἰς τὰ Salon τῶν Παρισίων.

Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς, τῶν «Παναθηναίων» ὑπάρχουν ἔργα ἅτινα τιμοῦν ἀληθῶς τὸν χρωστήρα τῆς, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη ἡ ἀδυσώπητος τῆς ζωῆς τὴν ἀναγκάζει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνον ἡ κόπωση ἀπέμεινε· δὲν ζῇ πλέον ὁ τεχνίτης εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκείνην ἐργασίαν, ἀλλ' ἡ εἰμαρμένη ἡ ὁποία δύναται νὰ κατασυντρίψῃ καὶ τὴν ἰσχυροτέραν διάνοιαν. Πῶς θέλετε ἡ τέχνη νὰ ζήσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ εἰς ἔδαφος εὐρισκόμενον εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς ἐξελίξεως; Ἡ ἐλευθερία τοῦ τεχνίτου ὑποδουλοῦται εἰς τὰς ἀκαλασθήτους ἀπαιτήσεις ἡ δὲ παραγωγή εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸ περιβάλλον. Ἡ κόπωση ὡς ἐκ τούτου εἶνε κατάδηλος, καὶ κουρασμένα χρώματα οὐδέποτε ἀποτελοῦν ἁρμονίαν.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ Κλεονίκη Ἀσπριώτου εἰς τὴν προσωπογραφίαν τοῦ κ. Δηλιγιάννη δεικνύει χρωστήρα πλήρη δυνάμεως, χαρακτηριστικῶς εἰκονίζουσα τὴν ἐκφραστικὴν κεφαλὴν τοῦ γηραιοῦ πολιτευτοῦ.

Διὰ νὰ ξετετάσῃ τις ἐπισταμένως τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνίδος καλλιτέχνης πρέπει νὰ ἀνατρέξῃ εἰς χώρας ξένας. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς

τοῦ παρισινοῦ βίου καὶ ἡ ἀριστοκρατικὴ λεπτότης τῆς ἐκφράσεως τὰ ὁποῖα νέοι περιώνυμοι καλλιτέχναι ὡς ὁ Boldini καὶ ὁ De la Gandara θαυμασίως ἀπεικόνισαν εἰς τὰς προσωπογραφίας τοῦ παρισινοῦ ἀριστοκρατικοῦ κόσμου, εἶνε πηγὴ μιμήσεως ἀλλ' ὅμως μὲ ἰδίαν ἀτομικότητα ὑπὸ τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου. Δὲν ἐργάζεται ξηρῶς ἡ φύσις ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς Κλεονίκης Ἀσπριώτου, ἀλλὰ καὶ ἡ σκέψις, καὶ τὸ αἰσθημα καὶ ἡ ψυχὴ. Ἡ μίμησις τῆς φύσεως, αὐστηρὰ εἰς τὰ καθέκαστα, φθάνει μέχρι τῆς ιδέας, καὶ δι' αὐτῆς νέα ιδεώδη πλάσματα δημιουργοῦνται, ἐξάγει τοὺς ἀληθεῖς χαρακτῆρας τῶν ἀτόμων, τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν τῶν μορφῶν ἡ ὁποία κορύπτεται συνήθως πολὺ βαθεῖα ἐκεῖ ποῦ μόνον ψυχολόγος καλλιτέχνης δύναται νὰ διεισδύσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰς προσωπογραφίας τῆς Κλεονίκης Ἀσπριώτου ἀναγινώσκωμεν εὐκρινῶς ὅχι μόνον τὸ ὁμοίωμα ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν. Ἐνίοτε μία πλάνη τὴν βασανίζει εἰς τοὺς χρωματισμούς τῆς, χρωματισμοὺς φαιούς, ἐνέχοντας μίαν στυγνότητα παθητικὴν, ἐμμιονον, σχεδὸν σταθεράν, ὅλως ἀτομικὴν· εἶνε ἡ πλάνη τῆς ἁρμονίας, τὴν ὁποίαν ὅταν κατορθώσῃ νὰ συναντήσῃ, οὔτε ὁ χρόνος οὐδ' ὁ τόπος δύνανται νὰ καταμετρήσωσι.

Ἀλλὰ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν, τὸ φῶς τὸ ἐκθαμβωτικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος, τὸ διεισδύον εἰς πᾶσαν γωνίαν καὶ φωτίζον μὲ ἀναλαμπὰς ὑπερόχου αἴγλης τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, δὲν πρέπει νὰ ζητῇ τις ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς Ἑλληνίδος ποῦ ἔζησεν εἰς τὰ ξένα. Φῶς καὶ ζωὴ ξένη, κοσμοπολιτισμοῦ, περιθῆει τὰ ἔργα τῆς Ἀσπριώτου· ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς οὐδαμοῦ φαίνεται. Ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἡ καταδικασθεῖσα ἐπὶ αἰῶνας νῦν νὰ ζῇ τὸν ὀμιχλώδη βίον τῶν ὑπερβορείων χωρῶν, δὲν δύναται ἀκόμη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν παλαιάν τῆς καλάν, καὶ οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες καλλιτέχναι φυγαδεύονται σὺν ἐντενυμένῳ πονηρίᾳ ἀπὸ ἀκόμῃ εἰς τὴν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι δὲν ἐφύσησεν ἡ πνοὴ τῆς στοργῆς διὰ ν' ἀγκαλιάσῃ ὅτι καλὸν ἔχει ἡ τέχνη καὶ νὰ τὸ χαρίσῃ εἰς τὴν ζωὴν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΤΑΛΟΠΑΙΣ — ΣΠΟΥΔΗ
ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: „Φαία και Νυμφαία“ δράμα εις πράξεις τέσσαρας, υπό Χρ. Δαραλέξη. —
Τὸ „Μπαλκόνι“ δράμα εις πράξεις τρεῖς, υπό Κ. Χέιμπεργ.

Ο πρίγκιψ Μάλγης ἀγαπᾷ τὴν κόμησσαν Φαίαν. Κάποια ἀπιστία, ψυχικὴ ἀπλῶς ἀπιστία, διαλύει τὸν σύνδεσμον τοῦτον, καὶ ὁ πρίγκιψ Μάλγης εὐρίσκεται πάλιν ἐλεύθερος νάγαπήσῃ. Καὶ ἀγαπᾷ τὴν Ἑλδαν. Φαίνεται ὅμως, ὅτι τὸ παρελθὸν εἰς τὸν ἔρωτα δὲν γάνει ποτὲ τὰ δικαιώματά του, ὅταν ὁ ἔρως αὐτὸς διακοπῇ ἀνικανοποίητος καὶ εἶνε πλήρης γοητείας. Ὁ Μάλγης, ἀγαπῶν ἤδη τὴν Ἑλδαν, ἐπαναβλέπει τὰ γαλανὰ μάτια τῆς Φαίας, καὶ ὁ παλαιὸς πόθος ἐξανάπτει, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς γοήσεως λησμονεῖ τὴν νέαν ἔρωμένην. Ἡ Ἑλδα μανθάνει τὰ πάντα· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου ἡ ῥῆξις θὰ ἐπῆρχετο, διότι ἡ Φαία παρεδόθη εἰς τὸν Μάλγην, διότι ὁ Μάλγης ἀνῆκει εἰς τὴν Φαίαν. Ἄλλ' εἶνε ἄρα γε εὐτυχής; Ὁχι· ἡ ἀπόλαυσις ἐπέφερε τὸν κόρον καὶ ἐθανάτωσε τὸν ἔρωτα. Ὁ Μάλγης ἀγαπᾷ εἴπερ ποτε τὸρα τὴν Ἑλδαν του. Ἄλλ' εἶνε πλέον ἀργά· τί ἐξηγήσεις νὰ τῆς δώσῃ; πῶς νὰ τον πιστεύσῃ; Φεύγει λοιπὸν μετὰ τὴν Φαίαν, ἔχων ἀπόφασιν ναυτοκτονήσῃ, ἀφ' οὗ τῇ δώσῃ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον τῇ ὀφείλει, καὶ ἡ ἐγκαταλειμμένη Ἑλδα ρίπτεται ἀπὸ τὴν ταράτσαν τοῦ πύργου τῆς εἰς τὴν θάλασσαν.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦ κ. Δαραλέξη, ξηρά, γυμνὴ ὅλων ἐκείνων τῶν λεπτομερειῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν προσθέτουν εἰς τὴν οὐσίαν, παρὰ μόνον εἰς τὴν μορφὴν. Ὅσοι δὲν παρενρέθησαν εἰς τὰς δύο παραστάσεις τοῦ δράματος καὶ ἀναγινώσκουν τὸρα τὴν ὑπόθεσιν, ὅπως τὴν διηγούμεαι, εἶμαι βέβαιοι ὅτι θαπορήσουν πολὺ, πῶς ἡ «Φαία καὶ Νυμφαία» ἐσημείωσε μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλύτερας ἀποτυχίας τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου! Ὁ λόγος εἶνε ἀπλούστατος: Ἡ ὑπόθεσις καλὴ, ἀλλ' ἡ δραματοποίησις ἀτυχεστάτη. Σκηναὶ ἀσύνδετοι, διάλογοι ἀνούσιοι καὶ ἀσημαντοί, ἐπαναλήψεις ἀφόρητοι, ἀσύμμετρος ἐξέλιξις, πότε μετ' ἄλλα καὶ πότε μετ' ἄλλα σημειωτόν,

ἐν αἰώνιον λά μινόρε καὶ ἐν διαρκὲς ἀνισορροπία. Ὁ κ. Δαραλέξης, πρὶν γράψῃ τὴν «Φαίαν καὶ Νυμφαίαν» ἀνέγνωσε τὴν «Πριγκίπισσαν Μαλέν» τοῦ Μαίτερλιγκ, καὶ κατώρθωσε νάπομυθητῇ τὴν ἀσυνήθη τῆς τεχνοτροπίας. Δυστυχῶς τὰ ἐσώτερα προτερήματα τὸν διέφυγον, καὶ εἰς αὐτὸ δὲν πταίει, διότι ἔπρεπε νὰ εἶνε Μαίτερλιγκ. Καὶ ἂν προσέθεσε μερικά ἐξ ἰδίων του, — ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία εἶνε ἀρκετὰ ψυχολογημένη, τὴν ἀβρότητα τοῦ αἰσθηματος, τὴν λεπτότητα τῆς ὕφης, μερικὰς εἰκόνας ποιητικὰς, μερικὰς εὐτυχεῖς ἐκφράσεις εἰς τὸν διάλογον, — ὅλα αὐτὰ ἐπνίγησαν, κατεβαρυσώθησαν εἰς τὰ χάσματα, καὶ ἐφάνησαν μάλιστα γελοῖα.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὸ δράμα τοῦ κ. Δαραλέξη ἀπέτυχε, διότι δὲν ἦτο πολὺ ἐπιτυχημένον, αὐτὸ καὶ ἐάντ' ἑαυτοῦ. Εἰς τὴν ἀποτυχίαν του ὅμως συνέτεινε κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ «Νέα Σκηνή». Ἡ πρώτη πράξις καὶ ἡ τελευταία τῆς «Φαίας καὶ Νυμφαίας» διαδραματίζονται εἰς τὴν ταράτσαν ἐνὸς μεσαιωνικοῦ πύργου, αἱ δὲ δύο ἄλλαι εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν του. Αἱ μεταλλαγαὶ αὐταὶ τῆς σκηνογραφίας ἐγίνοντο τόσον βραδέως μετ' ἀτελῆ μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτει τὸ θέατρον τῆς Ὁμονοίας, ὥστε μόνον διὰ τὴν πρώτην ἐχειρίσθη διάλειμμα μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας! Φυσικὰ παρητήθησαν τῆς δευτέρας, εἰς δὲ τὴν ἐπομένην παραστάσιν παρητήθησαν καὶ τῆς πρώτης. Οὕτω τὸ δράμα ὅλον ἐπαίχθη εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἶθουσαν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς στρεβλώσεως αὐτῆς, ὑπέστη καὶ μερικὰς ἄλλας. Οἱ ἡθοποιοὶ ἐφοροῦσαν βαρεῖας καὶ πολυτελεστάτας ἐνδυμασίας, διαφόρων ἐποχῶν, ἀλλὰ δὲν ἐγυμνάσθησαν νὰ κινῶνται μετὰ αὐτὰς ἐλευθέρως, καὶ ἦσαν ἀδέξιοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἐπρόσεχαν πάντοτε κομικώτατα νὰ μὴ πατήσουν τὰς οὐρὰς τῶν πριγκιπισσῶν. Καὶ εἶχαν μὲν ἀποστηθίσῃ τὸ δράμα, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἀκόμη εἰς θέσιν, — διὰ τὸ ἀσύνθηδες τοῦ πράγ-

ματος, βέβαια, — ναπαγγέλλουν τὰς ὄνειρώδεις του φράσεις μὲ ἄλλο ὕφος καὶ μὲ ἄλλην φωνὴν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἀπαγγελίας. Καὶ ἡ ἐχθρική στάσις τοῦ ἀκροατηρίου, διαρκῶς εἰρωνευομένου καὶ καγχάζοντος, ἐπιτῆζαν τὴν ταράχην των. Δι' αὐτὰ ὅλα ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ «Φαία καὶ Νυμφαία» δὲν διερμηνεύθη ἀκριβῶς, καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἂν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῇ ἄλλο θέατρον, καὶ ἄλλοι ἡθοποιοί, περισσότερον ἐξοικειωμένοι μὲ τὸ εἶδος, — ὄνειρον αὐτὸ ἀκόμη διὰ τὰς Ἀθήνας! — ἡ ἐντύπωσις θὰ ἦτο ἀσυγκρίτως καλλιτέρα. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ὅταν ἀνεγνώσαμεν ἐν χειρογράφῳ τὸ ἔργον τοῦ κ. Δαραλέξη, εἴχαμεν πολὺ διαφορετικὴν ἐντύπωσιν, καὶ οὐδέποτε ἐφантаζόμεθα ὅτι τὸ ἐπερίμενε τοιαύτη ἀποτυχία. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ποῦ συγκρίνομεν τὰς δύο ἐντυπώσεις, φοβούμεθα μήπως τὸ ἔργον αὐτὸ ἔχει πολὺ, μὰ πολὺ περισσότερᾳ ἀξίαν ἀπ' ὅσον ἐφάνη ἐκ τῆς παραστάσεως, καὶ μήπως διαπράττομεν τὴν μεγαλητέραν ἀδικίαν τῆς ζωῆς μας, κρίνοντας αὐτὸ κατόπι τῆς ἐντυπώσεως, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμεν εἰς τὸ θέατρον...

Ὁ ἴδιος φόβος θὰ μας κατεῖχε, προκειμένου νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ «Μπαλκόνι», ἂν καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο πρωτότυπον. Ἀλλ' εὐτυχῶς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς μας ἐπιδοκιμασίας. Διὰ τὸ «Μπαλκόνι» τοῦ τὸν συνεχάρη ὁ Ἰψεν, καὶ ὠμίλησεν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Γεώργιος Μπράντες, καὶ ἄλλοι ἐπίσης γνωστοὶ κριτικοὶ τὸ ἀνέλυσαν, καὶ τὸ συνεζήτησαν, καὶ τὸ ἐθαύμασαν. Καὶ ὅμως εἰς τὸ θέατρον δὲν μας ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἐπεριμέναμεν ἀπὸ τὴν φήμην του, καὶ δὲν ἡσθάνθημεν οὔτε μίαν φορὰν τὸ ρῆγος ἐκεῖνο τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔδωσαν πολὺ μετριώτερα ἔργα. Τὸ ἐθαυμάσαμεν, καὶ τὸ ἐθαυμάσαμεν πολὺ, ἀλλ' ὅχι διὰ τῆς ἐνοράσεως, ὅπως πρέπει νὰ θαυμάζεται κάθε καλλιτέχνημα, ἀλλὰ κατόπι, διὰ τοῦ νοῦ, διὰ τῆς ψυχρᾶς ἀναλύσεως, ὅταν συνεκεντρώθημεν καὶ ἡθελησαμεν νὰ ἐξετάσωμεν τί εἶδαμεν καὶ τί ἀκούσαμεν... Καὶ εἶνε μὰ τὴν ἀλήθειαν πολὺ φυσικόν, ἡθοποιοὶ νέοι καὶ ἀγύμναστοι, παίζοντες ἕως χθὲς ἀκόμη τὴ «Νύφη μου», νὰ μὴ ἡμποροῦν σήμερον νὰ διερμηνεύσουν ἕνα τόσο βαθύ, κενότροπον καὶ διαφορετικὸν ἔργον. Θὰ ἐχρειαζέτο μεγάλη κατῆχσις καὶ μεγάλη προπονήσις. Ἀλλ' ἡ σπουδὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτοιμάζει τὰ ἔργα ἡ «Νέα Σκηνή», ἀποκλείει τὴν εὐσυνείδητον μελέτην, καὶ ἡ σχολαστικὴ ἐκείνη

φροντὶς περὶ τῶν ἐλαχίστων ἀποκλείει τὴν φροντίδα περὶ τῶν οὐσιαστικῶν. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐσημειώθη ἀκόμη μία ἀποτυχία, δι' ἐνὸς ἔργου πραγματικῶς ὑπερόχου καὶ μετὰ στοργῆς μεταφρασμένου.

Καὶ εἶνε τῶντοντι ὑπέροχον ἔργον τὸ «Μπαλκόνι». Ὁ γῶρος δὲν μου ἐπιτρέπει νὰ ἐπιχειρήσω λεπτομερῆ ἀνάλυσιν. Ἡ Ἰουλία, τὸ αἰώνιον θῆλυ, ἡ ἀπιστος πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀλλὰ πιστὴ πρὸς τὴν φύσιν, ἡ παραδιδόμενη πάντοτε εἰς τὸν ἰσχυρότερον, — ὁ πρωτότος τῆς σύζυγος, ὁ γέρον καὶ ἀσθενικός, ὁ ραγισμένος ὅπως τὸ μπαλκόνι τοῦ σπιτιοῦ του, ὁ ἀποκαλύπτων τὴν ἀπιστίαν τῆς συζύγου του, καὶ ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του, σκώπτων καὶ σαρκάζων καὶ ἐπειτα πίπτων μαζὶ μὲ τὸ ραγισμένο μπαλκόνι καὶ συντριβόμενος, — ὁ Ἀβελ, ὁ ἐραστής καὶ κατόπι δεύτερος σύζυγος, ὁ ποιητής, ὁ ὄνειροπόλος, ὁ φιλόσοφος, ὁ μαθητὴς τοῦ Νίτσε, ὁ συλλαμβάνων τὴν γυναῖκά του μὲ ἄλλον ἐραστήν, ἀλλὰ μὴ αὐτοκτονῶν αὐτός, καὶ φεύγων ἀπλούστατα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του, — ὁ Ἀντώνιος, ὁ ὀρμητικὸς κατακτητής, ὁ ἰσχυρότερος ὄλων, εἰς τὸν ὁποῖον ἐναπομένει τὸ θῆλυ, — ἰδοὺ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ἄξιον ἕκαστον μακρᾶς καὶ ἰδιαιτέρας μελέτης. Ἀλλὰ καὶ πόσον δυνατὰ αἱ σκηναὶ ὅλαι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ πόσον κενότροπος ἡ κατασκευὴ, καὶ πόσον ὠραῖος ὁ συμβολισμός, καὶ πόσον μεστός ἐννοιῶν ὁ διάλογος! Καὶ νὰ συλλογίζωμαι, ὅτι εἰς τὴν παράστασιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀπεκαλύφθη ἔξοχον εὐθὺς ὡς ἐπεχείρησα νὰ το ἀναλύσω, ἐκῆταξα μὲ ἀπορίαν τοὺς παρακαθημένους μου!.. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μ' ἐκύτταζαν μὲ μεγαλειτέραν ἀκόμη ἀπορίαν, κ' ἐσταυροκοποῦντο χωρὶς νὰ κινοῦν τὴν χεῖρα, καὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ καγχάσουν, ἂν τὸ δράμα δὲν ἦτο ἐπιτέλους ἐνὸς Χέιμπεργ...

Ὁχι, ὠρισμένως οὔτε οἱ ἡθοποιοὶ μας οὔτε τὸ κοινόν μας, οὔτε οἱ κριτικοὶ μας φεῦ! δὲν εἶνε ἀκόμη δι' ἔργα ἐξερχόμενα τοῦ συνήθους, τοῦ παραδεδεμένου, τοῦ τετριμμένου. Αἱ ὀλίγαι ἀπόπειραι, αἱ ὁποῖαι ἔγειναν ἕως τώρα, δὲν ἤρκεσαν διὰ νὰ προλειάνουν τὸν δρόμον, πρὸς τὴν ἀνεξιθρησκείαν τοῦλάχιστον, καὶ ἡ «Νέα Σκηνή» θὰ ὑποστῇ ἀκόμη τὴν πικρίαν καὶ τὴν ζημίαν ἀρχαίων ἀποτυχίων, ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ἐπιτυχία ἐκείνη, τὴν ὁποίαν, μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἐπαύσαμεν περιμένοντες ἀπὸ αὐτὴν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

LAURENT TAILHADE

ΠΡΟ ἐνὸς ἔτους μετὰ τὴν δημοσίευσιν σφοδροῦ πολιτικοῦ ἄρθρου, θίγοντος τὰς διενεχόμενες σχέσεις τῆς Γαλλίας, ὁ Laurent Tailhade κατεδικάσθη εἰς ἐνὸς ἔτους φυλάκισιν. Καὶ διῆλθε τὸν χρόνον τῆς ποινῆς του εἰς ἓν κομψὸν διαμέρισμα τοῦ τμήματος τῶν πολιτικῶν καταδίκων, λαμβάνων ἀρκετὰ καλὴν τροφήν, θέρμανσιν καὶ φωτισμόν. Καθ' ἑκάστην ἐδέχτο τοὺς πολυαριῆμους φίλους του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνίστε συγκατελεγόμην καὶ ἐγὼ εἰς τὸ φιλόξενον ἐπὶ τούτῳ δωμάτιον, ὅπου συνηθροίζετο ἑξάμερος φιλολογικὴ συντροφία.

Διότι ὁ Laurent Tailhade, μὲ ὅλα του τὰ ἄρθρα τὰ τείνοντα νὰ ἀποδείξουν τὸ ἐναντίον, εἶναι πρὸ πάντων φιλόλογος καὶ ὡς φιλόλογος παρουσιάζεται καὶ πάλιν σήμερον εἰς τὸ γαλλικὸν κοινόν, μετὰ ἐνὸς ἔτους ἐργασίαν ἐν τῇ φυλακῇ του, μὲ δύο τόμους ἐμφανισθέντας συγχρόνως, παρὰ τὸν τίτλον τοῦ ἐνὸς καὶ τὸ αἰματόχροον ἐξώφυλλον: *Λόγοι πολιτικοί*. Ὁ ἄλλος τόμος, μὲ τὸ χρυσαμένον ἐξώφυλλον τοῦ ἐκδότου Φασκέλ, εἶναι ἔργον φιλολογικὸν τὸ ὁποῖον δὲν φαίνεται κατὰ πρῶτον ἄξιον τοῦ γοήτρου ἐνὸς φιλόλογου, διότι πρόκειται περὶ μεταφράσεως — τῶν Σατιρῶν τοῦ Πετρονίου — ἀλλὰ μετάφρασις τοιαύτη εἶναι ἐχέγγυον δόξης ὑπερτέρας πολλῶν ἔργων πρωτοτύπων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται καθ' ἑκάστην. Δὲν θὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν *Λόγων Πολιτικῶν*, τῶν ὁποίων ὀφείλω νὰ ἐξάρω τὸ ἐξαίρετον καὶ διαγυγές ὕφος, ἀδυνατῶ ὅμως νὰ ἐπαινέσω τὴν σφοδρότητα, ἀλλὰ θὰ ἐμμένω ἐνταῦθα εἰς τὸ ἔργον του ὡς μεταφραστοῦ.

Ὁ Laurent Tailhade δὲν μᾶς παρουσιάζει μὲ τὴν μετάφρασιν τῶν «Σατιρῶν», ὅπως οἱ πλείστοι μεταφρασταὶ τῆς ἑλληνολατινικῆς ἀρχαιότητος, σχολαστικὴν ἐργασίαν. Ἐίδεσε τὸ ὄνομά του ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πετρονίου, διότι εὗρετο ἐν ἑαυτῷ συγγένειαν πνευματικὴν πρὸς τὸν λατῖνον συγγραφέα καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο ἐνδε-

δειγμένος νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν Πετρονίου ἐνταῦθα, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀδυνατοῦν νὰ ἀπολαύσουν εἰς τὸ πρωτότυπον τὸ περιέργον βιβλίον του. Δὲν ἐλλείπουν μεταφράσεις ἄλλα σχολαστικαὶ γνωρίζω τοῦλάχιστον ἡμίσειαν δεκάδα. Μεταξὺ αὐτῶν μάλιστα ὑπάρχει μία, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἀξία περιφρονήσεως, ἀλλ' ἡ τοῦ Tailhade εἶναι συγχρόνως καὶ μετάφρασις πιστὴ καὶ θαῦμα ἀπλότητος, καλαισθησίας καὶ γραφικότητος.

Ἐγνώρισα τὸν Tailhade κατὰ τὴν πλήρη ὀριμότητά του, ὅτε ἀκόμη τὸ μείωπόν του ἐστέφετο ὄχι ἀπὸ ἀργυρᾶν ἀλλὰ βαθύχρωμον κόμην. Ἦτο τότε ἐν ὅλῃ τῇ λάμπει ποιητοῦ μυστικιστοῦ Παρνασιδέως ἔχων ἀπλοῦν ἀλλ' ἐνδοξον ἐφόδιον τὰς δύο συλλογὰς του: *Ὁ Κῆπος τῶν Ὀνείρων* καὶ *Vitraux*. Ἀπῆλανε τότε εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους φήμης ποιητοῦ ἀριστοκράτου καὶ ἡ φήμη αὕτη ἦτο δικαία, διότι καὶ εἰς τὴν ζωὴν του καὶ εἰς τοὺς στίχους του, ἔμενε ζηλοτύπως μακρὰν τῶν γυναικῶν τοῦ πλήθους. Ἐξ ὥς ἐν ἀπομονωμένῳ πύργῳ, τὸν ὁποῖον κατέλειπε μόνον ὅταν μετέβαινε ἐκεῖ ὅπου διὰ τὸ θέλητρον τῆς ὁμιλίας του ἦτο περιζήτητος ἀλλὰ καὶ ἐπίφοβος, διότι ἡ χάρις τῶν λόγων του, ἐκάλυπτε διαρκῶς ὡς μὲ πλούσιον βελούδον, ὅσεις ὄνυχας, τῶν ὁποίων τοὺς βαθεῖς νυγμοὺς πολλοὶ τῶν φιλόλογων μας τοῦ συρμοῦ ἤρχιζαν νὰ αἰσθάνονται. Κατ' ὀλίγον, ἔκτοτε, ὁ Tailhade ἔδιδε εἰς πᾶσαν περίστασιν δείγματα τῆς σατυρικῆς ἰδιοφυΐας του κατὰ τῆς παγκοσμίου ζωότητος. Πρὶν μᾶς δώσῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ Πετρονίου, ὁ L. Tailhade ὑπῆρξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ Πετρονίος μας. Οἱ καρποὶ τῆς σατύρας του ἀπετέλεσαν δύο συλλογὰς: *Au pays du mufle* καὶ *A travers les grouins* αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀμίμητα πρότυπα εἰς τὸ εἶδος των. Ἡ μωρία τῶν ἀστῶν καὶ τὸ γελοῖον τῶν λογίων μας στηλιτεύονται περιφανῶς μὲ ἀπαράμιλλον δύναμιν.

Με τοιαῦτα ἐφόδια ἐννοεῖται πῶς, ὁ Laurent Tailhade ἦτο προωρισμένος νὰ ἐντυφώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Πετρονίου καὶ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ κάλλος του.

Παρὰ τοὺς χωρίζοντας αὐτὰ αἰῶνας, τὰ ἔθνη καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Ρώμης καὶ τῶν Παρισίων ὁμοιάζουν περισσότερο ἅφ' ὅ,τι νομίζει τις καὶ εἰς τὸν ὥραϊον καὶ σοφὸν πρόλογον ὅστις προτάσσεται τῆς μεταφράσεως τοῦ Laurent Tailhade, ὁ μαρκήσιος Μπουαζολὲν εἰπε δικάως: «Τότε μόνον θὰ ἐννοηθῇ ἡ λατινικὴ φιλολογία ὅταν φροντίσωμεν νὰ σχετίσωμεν αὐτὴν φράσιν πρὸς φράσιν ὥς καὶ τὰ πολιτικὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἀνέλιξιν τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας, ἣτις εἶναι ὡς ἐπανάληψις εὐρυτέρᾳ καὶ μᾶλλον προσιτῇ διὰ τῆς καθαρότητός της τῆς ἐπιβοηθούσης τὰ ἔθνη ἐν τῇ πρὸς μάθησιν ὁρμῇ των». Τοιοῦτοτρόπως εἰργάσθη ὁ Tailhade εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Σατιρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναγινωσκόμεναι δίδουν τὴν ἐντύπωσιν σημερινοῦ ἔργου.

Ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ Πετρονίου δὲν ἐπαπαυόμεθα βεβαίως εἰς φαντασιώδεις ὑποθέσεις τῶν λογίων, ἀκόμη ὀλιγότερον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συγγραφέως τοῦ *Quo vadis*. Ἀλλὰ τὸ ἔργον, αὐτὸ καθ' ἑαυτό, φωτίζει ἀρκετὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ συγγραφέως ὥστε ἐκλείπει πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τῆς πνευματικῆς συγγενείας ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ λατίνου καὶ τοῦ μεταφραστοῦ του. Τὴν εὐρίσκω τόσον στενὴν ὥστε ἂν ὁ Tailhade, ἀντὶ νὰ ζῇ εἰς Παρισίους ὑπὸ τὴν τρίτην γαλλικὴν δημοκρατίαν, εἶχε ζήσει εἰς Ἰταλίαν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Καρακάλλα καὶ τοῦ Τριμαλκίωνος, θὰ ἔ-

γραφε τὰς Σατίρας ὁποίας τὰς ἔγραψεν ὁ Πετρόνιος ἢ περίπου· καὶ ἂν ὁ Πετρόνιος ἔζη σήμερον εἰς Παρισίους, αὐτὸς ἀναμφιβόλως θὰ μετέφραζε τὰς Σατίρας τοῦ Tailhade ἅφ' οὗ εἶχεν ἤδη ἐξακοντίσει τινὰς ἐκ τῶν ἀμειλίκτων θρύλων τοῦ Pays du Muffle.

Ἡ μετάφρασις τοῦ Tailhade εἶναι ἔργον ζωντανὸν καὶ συγχρόνως ἔργον καλλιτέχνου καὶ λογίου. Ἠκολούθησε τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν συμφώνως μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτοτύπου τὸ ὁποῖον ἀναφαίνεται εἰς τὰς ἐλαχίστας φράσεις, τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας. Ὅταν ὁ Πετρόνιος φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ πρόσωπα τῆς ὑποστάθμης τοῦ ὄχλου, ὁ μεταφραστὴς μεταχειρίζεται χωρὶς σεμνοτυφίαν τὴν κατωτάτην διάλεκτον, μὴ καταφεύγων εἰς ἀντιστοιχίους φράσεις. Ἐὰν ἐνίοτε δὲν εὐρίσκη τὴν κυριολεξίαν, μολονότι γνωρίζει κάλλιστα τὴν διάλεκτον αὐτὴν, δὲν διστάζει νὰ δημιουργήσῃ, πάντοτε δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν του ἐνυπάρχει ἡ γνώσις καὶ ἡ καλαισθησία ἡ ἀπαράμιλλος. Εἶναι δύσκολον εἰς τὰς παλλομένας αὐτὰς σελίδας τί νὰ θαυμάσῃ τις, τὸν φιλόλογον ἢ τὸν καλλιτέχνην. Ἐχρειάζετο ἡ διπλὴ αὐτὴ ὑπόστασις μετ' ἰδιοφυΐαν σατυρικὴν, διὰ νὰ μεταφρασθῶσιν αἱ Σατίραι καὶ μόνος ὁ Tailhade κατεῖχε τὸ τριπλοῦν αὐτὸ τάλαντον.

Ἐὰν ὁ Tailhade ἤθελε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς θορυβώδεις ἀναρχικὰς σφαίρας διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν, θὰ ἠνυχομένη μετὰ τὸν Πετρόνιον νὰ μᾶς δώσῃ ἐν μετάφρασει τὰ δηκτικὰ ἐπιγράμματα τοῦ Μαρτιαλίου. Ἡ ἐπικαιρότης εἶναι ὅχι ὀλιγότερον ἐπιτυχής.

E. SANSOT-ORLAND

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Αἱ μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν ὀλίγαι ὑπολειπόμεναι ἡμέραι σημειοῦσι τὸ κατακόρυφον τῆς ἐκλογικῆς κινήσεως. Ἡ ἀθόρυβος καὶ ἐν μυστικοῖς διαβουλίαις ἐνέργεια περὶ τὴν συνεννόησιν τῶν ἐπαρχιακῶν πολιτικῶν παραγόντων καὶ κατάρτισιν τῶν συνδυασμῶν ἀποτελεῖ τὰ θεμέλια τῆς ὁργανώσεως, ἥς ἀπλοῦν ἀριθμητικὸν ἔξα γόμενον ἔσται ἡ πρὸ τῆς κάλπης παρέλασις. Ὅντως ἐν τῷ παρόντι ἀγωνί τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιρροῶν πρὸς ἀλλήλας, ἐλάχιστα παρεμπίπτει ὁ γενικὸς χρωματισμὸς τῶν κομμάτων. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην αἱ προσεχεῖς ἐκλογαὶ εἶναι ἐπ' ἀνόδου πρὸς τὰ παλαιὰ πολιτικὰ ἤθη τῆς χώρας. Ἐστέρησαν αἱ πηγαὶ τῶν μεγάλων λαϊκῶν ρευμάτων, ἅτινα κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, φερόμενα πρὸς μίαν ἐκ τῶν δύο ἀγωνιζομένων μερίδων, συμπάρειον τὰς τοπικὰς ἐπιρροάς, τὰς ἀπὸ μακροῦ κεκτημένας. Σήμερον ἡ πάλιν γίνεται κυρίως δι' ἐντέχνων ἀριθμητικῶν ὑπολογισμῶν ἐν τῇ καταστρώσει τῶν συμμαχιῶν μεταξὺ τῶν τοπικῶν προσωπικῶν ὁμάδων κατὰ τοὺς καλουμένους μικτοὺς, ἀλλὰ πράγματι ἄχρους συνδυασμοὺς.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἄξιον μεγίστης προσοχῆς. Ἡ εἰς κόμματα γενικῆς πολιτικῆς διαίρεσις τοῦ λαοῦ, ὑπερτέρα τῶν τοπικῶν διαίρεσεων, ἦτο σημεῖον πολιτικῆς προόδου. Αἱ διαφοραὶ τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος μεταξὺ τῶν δύο μαχομένων κομμάτων ἀληθῶς δὲν ἠδύναντο νὰ ὁρισθῶσιν εἰς γράμματα σταθεράς, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὑπῆρχεν ἀόριστος τις μὲν ἀλλ' ἐμφανὴς ἀντίθεσις πολιτικῶν ἰδεῶν κατὰ τὸ διοικητικὸν καὶ τὸ κυβερνητικὸν ἐν γένει σύστημα. Ὁ δὲ τότε διχασμὸς τοῦ ἔθνους σὺν παντος παρίστα καταφανῶς τὴν ἀντίδρασιν ἐναντίον τοῦ στενοῦ ἐπαρχιακοῦ πνεύματος.

Ἡ σημερινὴ ὑποχώρησις πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς παραδόσεις, λείψανα τῶν παλαιῶν κοινοτικῶν θεσμῶν, βεβαίως ὀφείλεται εἰς μίαν αἰτίαν. Καὶ τὴν αἰτίαν ταύτην δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀνεύρῃ ὁ μελετῶν ἀπὸ γενικωτέρας ἀπο-

ψεως τὰ πολιτικὰ πράγματα. Ἡ ἀθόρυβος συντελουμένη καὶ κατάδηλος διὰ τοὺς μὴ ἀπαισιοδόξους ἐξελίξις τείνει πρὸς δημιουργίαν ἀληθῶν συνταγματικῶν κομμάτων. Κομμάτων χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων οὐχὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ἀξιώσεων μεζονος κυβερνητικῆς ἐπαρκείας, ἀλλ' ἐκ τοῦ διαφοροῦ προγράμματος, καθ' ὃ εἰλικρινῶς ἕκαστον αὐτῶν ἀξιοῖ νὰ κυβερνήσῃ τὴν χώραν. Τὰ προσωπικά κόμματα ἦσαν τὸ πρῶτον τῆς ἐξελίξεως στάδιον. Ἡ δρᾶσις αὐτῶν περιορίζετο κατ' ἀνάγκην ἐντὸς αὐτῶν τῶν ὁρῶν, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὸν σχηματισμὸν των. Διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς διαρκῶς προσοδευούσας λαϊκὰς ἀξιώσεις καὶ ἤλθεν ἡ μοιραία στιγμή, καθ' ἣν ἀπώλεσαν τὸ κύρος. Ἡ κατάρτησις εἶνε ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἀποσυνθέσεως. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν κομμάτων τούτων πέρωται ἤδη ν' ἀναστηλωθῶσιν αἱ ἀληθεῖς συνταγματικαὶ μερίδες τοῦ μέλλοντος.

Πολλάκις ἐλέχθη ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ κατὰ προγράμματα διαίρεσις τῶν κομμάτων, διότι εἴμεθα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τοῦτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνουσα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεθα ὅντως σύμφωνοι, ἔφ' ὅσον δὲν προῆλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εὐρύτεραι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων νὰ καταρτίσωσιν ὠρισμένον σύστημα οἰκονομικῆς, διοικητικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, καθ' ὃ νὰ ἐπιζητηθῶσι τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ἡ δὴθεν ὁμοφωνία εἶναι ἀπλοῦς εὐφημισμὸς τῆς ἀγνοίας. Σὺν τῇ ἐπιγνώσει τῶν ζητημάτων θὰ ἐπέλθῃ ἀναγκάως κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἡ διάστασις τῶν ἰδεῶν κατὰ διαφοροὺς δρόμους, τείνοντας πάντας πρὸς τὸ αὐτὸ τέρας, τὴν ἐθνικὴν εὐημερίαν καὶ πρόοδον. Καὶ τότε ἕκαστος θὰ ταχθῇ κατὰ τὰς πεποιεθῆσιν του πρὸς μίαν τῶν ἰδεῶν, πρὸς τὸ ἐκπροσωποῦν ταύτην κόμμα.

Μία ἐκδήλωσις τῆς νέας ταύτης ἐξελίξεως ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὰς παρελθούσας ἐκλογὰς ἐμ-

φάνισις τῶν ἀνεξαρτήτων ὑποψηφίων. Οἱ ἀνεξάρτητοι εἶναι οἱ πρόδρομοι τῶν νέων κομμάτων. Ἄλλ' οἱ ὅροι τῆς τε ἐμφανίσεως καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν ἦσαν τοιοῦτοι, ὥστε ἡ πραγματοποίησις τῆς ιδέας περιωρίσθη ἀπλῶς εἰς μίαν ἐκλογικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἐξηφανίσθη σχεδὸν ἐντελῶς διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς περιόδου. Νέα ἐντεῦθεν ἀποθάρρυνσις τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος, ὅπερ ἐχαιρετίσθη μὲ τόσον ἐνθουσιασμὸν καὶ τόσας ἐλπίδας.

Ὡς πᾶσα ἐξέλιξις οὕτω καὶ ἡ τῶν ιδεῶν κατὰ τὰς λαϊκὰς ομάδας οὐδέποτε βαίνει κατ' εὐθείαν ὁδόν. Δύο ἀντίθετοι δυνάμεις, ἡ πρόοδος ἀφ' ἑνός, ἐκδηλουμένη διὰ τῆς μεταβολῆς, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀντίδρασις, παριστωμένη ὡς συντηρητικότης, παλαίουσι διαρκῶς πρὸς ἀλλήλας, καί, ἀποκτῶσαι ἐναλλάξ τὴν ὑπεροχήν, χαράττουσιν οἷον ἐλικοειδῆ τροχίαν, δι' ἧς βαίνει βραδέως καὶ ἐπιπόνως ἡ ἐξέλιξις, ἀποκλίνουσα ὅμως πάντοτε πρὸς τὴν πρόοδον καὶ κερδαίνουσα ἔδαφος ἐν ἐκάστη στροφῇ. Ἡ ἀπόκλισις αὕτη δύναται νὰ παρασταθῇ ὡς ἡ συνισταμένη τῶν δύο δυνάμεων, ἧς τὸ τελικὸν σημεῖον κεῖται πρὸς τὸ μέρος τῆς ἰσχυροτέρας.

Ἡ προσεχὴς ἐκλογή παριστᾷ ἓνα τῶν σταθμῶν τοῦ δρόμου. Διηνύθη τὸ τόξον τῆς πρώτης περιόδου καὶ ἡ ἀντίδρασις μὴ εὐρίσκουσα ἰσχυρὰν ἀντιμέτωπον δύναμιν σύρει τὰς ιδέας ὀρμητικῶς πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὸ ἔθνος ἐπανέρχεται εἰς τὰ σημεῖα τῆς ἀφετηρίας περισυλλέγεται εἰς τὰς παλαιὰς ἀκροπόλεις. Εἶναι ἡ ἀρχὴ νέου κύκλου. Ἡ ἐπαύριον τῆς ἐκλογῆς, ὁ θρίαμβος τῆς ἀντιδράσεως, ἔσται συγχρόνως ἡ γενέθλιος τῶν νέων ιδεῶν.

*

Ἐν τῷ μεταξὺ περὶ ἡμᾶς ὁ πολιτικὸς ὁρίζων δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀνέφελος. Ἀληθῶς ἡ Εὐρώπη σήμερον ἔχει ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε ἀνάγκην εἰρήνης πρὸς τηλεσκόρον προστάσιαν τῶν κοινῶν ἀποικιακῶν συμφερόντων, ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ. Αἱ πραγματικαὶ δυσχερεῖαι ἤρξαντο ἤδη κυρίως μετὰ τὴν λήξιν τῆς Σιωνικῆς ἐκστρατείας. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ μεγάλου παγκοσμίου ἐμπορικοῦ προγράμματος ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον καὶ σιδηρὰν ἐπιμονήν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα εἶναι δυνατὰ μόνον ἐν κοινῇ συνεννοήσει. Καὶ δὲν εἶναι πλάνη τὸ λεγόμενον ὅτι κατὰ τὴν νέαν ταύτην διαμόρφωσιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων τὸ παλαιὸν Ἀνατολικὸν ζήτημα κατέχει δευτερεύουσαν θέσιν. Τὰ ἐν τῇ Βορείῳ

Μακεδονίᾳ συμβάντα δὲν εἶχον βεβαίως τὴν σημασίαν, ἣν ἠθέλησαν ν' ἀποδώσωσιν αὐτοῖς οἱ ἐν Σόφίᾳ, ἀλλὰ καὶ σοβαρώτερα ἂν ἦσαν, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μεταβάλλωσι τὴν εἰρηνοφιλον τῆς Εὐρώπης πολιτικὴν. Ἐν τούτοις ἡ ἡμετέρα χερσόνησος εἶναι πάντοτε ἀποθήκη πυρίτιδος καὶ οἱ πυροβολισμοί, ὅσον καὶ ἂν ἀκούωνται ἀραιοί, οὐδέποτε δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀκίνδυνοι.

Δύο ἦσαν τὰ τελευταῖον ἀπασχολήσαντα τὸ παγκόσμιον κοινὸν ζητήματα: Αἱ ἀπεργίαι καὶ ἡ περιοδεία τῶν Τρανσβααλινῶν στρατηγῶν. Αἱ μεταλλευτικαὶ ἀπεργίαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γαλλίας προὔξενον μεγάλας οικονομικὰς ἀνωμαλίας. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀμερικῇ ἡ συνεννόησις φαίνεται ἐπελθοῦσα ὀριστικῶς τῇ παρεμβάσει τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἡμέρας, τοῦ πολυθρυσήτου Πιέρποντ Μόργαν, ὅστις εἶναι σήμερον ὁ ἀπαραίτητος ἀρχηγὸς τῶν μεγάλων οικονομικῶν κινήσεων. Ἀλλὰ καὶ ἡ Γαλλικὴ ἀπεργία φαίνεται τείνουσα πρὸς τὴν λήξιν της, καίτοι ὁ Μόργαν τῆς Γαλλίας δὲν εὐρέθη ἀκόμη. Τὸ σπουδαιότερον πάντων εἶναι, ὅτι παρὰ πάντας τοὺς φόβους τὸ μεταλλευτικὸν ζήτημα ἐνετοπίσθη καὶ ἤδη μικρὸν κατὰ μικρὸν οἱ δυσηρεστημένοι ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ἡ τριὰς τῶν Τρανσβααλινῶν στρατηγῶν περιέρχεται τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ Βρυξελλῶν εἰς Παρίσιους καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βερολίνον ἡ περιοδεία αὐτῶν σημειοῦται διὰ γενημάτων καὶ ὑποδοχῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσι μὲν κυρίως ἐπίσημον χαρακτῆρα, εἶναι ὅμως ἐκδηλώσεις συμπαιδιῶν ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς ταύταις δὲν ἐπικρατεῖ βεβαίως ἡ φειδὼ τῶν λόγων. Καὶ ἀκούομεν οὕτω τὸν Μπόθαν, τὸν Δέβει καὶ τὸν Δελαρέν, διεκτραγωδοῦντας ἐκ περιτροπῆς τὰ δεινὰ τοῦ μακροῦ ἀπέλιδος ἀγῶνος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀκουσίως ἴσως μεταβαλλομένους εἰς ὑμνητὰς τῶν ἰδίων κατορθωμάτων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο προσδίδει παράφορον τὸν τόνον εἰς τὴν ὅλην ἐντύπωσιν. Καίτοι ὁ σκοπὸς τῶν στρατηγῶν εἶναι ἱερὸς, ἀφορῶν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῶν συμπαιδιῶν τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐκ τοῦ πολέμου καὶ οικονομικῆς ἀνακούφισιν τῶν θυμάτων, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκρύψωμεν ὅτι θὰ ἐπρωτιμώμεν νὰ μὴ ἐπὶ ἡγήτοιο ἡ ἐξέλιξις αὕτη τῶν ἡλικιωκῶν πολεμιστῶν εἰς ῥήτορας διαλέξεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΓΑΙΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΑΛΑΪΟΥΣΚΑ!

Αὕτη ἡ λέξις εἶνε θραῦσμα τραγουδιοῦ. Καί ποια ἐπωδὸς ντουέττου τῆς Ἀλάμπρας. Καὶ ἐνῶ τὸ σκάνδαλον ἔλειπε, τὸ τραγοῦδι ἔμεινε. Τὸ ἐμασσούλιζαν προχθὲς τρεῖς ἔφηβοι τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὰ καφεσσαντάν. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τοὺς πετοριγράψω, δι' ἐκείνους ποὺ ξεύρουν τὴν Ἀθηναϊκὴν ζωὴν. Ἦσαν ῥοδοκόκκινοι — προσωνυμῶς — πνιγμένοι εἰς τὰ ἀστραφτερά φωκὸλ. Ἐπάνω των ἐδιαβάζετο ἡ τελευταία λέξις τῆς κομμωτικῆς, τῆς ραπτικῆς, τῆς μυρμηκικῆς, καὶ μία ἀπὸ τὰς τελευταίας, ἂν ὅχι ἡ τελευταία, τῆς ζωῆς. Ἐμπῆκαν μέσα εἰς τὴν ἡσυχίαν μιᾶς λέσχης καὶ εἰς τὴν ραθυμίαν τῆς δευτέρας ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὡς νὰ τοὺς ἔρριξεν ἐκεῖ ἡ ὁρμὴ τοῦ ὀκτωβριανοῦ ἀνέμου, ὁ ὁποῖος δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῖα λουτρά καὶ ἀπὸ ποῖαν ἔπαινον τοὺς ἐμάζεψε. Καὶ μεταξὺ ἐνὸς γλυκίσματος καταβροχθιζομένου καὶ ἐνὸς ἀψεντιοῦ καὶ ἐνὸς σεβασμοῦ Ρήγα — ἐπαίξετο πικέτο — οἱ ἔφηβοι ἐτραγουδοῦσαν τὸ

ἀλαϊουσκά!
ἀλαϊουσκά!

Δὲν χρειάζονται παραπάνω ἀπὸ τρεῖς διὰ νὰ δώσουν τὴν εἰκόνα μιᾶς γενεᾶς, ὅπως δὲν χρειάζεται παραπάνω ἀπὸ ἓνα θραῦσμα τραγουδιοῦ διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὰς σκέψεις καὶ τὴν ζωὴν τῆς Ἡ περιφρημὸς γαλλικὴ ἐπαρχία, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ Ἑλλάς, δὲν ἔχει γηραλέους πολίτας. Εἶνε ἐκεῖνοι ποὺ φοροῦσαν πέρισι ναυτικά, καὶ προπέρουσι ἐκινλοῦσαν στεφάνι εἰς τὸ Ζάμπειον. Δὲν ἤξεύρω τὴν νύκτα ἐκείνην, ἂν τὸ πρωῒνον φῶς χυρόμενον ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς λέσχης — εἶνε μία λέξη τῆς πόλεως ποὺ ἔγινε διὰ μεγάλους, καὶ σὺν τῇ πόλει τῆς πόλεως ποὺ ἔγινε διὰ τὰ παιδιὰ τῶν κατήντησε νὰ σὺντάξουν ἐκεῖ τὰ παιδιὰ τῶν μεγάλων — εὔρε τὰ κομψὰ προσώπια ὁ ἐφῆβων ἐπάνω εἰς τὸ πικέτο. Ἐνθυμοῦμαι ὁ μὲν πῶς ἤκουσα ὁμοβροντίας φελλῶν σφενδονιζομένων πρὸς τὸ ταβάνι. Ἀλαϊουσκά!

Καὶ τὴν ἐπομένην κάπου πάλιν εἶδα τὴν γενεάν με περισσοτέρους ἀντιπροσώπους. Ἡ ὥρα ἦτο πάντοτε τρεῖς μετὰ τὰ μεσάνυχτα, δὲν ἤμπορούσε νὰ εἶνε ἐνωρίτερα. Καὶ οἱ ἔφηβοι ἡ-

σαν ἱππῶται. Συνώδεον κυρίας. Τὸ νυκτερινὸν κέντρον ἐγέμισεν ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τῆς χορευτικῆς φούστας, ἀπὸ λάμπεις σαρκὸς ἀφρόνων, παλαιούσης με ἀλοιφᾶς πρὸς τὸ φῶς. Ὅλη ἡ ἀγνότης τοῦ καφεσσαντάν. Ὅλαι αἱ πτωχαὶ Ἀδέλαι καὶ Φαουστίναι, ποὺ τὰς ἐνθυμοῦνται καὶ οἱ γεροντότεροι ἀλλὰ ποὺ τὰς ἐγνώρισαν τώρα καὶ οἱ νεώτεροι, σφενδονιζούσας τὴν σαιμπάνιαν κατὰμουτρα τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζεται πανδαμιάτωρ παντοῦ καὶ πάντοτε. Οἱ μικροὶ ἱππῶται ἦσαν δίπλα των, κατακτηταί. Αἱ γυναῖκες ἔπιναν, ἐκεῖνοι ἐνύσταζαν. Καὶ ὅταν ἔκλειναν τὰ ῥοδιὰ των βλέφαρα, ὅταν ἡ μικροῦλα κεφαλὴ ἔπεφτεν ἐπάνω εἰς τὰ ἀστραφτερά φωκὸλ ζητοῦσα ὕπνον, ἀπεκαλύπτετο τὸ βρέφος τὸ ἔχον ἀκόμη ἀνάγκην μητροῦ, ὁ ἔφηβος ποὺ βιάζεται νὰ γείνη σφωμένον γεροντοπαλλήκαρον, ποὺ φιλοδοξεῖ νὰ κάμῃ δύο βαθεῖας σκιᾶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια του. Μίαν στιγμὴν τὰ βρεφικά ἐκεῖνα κεφάλια ἀνετινάχθησαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸν ὕπνον. Ἦκουσα πάλιν τὸ ἀλαϊουσκά! Ἐχὺθη εἰς τὰ ποτήρια κάποιον ἀλκοὸλ. Ἐπειτα πάλιν ἔπεσεν ὁ ὕπνος μέσα εἰς τὴν βαρεῖαν καπνισμένην ἀτμόσφαιραν, καὶ μετὰ κάμποσιν ὥραν ἤκουσα κάποιαν Ἀδέλαν νὰ εἰδοποιῇ τὸν νυστάζοντα μικρὸν ἱππότην, ὅτι εἶνε καιρὸς νὰ πληρώσῃ.

Δὲν ἤξεύρω πῶς ἔτυχε νὰ ἀνοίξω τελευταίως μίαν λογοδοσίαν τοῦ Ἐουθροῦ Σταυροῦ. Ἐκεῖ εἶδα νὰ ἐκδειάζεται ὁ ἀληθινὰ πάμφωτος τύπος τῆς Ἑλληνίδος γυναικὸς ὡς νόσκόμου, καὶ ἐσημειώνοντο ὅλα τὰ παραδείγματα τῆς γυναικείας καλωσύνης, ἡ ὁποία εἰς τὸν πόλεμον ἔχυσε τὰ ἱμάτια τοῦ γέλοιου της, τῆς γυναικείας ψυχῆς της, τῆς βελουδίνης ἀφῆς τῶν δακτύλων της ἐπὶ τῶν πληγῶν. Δέσποινα τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν ἀνεπλήρωτον τὴν μητέρα ἀγοῦδα τῆς Ἡλείου ἢ τῆς Εἰδουτινίας, εἰς τὴν νοσηλείαν τοῦ πληγωμένου στρατιώτου. Καὶ αὐτὸ τὸ θαυμαστὸν φαινόμενον μοῦ ἐκάρφωσεν ἀκόμη περισσότερον τὴν ιδέαν, ὅτι αἱ Ἑλληνίδες εἶνε λαμπροὶ μητέρες... τῶν παιδιῶν τῶν ἄλλων.

Ἀλαϊουσκά!

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΞΕΛΟΔΗ συλλογή αρμενικών ποιημάτων αρχαίων και νέων υπό των κ. Τσομπανιάν και Μουρέ. Η ψυχή ολοκλήρου φυλής θρηνηδεῖ μέσα εἰς τὰ ποιήματα ταῦτα, γράφει ἡ Plume, καὶ φθάνει μέχρις ἡμῶν διὰ μέσου χωρῶν καὶ θαλασσῶν. Ἡ φωνὴ τῆς εἰ- ναι γλυκεῖα καὶ θλιβερά. Φωνὴ λαοῦ αγωνιῶντος. Κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, διὰ τοῦ Γρηγορίου Ναρέκ ψάλλει τοὺς πρώτους θρήνους τῆς οἱ ὅποιοι ἔδωκαν εἰς τὴν αρμενικὴν ποίησιν τὸν τόνον τῆς μεγαλοπρεποῦς με- λῆς. Ἀπὸ τοῦ «Βιβλίου τῶν θρήνων» τοῦ Γρηγορίου Ναρέκ μέχρι τῆς «Berceuse pour notre mère l'Arménie» τοῦ κ. Τσομπανιάν, ἡ αρμενικὴ ποίησις, συμωμένη μετὰ νῶν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὡς κῆμα θρηνώδους ἀρ- επιζὸν χαρακτήρα εἰς τὴν κατάραν ἡ εἰς τὸν πόλεμον. Ἐνίοτε ἐν τούτοις γλυκεῖα δρόσος ἢ εἰς τὸν πόλεμον. τὸς ζωογονεῖ τοὺς μελαγχολικοὺς ὕμνους τῆς. Τὸ «Βιβλίον τῶν θρήνων» μέσα εἰς τὰς θαυμασίας σελλίδας του περιέχει κάπου ὡς ὁράματα εὐτυχίας καὶ πρὸς τὴν «Ἀνοιξίν» τοῦ Μποτιτσέλλη, ὁ κ. Μουρέ τρον τῶν ἀνθέων, τῶν ἀρωμάτων καὶ τῆς γοητείας. Διὰ τῶν γεμάτων φωτὸς εἰκόνων, διὰ τῆς λαμπρό- τητος τῶν μεταφορῶν, τοῦ εὐρέως εὐθυμοῦ τῆς φρά- βήδονα καὶ τὸ παρὰδοξον τῶν ἀνατολικῶν φιλολο- γῶν μετὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ λεπτὴν τέχνην τῆς Δύ- σης, μολονότι ἔφαλε τὸν ἔρωτα μόνον, «πέντε ἡ ἑξ αἰῶνας πρὸ τοῦ Χάιν» λέγει ὁ κ. Μουρέ, ψάλλει μέσα εἰς τὸ λυρικὸν δάσος τῶν μεγάλων ποιητῶν, τὸν ὕμνον εἰδυλλίου τέττιγος.

«Ἦθελα νῆμα χελιδνάκι γὰρ νὰ μπαίνω ὅλη τὴν ἡμέρα
στὸ σπίτι σου.

Θὰ ἔρχεαι τὴ φωνιά μου κάτω ἀπὸ τὸ πλατὺ γέισον
τοῦ σπιτιοῦ σου.

«Ἀμα ἐβράδναξε θὰ κατέβαινα στὸ κρεβάτι σου
Καὶ τὸ πρῶτ' θὰ γύριζα πίσω στὴ φωνιά μου.

Ἄλλ' ἡ ἡχὺ αὕτη πνίγεται ἐνὸςφ καταθλίβει ἡ
δυστυχία τὴν ἀμοῖρον Ἀρμενίαν.

Τὰ δηματικά τραγούδια, λαμβάνουν καὶ αὐτὰ τὸν
τραγικὸν τόνον, ὅπως εἰς τὸ τραγούδι τοῦ νέου ἐραστοῦ
ποῦ θνήσκει μακριὰν τῆς πατρίδος του :

Φόρετε με μπρὸς στὴν πόρτα τῆς ἀγάτης μου.
Ἀνοῖτε τῆς πληγῆς μου, δεῖξτε τες στὴ σκληρόκαοδη.
Τὰ δάχτυλά μου κόψετε, καὶ ἀνάψτε σὰν λαμπάδες.
Ρίξτε ἄμμο ἐπάνω μου καὶ κόψτε τὴν σὰν θυμιάτο.
Θάψτε με μπρὸς στὴν πόρτα τῆς ἀγάτης μου.

Ἐν τῷ λαῷ αὐτῷ, ὅταν ὑπῆρξε μέγας, ἀτρυμένει
ἡ ἀνάμνησις τῶν ποιημάτων του. Καὶ σήμερον οἱ σο-
φοὶ ἐξακολουθοῦν ἐν Βενετίᾳ νὰ ἀνεγείρουν, ἐν ὅλῳ

τῷ κάλλει του, τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον ὁλοκλήρου φι-
λολογίας.

Ἡ σημερινὴ αρμενικὴ ποίησις, καθαρώτερον ἐμ-
πνευμένη ἐκ τῆς τύχης τοῦ αρμενικοῦ λαοῦ, τοῦ καμ-
πομένου ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, φαίνεται ἐξακο-
λουθοῦσα τὸν θρηνώδη τόνον τὸν ὅποιον πρὸ αἰώ-
νων ἤρχισεν ἡ σοβαρὰ καὶ ἰσχυρὰ φωνὴ τοῦ Γρηγο-
ρίου Ναρέκ. Ὁ Κατσατούρ Ἀμποβιάν ψάλλει ἀπελπι-
στὰς τύχας τῆς φυλῆς του. Καὶ ἀκολουθοῦν ἄλλοι ποιη-
ταὶ ὁ Σεμπάτ Τσαχαζιζιάν ὁ Καμάρ-Κατίβα, ὁ Μπε-
σικταχελιάν ὁ ποιητὴς τῆς Ζεϊτουνιώτιδος, τοῦ θου-
ρίου αὐτοῦ ἁσματος τῆς Ἀρμενίας

ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ λόγον ἀπήγγειλεν ὁ Ἀνατόλ Φράνς
κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Ζολᾶ τὴν 5 Ὀκτωβρίου. Τὸ
φιλολογικὸν ἔργον του, εἶπε, εἶναι ἀπείρως μέγα. Σή-
μερον, ὅποτε ἀποκαλύπτεται ἐξ ὁλοκλήρου ἡ κολοσ-
σαία του μορφή, ἀναγνωρίζεται ἐπίσης τὸ πνεῦμα
ἀπὸ τὸ ὅποιον εἶναι γεμάτον Πνεῦμα καλοσύνης. Ὁ
Ζολᾶ ἦτον ἀγαθός. Εἶχε τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀπλό-
τητα τῶν μεγάλων ψυχῶν. Ἦτο βαθείας ἠθικότητος.
Ἐξωγράφισε τὸ κακὸν μετὰ χέρι τραχὺ καὶ ἐνάργετον.
Ἡ φαινομενικὴ ἀπαισιοδοξία του, μίαν στυνγνότης χυ-
μένη εἰς πολλὰς σελίδας του, δὲν ἤμπορουν ν' ἀπο-
κρύψουν πραγματικὴν αἰσιοδοξίαν, ἔμμενον πίστιν εἰς
τὴν πρόοδον τοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς δι-
καιοσύνης. Εἰς τὰ μυθιστορηματά του, τὰ ὅποια εἶ-
ναι μελέται κοινωνικαὶ παρηκολούθησε μετὰ μῖσος ἰσχυ-
ρὸν μίαν κοινωνίαν ἀπράγμονα, ἐλαφρὰν, μίαν ἀρι-
στοκρατίαν ταπεινὴν καὶ ἐπιβλαβή, ἐπολέμησε τὸ νό-
σημα τῆς ἐποχῆς, τὴν δύναμιν τοῦ χρήματος. Δημο-
κράτης ποτὲ δὲ ἐκολάκευσε τὸν λαὸν καὶ προσεπά-
θησε νὰ τοῦ καταδείξῃ τὴν ἐκ τῆς ἀμαθείας δουλείαν,
τοὺς κινδύνους τοῦ οἰνοπνεύματος, τὸ ὅποιον τὸν
παραδίδει ἀποβλακωμένον καὶ ἀνυπεράσπιστον εἰς ὁ-
λας τὰς καταθλίψεις, εἰς ὅλας τὰς ἀθλιότητας, εἰς
ὅλα τὰ αἴσχη. Ἐπολέμησε τὸ κοινωνικὸν κακὸν παν-
τοῦ ὅπου τὸ εὖρε. Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ μῖση του. Εἰς
τὰ τελευταῖα του βιβλία ἔδειξε ὁλόκληρον τὴν θερμὴν
πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπην του. Προσεπάθησε νὰ
προμαντεύσῃ καὶ νὰ προῖδῃ μίαν κοινωνίαν καλλιτέραν.
Ὁ εἰλικρινὴς οὗτος ρεαλιστὴς ἦτο ἐνθερμὸς ἰδεο-
λόγος. Τοῦ ἔργου του τὸ μεγαλεῖον δύναται νὰ παρα-
βληθῇ μόνον μετὰ τοῦ Τολστόι. Δύο μέγιστα ἰδεώδη
ἄστυα κτισθέντα διὰ τῆς λύρας εἰς τὰς δύο ἄκρας τῆς
εὐρωπαϊκῆς διανοίας. Καὶ τὰ δύο εἶναι μεγαλοπρεπῆ
καὶ εἰρηνικά. Ἀλλὰ τοῦ Τολστόι εἶναι τὸ ἄστυ τῆς ὑ-
ποταγῆς. Τοῦ Ζολᾶ, εἶναι τὸ ἄστυ τῆς ἐργασίας.

Ορεῖω νὰ ὑπομνήσω τὴν πάλιν, ἣν ἀνέλαβεν ὁ
Ζολᾶ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας. Εἶναι
δυνατὸν νὰ παρὲλθω ἐν σιωπῇ τοὺς ἀνθρώπους αὐ-
τούς, τοὺς μαινομένους διὰ τὴν καταστροφὴν ἐνὸς ἀ-
θώου καὶ οἵτινες, αἰσθανόμενοι ὅτι ἡ σωτηρία του
ἦτο ἀπώλεια ἰδική του, τὸν κατέθλιβον μετὰ τὸ ἀπελπι-
θράσος τοῦ φόβου; Πῶς νὰ τοὺς ἀποκρύψω ἀπὸ τὰ
ὄμματά σας, ὅταν ορεῖω νὰ σας δεῖξω τὸν Ζολᾶ ἐ-
γειρόμενον ἀνίσχυρον καὶ ἄσπλον ἐνώπιόν των; Δύ-
ναμαι νὰ παρασιωπήσω τὰ ἄσπλαγνα ἐνώπιόν των; Δύ-
ναμαι νὰ παρασιωπήσω τὰ ψεύδη των; Θὰ παρεσιω-
πων οὕτω τὴν ἡρωϊκὴν του εὐθύτητα. Δύναμαι νὰ

παρασιωπήσω τὰ ἐγκλήματά των; Θὰ παρεσιωπῶν
οὕτω τὴν ἀρετὴν του. Δύναμαι νὰ παρασιωπήσω τὰς
προσβολὰς καὶ τὰς συκοφαντίας μετὰ τὰς ὁποίας τὸν
κατεδίωξαν; Θὰ παρεσιωπῶν οὕτω τὴν ἀνταμοιβὴν
του καὶ τὰς τιμὰς του. Δύναμαι νὰ παρασιωπήσω τὴν
αἰσχύνην των; Θὰ παρεσιωπῶν οὕτω τὴν δόξαν του.

Ὁχι! θὰ ὁμιλήσω
δικαιοσύνην, τιμὴν, σκέψιν, ὅλα ἐφαίνοντο χαμένα.
Ὅλα ἐσώθησαν. Ὁ Ζολᾶ δὲν ἀπεκάλυψε μόνον ἐν
δικαστικὸν λάθος· κατήγγειλε ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς
βιαιότητος καὶ καταθλίψεως ἐνωθείσας ὅπως ἐπιβου-
λευθῶσι τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην ἐν Γαλλίᾳ, τὴν
δημοκρατικὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως.
Ὁ θαρραλέος λόγος του ἀφύπνισε τὴν Γαλλίαν. Αἱ
συνέπειαι τῆς πράξεώς του εἶναι ἀναρίθμητοι.

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟΝ περιοδικὸν «la Plume» ἐξήτησε
τὴν γνώμην διαφόρων ποιητῶν καὶ συγγραφέων
περὶ τοῦ λιμιλίου Ζολᾶ ὡς συγγραφέως καὶ ὡς ἀν-
θρώπου. Ἰδοὺ μερικὰ ἀποσπάσματα τῶν δοθεισῶν ἀ-
παντήσεων :

Αἰμίλιος Βερξέρν :
Ὁ Ζολᾶ ἦτο ἄνθρωπος καὶ συγγραφεὺς πεποιδή-
σεως καὶ δυνάμειος βαθείας καὶ πείσμονος. Ἡ ἐμμονὴ
εἰς ὅτι ἐνόμιζεν ἀληθῆς τὸν ὕμνον μεταξὺ τῶν μεγά-
λων. Ὑπῆρξε εἰς τὴν δρασὶν ὁποῖος ἦτο καὶ εἰς τὴν
τέχνην· νομίζων ἑαυτὸν ἀλάνθαστον καὶ φέρον ἐπὶ
τῶν ὥμων του τὸ βάρος ὁλόκληρον τῆς τολμῆς του.
Καὶ ἡ τολμή του ἦτο σταθερὰ καὶ ὠραία ὡς ὄγκος
κροστᾶλλον.

Ἐν γένει, ὁ περιφανέστατος τῶν Γάλλων συγγρα-
φέων, ὅχι ἀνθρώπος ὅξυς ἢ φιλόκαλος ἢ ταλαντοῦ-
χος, ἀλλὰ μεγαλοφυῆς ὅπου πᾶσα κριτικὴ καὶ ἀκρι-
βὴς ἀκόμη, φαίνεται ματαιαία, ἀνωφελής, περιττή.

Παῦλος Φόρ :
Δὲν ἤμπορῶ νὰ κρίνω τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὸ θάρ-
ρος. — Θαυμάζω τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ.

Laurent Tailhade :
Ὡς συγγραφεὺς : Ὁ Ζολᾶ εἶναι ὁ μέγιστος ἢ διὰ
νὰ εἶπω καλλιτέρον, ὁ μόνος ἐπικὸς ποιητὴς τῆς Γα-
λίας.

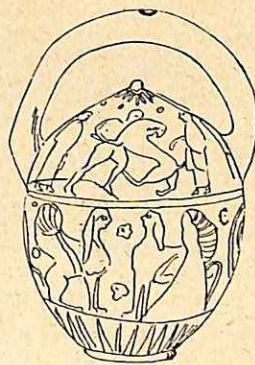
Ὡς ἄνθρωπος : Ἡ μεγάλου διαγωγῆς του κατὰ
τὴν ὑπόθεσιν, ὁ ἀθάνατος λιβελλὸς του «Κατηγορῶν»
τὸν ἀνέδειξαν πλέον ἢ μέγαν πολίτην, τὸν ἀνέδειξαν
ὁδηγὸν λαοῦ, ἀπόστολον τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου, ἥρωα τῆς
Καλοσύνης.

Ἰωάννης Ψυχάρης :
Δυνατὸν νὰ συζητοῦν καὶ θὰ συζητοῦν πάντοτε περὶ
τοῦ Ζολᾶ ὡς συγγραφέως.
Ἀλλ' ὁ Ζολᾶ ὡς πολίτης εἶναι τόσον ὑπέροχος ὥστε
πᾶσα συζήτησις καταπίπτει ἀμέσως.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Η ΚΛΕΨΥΔΡΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ. Ἐν
τῇ Ἀρχαιολογικῇ Εφημερίδι δημοσιεῖται με-
λέτη ἐπὶ τῆς κλεψύδρας, ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μαιττέζου,
καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς, ἥς ἀνάλυσιν παραθέτομεν
ἐνταῦθα.

Ἡ κλεψύδρα ὡς ὁρολόγιον, δίδον τὰς καιρικὰς
ὥρας, ἐχρησιμοποιοῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ II αἰῶνος
π. Χ. ἀλλ' αἱ μορφαὶ δι' ὧν διήλθεν ὡς καὶ πλείσται
αὐτῆς ἦσαν ἄγνωστοι μέχρι τοῦδε.
Ὁ κ. Μαιττέζος ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀρχαιοτέρα μορ-
φή τῆς κλεψύδρας ἦτο ἡ ἀγγεῖον τινὼν ἀρχαιολογι-
κῶν, ἀνευρεθέντων πρὸ τινων ἐτών. Ἐν τῇ Revue Ar-
chéologique (1899) ὁ Pottier ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον

Σχ. 1.

εἰκόνα (σχ. 1) καὶ περιγραφὴν περιέργου ὁμοειδοῦς
ἀγγείου, πηλίνου, τοῦ VI αἰῶνος π. Χ. εὐρεθέντος ἐν
Βοιωτίᾳ. ἤδη δὲ εὐρισκομένον ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ
Λούβρου καὶ φέροντος παραστάσεις τοῦ Ἡρακλέους
φονεύοντος τὸν Λέοντα τῆς Νεμέας. Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο,
ὑψους 22 ὕψμ. εἶνε ἐντελὲς κλειστὸν ἀνωθεν, ἔχει
πυθμένα ἐπίπεδον φέροντα πολλὰ τρυπήματα ἡμιο-
ειδῆ) καὶ κέκτται λαβὴν κοίλῃν κυκλικὴν (αὐλὸν
καμπύλον· τρυπημένην δὲ κατὰ τὸ ἀνω ἄκρον αὐ-
τῆς εἰς μικρὰν ὀπλὴν. Ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ ὁ Clermont-
Ganneau ἔδωκε τὴν ἀληθὴ θεωρίαν τῆς πληρώσεως
τοῦ ἀγγείου βυθιζομένου ἐν τινὶ ὕγρῳ καὶ πληροῦμέ-
νου κάτωθεν, κλειομένης δὲ κατὰ τὴν ἑξαγωγὴν αὐτοῦ
ἐκ τοῦ ὕγρου τῆς ἀνωθι ὅπως διὰ τοῦ δακτύλου, συμ-
περαίνει δ' ὡς πιθανωτέραν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ πρὸς
καταιονήσεις.

Ἔτερα ἀγγεῖα ὁμοίας φύσεως ἀνευρέθησαν, ἐν ἐν
Ἐλευσίνι (οὗτινος τὰς παραστάσεις ἐδημοσίευσεν ὁ
Bulle), ἐν ἐν ἀρχαίῳ τάφῳ ἐν τῷ Κανκάσῳ, ἐν εὐ-
ρίσκεται παρὰ τῷ ἀρχαιοπόλῳ Παπαδήμῳ (σχ. 2) τέ-
λος ἐν ἑτερον ἐν τῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν· τὸ τελευταῖον
τοῦτο εἶναι χαλκοῦν καὶ διάφορον τὸ σχῆμα τῶν
λοιπῶν, διότι σῴζεται ἐξ ὧν μήκους 5,5 ὕψμ. εἰς
τὸ ὅξυ τοῦ ὁποῦν ὑπάρχουσιν αἱ μικραὶ ὀπαὶ ἐνῶ
εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦτον μέρος ὑπάρχει μεγάλη ὀπή.
κλειομένη ἐρημικῶς διὰ δίσκου φέροντος εὐθὺν αὐ-
λὸν ὁκταγώνου τομῆς καὶ μήκους 25 ὕψμ. (σχ. 3).

Σχ. 2.

Πάντα τὰ ἀγγεῖα ταῦτα στήθίζονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς
ἀρχῆς, τῆς ἀρχῆς ἐφ' ἣς καὶ ἡ σημερινὴ οἰκήρουσις
ἱριπette, πάντα δ' ἐχρησάμενον ὡς οἰνήρουσις κατὰ
τὸν Zahn (Zur Midas vase aus Eleusis — Mittheilungen
des K. D. Arch. Instituts 1899). Ὁ κ. Μαιττέζος δεχε-
ται τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ Zahn διὰ τὰ πλείστα πλὴν

τοῦ τελευταίου, ὅπερ, ὡς ἡ χημικὴ ἀνάλυσις ξυσμμάτων ληφθέντων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ὄου τοῦ χαλκοῦ ἀγγείου ἔδειξεν, ἦτο ἐλαφρόναι καὶ οὐχὶ οἰνίχους· ἦτο δηλ. ἡ ἐλαφρὰ ἐπίχρως, ἐν τῶν μαγείρου σκευῶν κατὰ Πολυδεύτην.

Πλὴν δὲ τῆς χρήσεως τῆς ἀρχαίας ταύτης μορφῆς τῆς κλεψύδρας ὡς οἰνηρύσεως καὶ ἐλαφρύσεως, ἐχρησίμευεν αὐτὴ καὶ ὡς παίγιον τῶν μικρῶν παιδῶν. Ἐτερεὰ δὲ ὄργανα, στηριζόμενα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, ἦσαν καὶ οἱ εὐθεῖς σίφωνες (αὐλοὶ καὶ ἡ χώνη καθόσον ἐχρησίμευον ὡς ἀρυστήρες ὕδατος).

Ὅταν βραδύτερον καθιέρωσαν χρονικόν τι ὄριον διὰ τοὺς λόγους τῶν διαδίκων, μετεχειρίσθησαν τοιαῦτα ἀγγεῖα μειζόνων διαστάσεων, ἀγνωστον πόθεν λαβόντες τὴν τοιαύτην χοῆσιν, καὶ τὸσον ἐσυνείθισαν πρὸς ταύτην, ὥστε αὐτὸ τὸ δικαστήριον καὶ κλεψύδρα ἐκαλεῖτο.

Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν κειμένων ὁ συγγραφεὺς συμπεραίνει ὅτι ἡ δικαστικὴ κλεψύδρα ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀριστοτέλους ὁμοίως φύσεως πρὸς τὰ ἀνωπεριγραφέντα ἀγγεῖα, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ ἡθμοῦ ἔκρου ἐίχεν αὐλισκόν ἔκρουον. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἡ δικαστικὴ κλεψύδρα δὲν ἐβυθίζετο ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλ' ἐπληροῦτο ἄνωθεν, ὅπερ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τὰ περιγραφέντα ἀγγεῖα, ὁ συγγραφεὺς υποθέτει ὅτι ἡ κλεψύδρα αὕτη ἐπληροῦτο δι' ἰδίας εὐρείας ὅπως κλεισμένης διὰ πώματος ἐρμητικῶς. Ἐννοεῖται ἰδίᾳ βραδύτερον ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Περιόδου) ἡ κλεψύδρα δὲν διετήρησε τὸ σχῆμα τοῦτο, ἀλλ' ἀπέβη ἀπλοῦν ἀγγεῖον ἀνοικτὸν ἀνωθεν, φέρον μικρὰν ὀπὴν περὶ τὸν πυθμένα, ὅπερ ἐτίθετο μεστὸν ὕδατος, πρὸς ὃ ἐλεγον οἱ ρήτορες.

Οἱ ρήτορες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λέγωσι μέχρι τῆς τελείας ἐκροῆς τῆς ἐκάστοτε παρεχομένης ποσότητος ὕδατος. Αἱ σωζόμεναι μαρτυρίαι παρέχουσι καὶ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκροῆς. Ὁ συγγραφεὺς συνάγει ὡς ἀνώτερον ὄριον τῆς διαρκείας τοῦ λόγου τοῦ ρήτορος ἐκάστου διαδίκου, διὰ τὰς δίκας τὰς ὑπὲρ πεντακισχιλίας δραχμῶν, 51 λεπτά τῆς ὥρας.

I. Σ.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΝ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ. "Εν τινι ἀρχαίᾳ νεκροπόλει παρὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν τῆς Αἰγύπτου ἀνεκαλύφθη κατ' αὐτὰς ἡ ἐξῆς περιεργὸς καὶ ὡραία ἑλληνικὴ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή τῆς παρακμῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν ἡ ἀποπνέει θεομὴ συζυγικὴ ἀγάπη καὶ πόνος.

Ἀντωνεῖνε συνεξοῖσαι,
συγκοπίατα,
συμβουλε,
ἀγαθὲ,
συναδόλεσχε,
ἀκατηγόρητε,
ὀλόκαλε,
φιλόανθρωπε,
καλὸν ὄνομα,
κύριέ μου,
γλυκύτατε,
πάντων ἀπελούσας,
ἡ τύχη μου,
φιλοπάτωρ,
φιλομήτωρ,
φιλαδέλφε
εὐφύχει!

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΡΔΕΛΛΑΣ. Τὸ γαλλικὸν περιοδικὸν «Σύγχρονος Ἑγκυκλοπαίδεια» δημοσιεύει εἰς ἐν τῶν τελευταίων του φύλλων βιογραφίαν τοῦ κ. Ἀνδρέα Κορδέλλας καὶ σημειώσεις τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεώς του ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ κ. Κορδέλλας διετέλεσεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευθυντὴς τῶν μεταλλουργικῶν Λαυρίων.

Διὰ τῶν γεωλογικῶν αὐτοῦ μελετῶν καὶ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως πολυπληθῶν ἀπολιθωμάτων εἰς τὰ πέριξ τῆς Βάλιας Παλαιᾶς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Μυσίᾳ (1888) ἠδυνήθη νὰ καταδείξῃ ὅτι τὰ στρωσιγενῆ ἢ ὕδατογενῆ, πετρώματα τοῦ μέρους τούτου ἀνήκουν εἰς τὴν λιθανθοακρόφορον τριαιδιζήν καὶ χοητιδιζήν διάπλασιν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν τριτογενῆ ὡς ἐθεωροῦντο κατὰ τὸν Ρώσσον γεωλόγον Τσιχατζέφ. Ἐν ἐνὶ δὲ ἐκ τῶν νέων τούτων ἀπολιθωμάτων τῆς τριαιδιζῆς διαπλάσεως ἔδωσαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τὸ ὄνομα Cardita Cordellai.

Οὕτως ἀπὸ τοῦ 1860 ἠδυνήθη νὰ συντελέσῃ εἰς τὰς πρώτας μελέτας καὶ εἰς τὴν βάσιν τῆς μεταλλευτικῆς καὶ μεταλλουργικῆς βιομηχανίας οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ἐν ἔτει 1890 εἰσῆγαγεν ἐν τοῖς ἐργοστασίαις τῆς Ἐταιρείας τῶν Μεταλλουργικῶν Λαυρίων τὴν διὰ ψευδαργυρώσεως ἀναγωγὴν τοῦ ἀργύρου ἐπὶ τῷ σιτοπῷ τοῦ νὰ παράγῃ τόσον μαλακὸν ἡχημικὸς καθαρόν μόλυβδον ὅσος ἦτο ἀναγκαῖος, ὅπως διευκολύνῃ τὴν ἐν Ἑλλάδι βιομηχανίαν τῆς κατασκευῆς τῶν μολυβδοσωλήνων καὶ τῶν κυνηγετικῶν χόνδρων σκάγια.

Ὡς συγγραφεὺς ἀνέπτυξε μεγίστην δραστηριότητα δημοσιεύσας πολυπληθῆ ἀρθρα πραγματείας καὶ συγγράμματα ἑλληνιστί, γαλλιστί, γερμανιστί καὶ ἀγγλιστί ἐξ ὧν ἀναφέρονται τινὰ ἐνταῦθα:

Ἐγγραφα ἀπορῶντα τὰς μολυβδόχους σκωρίας καὶ τὴν μεταλλουργίαν τῆς Ἑλλάδος (ἑλληνιστί 1865). Τὸ Λαύριον ἐν Μασσαλίᾳ 1869). Περιγραφὴ διαφόρων μεταλλευτικῶν προϊόντων τοῦ Λαυρίου καὶ τοῦ Ὠρωποῦ ἑλληνιστί καὶ γαλλιστί 1875). Ἡ Ἑλλὰς ἐξεταζομένη γεωλογικῶς καὶ οὐρολογικῶς (ἑλληνιστί καὶ γαλλιστί ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Παρισίοις 1878) κλπ.

Ὁ κ. Κορδέλλας ἐτιμήθη διὰ παρασῆμων ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδος, Γαλλίας καὶ Βραζιλίας.

ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ

ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ τὸ ἐν τῇ Ἐκδόσει τῶν Φιλοτέχνων ἐκτεθέν μετὰ τὸν τοῦ Πανελληνίου Γυμν. Σουλ.

λόγου ὑπὸ τοῦ χαράκτου κ. Π. Ε. Κελαϊδῆ. Ἡ δὲ τῆς χειρὸς ὑπέροχος ἐργασία τῶν Ἑλλήνων, ἡ χαρακτικὴ ἢ θαυμασθεῖσα διὰ τῶν αἰώνων ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ δακτυλιοῖδων, ἐγχατελείφθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων τεχνιτῶν ἐν Ἑυρώπῃ τὴν ἐπιτηδειότητα δὲ τοῦ τεχνίτου ἀναπληροῦσιν σήμερον ἡ μηχανικὴ. Διὰ τοῦτο μεγίστην ἐντύπωσιν προσερεῖ ἡ θέλησις καὶ ἐπιμονὴ τοῦ αὐτοδιδάκτου Ἑλλήνου εἰς τὸ νὰ χαράξῃ ἐπὶ τοῦ σκληροτάτου χάλυβος τὸ πλαστικὸν καὶ αἰσθητικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ περιφήμου Γάλλου καλλιτέχνου Verpion. Ὁ κ. Κελαϊδῆς μετὰ διορατικότητα εὐσυνειδήτου τεχνίτου ἐφάρθεν εἰς πέρας τὸ ἔργον τοῦ διατηρήσας ὅλην τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ πλαστικότης τοῦ ἀθλητικοῦ σώματος, ἡ δὲ τῶν εὐγράμμων μυνῶν ἀλκὴ ἡ ἐπιδεικνύουσα μίαν νίκην, τὴν εὐγενὴ νίκην τοῦ ἰσχυροῦ, χαράσσεται μετὰ πεποίθησιν πεπειραμένου καλλιτέχνου εἰς τὴν ἀνυπότακτον ὄλην.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ο ΚΛΗΓΗΤΗΣ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Βορδῶ Μπράζ καταδικάζει τὸν ποινικὸν νόμον ὅλων τῶν κρατῶν ὅστις σταθμίζει μὲ τὸ ἴδιον μέτρον τὰ ἐγκλήματα τῶν γυναικῶν καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνδρῶν δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν φυσιολογικὴν διαφορὰν ἥτις χωρίζει τὰ δύο φύλα. Καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι τόση ὥστε πρέπει νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῶν νομομαθῶν. Οὕτε ἡ διάνοια, οὕτε τὰ αἰσθήματα, οὕτε αἱ πράξεις τῶν γυναικῶν ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, τὴν αὐτὴν ὕψην, τὴν ὁποίαν αἱ πράξεις, τὰ αἰσθήματα καὶ ἡ διάνοια τοῦ ἀνδρός. Δὲν παραβάλλει τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα διότι ἡ φύσις τὸν εἶναι διάφορος. Χωρὶς νὰ ὑποβιβάζῃ ἢ νὰ ἀναβιβάζῃ τὴν γυναῖκα θέλει μόνον νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ διαπραττομένου ἀδικήματος τῆς ἐπιβολῆς τοῦ αὐτοῦ μέτρον δικαιοσύνης εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα.

ΕΞΕΛΟΘΗ εἰς τεῦχος ἐκ 200 περίπου σελίδων «Κατάλογος τῶν ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ Ἀδελφῶν Περοῦ ἐκτυπωθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ 1868 - 1900». Ἀντὶ ἄλλης σημειώσεως παραθέτομεν τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Μηλιαράκη γραφέντος προλόγου:

Τὸν ἐκδιδόμενον ἤδη κατάλογον τῶν Ἀδελφῶν Περοῦ, θεωροῦμεν σπουδαίαν συμβολὴν οὐ μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῆς βιβλιογραφίας τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων. Οἱ τοιοῦτοι δὲ κατάλογοι ἀποβαίνουν σὺν τῷ χρόνῳ γνησίᾳ πηγῇ, ἐξ ἧς δύναται τις νὰ ἀντλήσῃ εἰδήσεις ἱστορικὰς, κοινωνικὰς καὶ χρονολογικὰς βεβαίως διαφόρων γεγονότων. Ὅρθως δ' ἐπραξαν, ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, δημοσιεύσαντες ἐν τέλει καὶ κατάλογους τῶν κατ' ὕλην καταγεγραμμένων ὑπερχιλίων βιβλίων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν Συγγραφέων.

Κατάλογους βιβλίων τυπογραφείων, κατ' ὅσον ἡ μνήμη βοηθεῖ ἡμᾶς, ἀσχοληθέντας πρὸ χρόνων εἰς μελέτας περὶ τὴν βιβλιογραφίαν, δὲν γνωρίζομεν ἐκδοθέντας ἐν Ἀθήναις. Τὰ ἀρχαιότερα τυπογραφεῖα ἐν Ἀθήναις Α. Κορομηλά, Σ. Βλαστοῦ, Χ. Ν. Φιλιδελφῶς, Α. Σακελλαρίου, τὰ καὶ βιβλιοπωλεῖα συνάμα ἐδημοσίευσαν κατάλογους, βιβλιοποικίλους συμπερισλαμβάνοντας καὶ βιβλία τυπωθέντα ἐν ἄλλοις τυπογραφείοις. Τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ κατάλογοι, οἳς ἐξέδωκεν ὁ ἐν Βενετίᾳ περὶ τὸ 1671 ἰδρύσας Ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον Νικόλ. Γλυκὺς, ὅπερ διετηρήθη μέχρι τοῦ 1831. Ὁμολογοῦμεν δ' ὅτι θὰ ἦτο εὐχὴς ἔργον διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων τοῦ Γένους νὰ εἶχομεν κατάλογους τῶν τυπογραφείων τοῦ Ἰαῖου

(1690), τῆς Βενετίας (1671), τοῦ Βουκουρεστίου (1690), τῆς Μοσχολέως (1731), τῆς Σμύνης (1764), τῆς Κερκύρας (1801), τῶν Κυδωνιῶν (1820), τῆς Κορίνθου (1821), Ὑδρας (1824), Μεσολογγίου (1824), Ναυπλίου (1825), Αἰγίνης (1832), καὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείου καὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων.

Ὁ προκείμενος κατάλογος εἶνε ὡς ἐκ τούτου μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδος του, διότι στερεῖται τοῦ ἐμπορικοῦ χαρακτῆρος εἶνε μνημεῖον, ὅπερ ἡγεῖραν οἱ Ἀδελφοὶ Περοῦ, εἰς μνήμην ἐργασίας τριᾶκοντα δύο ἐτῶν, ἀθροῦσθαι ἀλλὰ διαρκεῖς ἐφ' οἷς οἱ μεταγενέστεροι ἔχουσι νὰ μελετήσωσι σὺν ἄλλοις καὶ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν, ἥτις κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἔλαβε σάρκα καὶ ὅσα διὰ τοῦ τύπου ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ τυπογραφείῳ τῶν Ἀδελφῶν.

Ο ΤΥΠΟΣ

«ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» 12 Οκτωβρίου 1902:

Τώρα πλέον ὅτε παρεδόθη εἰς κοινὴν θέαν ὁ θαυμασμός Ἐφρηβος τῶν Ἀντικυθάρων καὶ εἶμαι εἰς θέαν ἀνέτως νὰ τὸν μελετήσω, λυποῦμαι εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ στάσις τοῦ ἀγάλματος ὠρισμένης δὲν εἶνε ἡ πρὸς τοῦ ἀντιπροσώπου, ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡ τελεῖα κατ' ὅλα τὰ φαινόμενα συγκόλλησις δὲν εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς πρὸς τὸ ὀπίσθεν καὶ ἀριστερὰ κλίσεως αὐτοῦ. Ἡρεῖ ἡ τεχνητὴ ἰσοκύβητις αὐτοῦ νὰ κατορθωθῇ ἐν ἀνάγκῃ δι' ἐνὸς βάθρου οὐχὶ ἰσοπέδου ἀλλ' ἐπικλινούσης πρὸς τὰ ἐμπροσθεν ἢ καὶ τοῦ ἰδίου, φερομένου εἰς τὴν ἀνάλογον κλίσιν, διὰ νὰ λάβῃ ὁ χαλκὸς νεανίας μίαν στάσιν φυσικωτέραν καὶ περισσότερον ἀρμόζουσαν εἰς τὴν παράστασιν του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον σήμερον δὲν συμβαίνει δυστυχῶς. Διὰ πάντα ἐξοικειωμένον ὀφθαλμόν, τὸ ἄγαλμα στέκει ἀκόμα ὀρθιον ἐλέφ τοῦ ὑποβαστάζοντος αὐτὸ σιδήρου.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

γλύπτης.

Η «ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ» τῆς Βενετίας δημοσιεύει τὰς ἀκολουθοῦσας πληροφορίες ἀναφορικὰς περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ.

Ἐκ τοῦ γενικοῦ ἀρχαιοφυλακίου τῆς Βενετίας τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καταφαίνεται ὅτι οἱ προπάτορες τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ ἦσαν ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ ἔζων τότε εἰς τὴν Βενετίαν εἰς τὸ Σαν Ἀντζελο, Κόρτε Σοράνζο, ἀριθ. 2,242 ἀποτελουμένης τῆς οἰκογενείας ἐκ τοῦ προπάτορος τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ, τοῦ Ἀντωνίου «πατὴρ» Νικολέττου ἐκ Κερκύρας ἐτῶν 93, τῆς θυγατρὸς Χρηστίνης 60 ἐτῶν, τοῦ υἱοῦ Κάρλου 50 ἐτῶν, τῆς συζύγου τοῦ τελευταίου ἐτῶν 50 καὶ τοῦ δεκαεπταετοῦς υἱοῦ τῶν.

Ὁ Φραγκίσκος ὁ πατὴρ τοῦ Αἰμιλίου καὶ ἡ πρεσβυτέρα ἀδελφὴ του δὲν μνημονεύονται εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἀλλ' εἰς ἄλλας σελίδας δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ: «Ζολᾶς Φραγκίσκος Κάρλου, ἐτῶν 10, καθολικός. Αποστόλη Κόρτε Ραμέρας ἀριθ. 4,752 ἐκπαιδευόμενος εἰς τὸ «Πιλλόν». Πρόκειται προφανῶς ἐδῶ περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ, καθόσον αἱ ἡμερομηνίαι ἀντιστοιχοῦνται πρὸς τὴν ἡλικίαν του.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ κ. Λεκατσὺς προετοιμάζει ἀποχαιρετιστήριον ἐπερίδα εἰς τὸ Δημοτικὸν Θεάτρον ἐπὶ τῇ προσεχεῖ ἀνα-

χωρήσει του εις 'Αμερικὴν διὰ τῆς παραστάσεως τοῦ «*Αἰλέτ*», τὸν ὁποῖον τόσον καλῶς ὑποκρίνεται.

Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σαββάτου 19 τρέχοντος, ἀρχετα ἐκδιδόμενη ἐφημερίς πρωινὴ καὶ εἰς μέγα σχῆμα, αἱ «*Ἀθῆναι*» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἰδιοκτῆτου αὐτῶν κ. Γεωργίου Κ. Πόπ.

Περὶ τὰ τέλη 'Οκτωβρίου ἔρχονται εἰς Ἀθήνας, προσκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς Μουσικῆς Ἑταιρίας, αἱ Ἑλληνίδες ὑψίστων ἀδελφαὶ Δορίνη.

Αἱ συνεδριάσεις τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐπαναλαμβάνονται τὸν Ἰανουάριον καὶ θὰ παραταθοῦν μέχρις Ἀπριλίου, ὅποτε θὰ τελεσθῶσιν ἐπισημως τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῶν Δελφῶν.

Προσεκλήθη ἡ Ἑλλάς εἰς τὸ διεθνὲς Συνέδριον τῆς φυματιώσεως, τὸ συγκροτούμενον κατὰ τὸ τέλος τρέχοντος μηνὸς ἐν Γερμανίᾳ.

Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Γλυπτοθήκης τοῦ Μονάχου κ. Φουρτβάιγλερ ἔρχονται προσεχῶς ἀνασκαφαὶ ἐν Αἰγίνῃ.

Τὰ αὐτοκίνητα, φαίνεται, δὲν εἶναι ἐφευρέσεις τοῦ αἰῶνος μας. Βαναρὸς ἀρχαιολόγος, καθηγητὴς ἐν Μονάχῳ, ἀνεκάλυψεν εἰς ἓνα Ῥωμαῖον χρονόγραφον, τὸν Ἰούλιον Καπιτωλίνον, μίαν περιγραφὴν τῆς πολυτελείας τοῦ αὐτοκράτορος Κ. μύδου, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρεται αὐτολεξεῖ ὅτι «εἶχεν ἀμάξας ἀνεν ἱππῶν ὅλως νέας κατασκευῆς, τῶν ὁποίων οἱ τροχοὶ ἐκινούντο μόνον τῶν πέριξ τοῦ ἄξονος, χάρις εἰς εὐφρέστατον ἐσωτερικὸν μηχανισμόν».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «*Παναθηναίων*».

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εισφορῶν.....	Δρ. 599
Θεώρη Παπᾶ.....	5
Γ. Στρατήγης.....	5
Ἀλκ. Ζωϊόπουλος.....	5
Γ. Ροῦλός.....	2
Κωστής Παλαμάς.....	10
Ἑμμ. Σ. Λυκούδης.....	5
Ἑπαμεινώνδας Πολιτάκης.....	10
Σ. Ζωγραφίδης.....	2
Δ. Βικέλας.....	15
Ν. Χατζηπέτρος.....	5
Γ. Ν. Φιλάρετος.....	5
Γ. Σεβαστόπουλος.....	41

Δρ. 709

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

HUMANITÉ NOUVELLE

Sommaire du numéro d' Octobre:

Le Trust, par Thomas Elmer Will; les Sonnets de Victor Emile-Michelet; la Question militaire en Fin-

lande et la Russie, par Diplomaticus; le Gouffre nouvelle de Léonide Andreeff; de l' Idée de loi dans la psychologie, par le professeur Georges Dwelshauvers; la Situation politique en France, par Marcel Sembat; Exposition des Primitifs flamands à Bruges, essai de psychologie par Jules Coucke; Chroniques des lettres hispano-américaines par Manuel Ugarte; hollandaises, par Jeannette Nijhuis; occitanes, par de Beaurepaire-Froment Revue des livres de toutes langues par Elisée Reclus, Emile Vandervelde, A. Hamon, Elnora Folkmar H. Muffang, etc.

3, bis cour de Rohan, Paris, 6°.

NEA BIBLIA

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ Κ. Μητροπολίτου πρυτανεύσαντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1900-1901. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΣ ΜΕΛΕΤΑΣ ὑπὸ Ch. V. Langlois καὶ Ch. Seignobos κατὰ μετάφρασιν Σπ. Λάμπρου, [Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ τευχ. 181 καὶ 182]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ τῆς ἱαματικῆς πηγῆς τοῦ παρὰ τὰς Κεχροῆς τῆς Κορίνθου Λουτροῦ τῆς Ἑλένης ὑπὸ Ἀναστ. Κ. Χρηστομάνου καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον Ἑστία 1902.

ΟΛΗΓΟΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπιμελεία Κ. Ξανθοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1902.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1902-1903 καὶ πρόγραμμα τῶν κατὰ τὸ χειμερινὸν ἑξάμηνον διδασκασμένων μαθημάτων. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΝΟΧΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἰσχύν του ὑπὸ Ἀντ. Μομιεράτου. Τόμος πρῶτος. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

Η ΗΘΙΚΗ ἐν τῇ ὁμηρικῇ ἐποχῇ ὑπὸ Γεωργίου Γ. Γαργίκα. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ ἢ ΦΘΙΣΙΑΤΡΕΙΑ ὑπὸ Βασιλείου Πατριζίου ἱατροῦ (μετὰ 18 εἰκόνων. — Ἀθῆναι ἐκ τοῦ Ἑθνικοῦ Τυπογραφείου 1902).

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΙΑΤΡΩΝ ὑπὸ Μιχαήλ Ν. Μαγκάκη, ἱατροῦ (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφεῖον Σπυρίδωνος Κουσουλίνου).

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΖΩΩΝ κατὰ τὸ γαλλικὸν ὑπὸ τῆς Κας*** (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. — Ἀθῆναι 1902, Βασιλικὴ τυπογραφία Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχ. 16ον σελ. 79 δρχ. 0.40).

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις.

ΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμητικαὶ Οἰκοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κουμπόσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Ἐδωδιμπολεῖα

Ι. Κ. Ἀσπιώτης, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, ἐναντι Βουλῆς, 3.

Ἀποκλειστικὴ ἀποθήκη τῶν φημισμένων ἐγχωρίων κονσερβῶν: χορταρικά, ὁπώραι, τουρσιά κλπ.

Modes

Maison Desseigné 4, B^d de l'Université.

Hautes Nouveautés, Modes, Robes.

Ερμεῖον, Γαλλίδες ράπτρια, ράπτει, τὰ καλλιτέρα φορέματα, ὅλοι οἱ νεωτερισμοί.

Καπνοπωλεῖα

Γεώργ. Ἀλεξίου, Σταδίου 21 — Ἐρμού 21.

Μαυροοργανωτεῖα

Ἰωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Ζαχαροπλαστεῖα

Ζαχαροπλαστεῖον Γιαννάκη ὁδὸς Πανεπιστημίου.

BIBLIOΔΕΤΕΙΟΝ
& ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθῆναι, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, 7.

Ἑργασία καλλιτεχνική. — Ὑλικά α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΕΡΕΥΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ἐν Ὁξφόρδῃ τῆς Ἀγγλίας

Ἐρμηνεύει τὰς ἀρχὰς τῆς βιονομίας ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν νόμων τῆς ἀναπτύξεως. Περιέχει πάντοτε ἄρθρα σύντομα καὶ μετὰ, φρονητικῶν καὶ διακρινόντων. Τίμημα ἐγγράφης 8 φρ. γρ. κατ' ἔτος προκαταβολικῶς στελλόμενα εἰς εἰς τὸν ἐκδοτὴν 26 Michael Street, Oxford εἰς εἰς τὴν Τράπεζαν Ἐμποδιστῶν Ἀθῆνας.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΠΟΥ Γ. ΜΠΑΛΑΣΚΑ ΟΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ 4.

ΜΠΕΡΤΑΣ μήκους 80 % δρ. 30

ΜΠΕΡΤΑΣ » 90 % » 35

ΜΠΕΡΤΑΣ » 100 % » 40

ΜΠΕΡΤΑΣ » 110 % » 46

ΜΠΕΡΤΑΣ » 120 % » 50

Ἐπίσης καὶ διὰ τοὺς κκ. ἀξιωματικοὺς ἐπινώτια μετ' ὡρῶν κακονομισμένον (bleu ciel) καὶ μετ' ὡρῶν ἐπὶ πλέον πέντε δραχμὰς τῶν πολιτῶν μετ' ὡρῶν δρ. ὀκτώ (8).

Ἀποστέλλομεν δαίγματα δωρεάν παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΛΟΥΚΟΥΜΙΑ ΣΥΡΟΥ
ΤΕΙ-Α ΛΙΠΤΟΝΟΣ
ΚΑΙ ΧΑΛΒΑΔΟΠΗΤΕΣ

Παρά τὸ Ἑθνικὸν Τυπογραφεῖον, ὁδὸς Σταδίου, 54.
Π. ΛΟΓΙΣΤΑΤΟΣ

ΑΓΩΝ

Ὁργανον Ἑρένης τῶν Ἑθνικῶν καὶ ἐθνικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Παρέχον καθ' ἑβδομάδα τεκλεῖται εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθ' ὅλου καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἀνατολῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἀνταποκρίσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, Σχολείων καὶ παρακολουθοῦν τὴν ὁλικὴν καὶ ἥθικὴν πρόνοιαν τοῦ ἔθνους ἐν Ἠπείρῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντὴς: Ι. ΛΑΜΠΡΙΑΝΗΣ, Δικηγόρος.

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρ. { Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 10
Ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 10

Ὁδὸς Ἱπποκράτους, 5.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ

ΣΥΝΤΑΞΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΚΥΡΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΚΑΛΛΙΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρ. { Ἐσωτερικοῦ δρ. 5
Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 8

Ἀθῆναι, ὁδὸς Πανεπιστημίου, 27.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ & ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ Α. ΛΟΥΡΟΥ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὅλοις εὐρωπαϊκῶς κατηρτισμένοι, ἐνήμερον δι' ὅλας τὰς νεωτέρας ἱατρικὰς ἀπαιτήσεις, πλουσιώτατον εἰς φάρμακα ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς προελεύσεως. — Πλήρεις οὐροχημείων καὶ μικροβιολογικῶν ἐργαστηρίων.

ΣΑΠΩΝ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΥ & ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΟΙΟΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗ - ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ, ΑΝΟΞΕΥΤΟΣ

Ἀποθήκαι: Ἐν Ἀθήναις { Ὁδὸς Κολοκοτρώνης
Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 24.
Ἐν Πειραιῶ: Διοστ. ὁδ. Βουδουλίνης - Ἀγ. Σπυρίδωνος.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἐρμού.

Φωτογραφίαι παντὸς εἶδους
Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μετ' ἀστέλ.

ΜΕΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΕΙΟΝ

Γ. ΣΤΡΑΤΗ

37 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 37

Τὸ πανελληνίου φήμης Μετὰ Βασιλικὸν Ὑποδηματοποιεῖον Στρατὴ πλουτισθὲν διὰ μαλακῶν δερμάτων παντὸς εἶδους ἀρίστης ποιότητος ἐκ τῶν μεγαλειτέρων βιομηχανικῶν καταστημάτων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς ὑπόκειται τῇ πολυαριθμῶ αὐτοῦ πελατεῖᾳ τὴν ἐκπλήρωσιν παντὸς γούτου καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἰδιοτροποτέρου πελάτου. Εἶναι τὸ μόνον δεδοκιμασμένον καταστήμα, ὅπου κατ' ὁρμῆς μετ' ὡρῶν παντοειδῆς αὐτοῦ φόρμας νὰ ἐπιτύχῃ τὴν τελείαν ἐφαρμογὴν συνδεδεμένην μετὰ τῆς στερεότητος καὶ Παρισινῆς κομψότητος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς δυσαναλόγους καὶ πάσχοντας ἐκ καλῶν πόδας.

Πιστότατον μαρτύριον τῶν ἀνωτέρω τυγχάνει ἡ πολυπληθὴς αὐτοῦ πελατεῖα.

Ἐπίσης φέρει εἰς γνῶσιν τῶν κκ. ἀξιωματικῶν, ὅτι ἐφθασαν ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταστημάτων τὰ καταλλήλότερα δέρματα διὰ μπότες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	ὑπὸ Α. Δ. Σακελλαρίου Τόμος 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλιώτου	» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλιώτου	» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Δ. Ι. Ολυνπίου	» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου	» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου	» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη	» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου	» 1080	» 12

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

— Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσῶν, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ τρε-
χούμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ :

3 1/2	ἔτησίως,	ἀπόδοσις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν,
4	»	» μετὰ ἓνα μῆνα.
4 1/2	»	» » τρεῖς μῆνας.
5	»	» » ἕξ μῆνας.
5 1/2	»	» » ἐν ἔτος καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δό-
σεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς
τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ
ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους
ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέρονταί ὄρους, με-
τρητοὺς καὶ ἐπὶ προθεσμίας.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ. Ἐμπορεύματα ἐν παρακαταθήκῃ.
Δειγματολόγιον.

ΔΕΡΜΑΤΑ Βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

ΜΕΓΑ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ Μ. ΧΑΛΚΩΜΑΤΑ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ

καὶ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου

Ὀδὸς Σταδίου ἔναντι Βουλῆς

Ἔρθεσαν ἅπαντα τὰ νοσηρῶς ὑφάσματα Ἀγγλίας καὶ
Γαλλίας τῆς φθινοπωρινῆς καὶ χειμερινῆς περιόδου. Ἦτοι
ὑφάσματα διὰ ὀρόκα, θυόκιν, ρεδιγκότας, ζακέ-
τας κοδτούμια κλπ.

Πᾶσα ἄλλη σύστασις περιττῇ. Ἡ πεφημισμένη κομψό-
της καὶ καλαισθησία τοῦ κ. Θεοφ. Χαλκωματᾶ εἶνε
γνωστὴ εἰς πάντας τοὺς ἐν Ἀθήναις νέους καὶ ἄνδρας τοῦ
καλῶς ἐνδυομένου κόσμου.

ΜΑΡΜΑΡΟΓΛΥΦΕΙΟΝ

“Ἡ ΕΡΓΑΝΗ ΑΘΗΝΑ,,

ΑΔΕΛΦΩΝ Ι. & Α. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗ

Μεγάλῃ συλλογῇ θερμαστῶν ἐκ λευκῶν καὶ χρωμα-
τιστῶν μαρμάρων. - Αποθήκη σχετῶν μαρμάρων δι' ἐπιπλα,
πλακοστρώσεις κλπ., τοῦ ἀτμοκινήτου ἐργοστασίου των. -
Εκτελεῖται πᾶσα μαρμαρικὴ ἐργασία.

Ἀθήναι, ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου, 28.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κεφάλαιον 20.000.000

ΑΘΗΝΑΙ

60 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ